

Årsredovisning för Sveriges riksbank för räkenskapsåret 2012

Sammanfattning

Under 2012 hade följande ekonomiska utfall och händelser stor betydelse för Riksbankens verksamhet:

- Utvecklingen i euroområdet fortsatte att påverka den svenska ekonomin. Tack vare starka statsfinanser behövde Sverige, till skillnad från flera andra europeiska länder, inte genomföra några finanspolitiska åtstramningar. Kronan förstärktes under året, vilket bidrog till att importpriserna och inflationstrycket sjönk. Den svaga utvecklingen i euroområdet medförde dock att tillväxten på de svenska exportmarknaderna dämpades och tillväxtutsikterna för hela den svenska ekonomin försämrades.
- De statsfinansiella problemen i euroområdet påverkade i stor utsträckning utvecklingen på de finansiella marknaderna. Oron på marknaderna ökade under årets första månader, för att åter minska under hösten då Europeiska centralbanken och länderna i euroområdet annonserade och beslutade om en rad åtgärder som skulle underlätta finansieringen för de skuldyngda länderna och deras banker. De svenska bankerna påverkades i liten utsträckning av oron på de finansiella marknaderna och hade under hela året god tillgång till marknadsfinansiering.
- Den osäkra situationen i framför allt euroområdet medförde att riskerna för det svenska finansiella systemet var förhöjda samtidigt som Sveriges åtaganden mot Internationella valutafonden (IMF) ökade. Trots att oron på de finansiella marknaderna avtog under andra halvåret fortsatte krisen i euroområdet att inrymma mycket stora och svårbedömda risker. För att säkerställa möjligheten att värna den finansiella stabiliteten beslutade Riksbanken att förstärka valutareserven.
- Riksbanken sänkte reporäntan med 0,25 procentenheter vid tre tillfällen: i februari, i september och i december. I slutet av året uppgick reporäntan till 1,0 procent. Reporäntebanan sänktes något i februari jämfört med Riksbankens tidigare bedömning, för att lämnas oförändrad fram till juli då den återigen justerades ned. Därefter sänktes räntebanan ytterligare

vid samtliga tre beslutstillfällen. Penningpolitiken blev således betydligt mer expansiv under året. Sammantaget sänktes reporäntan med 0,75 procentenheter medan reporäntebanan sänktes med 0,45 procentenheter på ett års sikt och med 0,40 procentenheter på två års sikt.

- Inflationen mätt som en förändring av konsumentprisindex (KPI) var 0,9 procent under året. Inflationstakten minskade från 1,9 procent i januari till -0,1 procent i december. Inflationen mätt med KPI med fast bostadsränta (KPIF) var 1,0 procent i genomsnitt under året. Enligt Riksbankens bedömning i december ökade den totala produktionen (mätt med BNP) i Sverige med 0,9 procent 2012. Arbetslösheten ökade från 7,5 procent 2011 till 7,7 procent 2012.
- Analysen av Riksbankens måluppfyllelse visade att KPI-inflationen i Sverige under perioden 1995–2011 i genomsnitt uppgick till 1,47 procent, vilket är under inflationsmålet på 2 procent. Mätt med KPIF uppgick inflationen till 1,85 procent under samma period.
- Reformarbetet kring framtida regelverk och förbättrad tillsyn i det finansiella systemet fortsatte under året. Riksbanken deltog i arbetet i olika internationella forum och genomförde egna utredningar. Bland annat tog Riksbanken fram tre särskilda rapporter: en studie över hur den svenska referensräntan Stibor bestäms, en undersökning av olika verktyg för makrotillsyn och en analys av kontracykliska kapitalbuffertar i svenska banker.
- Riksbanken och Finansinspektionen inrättade ett temporärt samverkansråd för att utveckla samarbetet kring analysen av systemrisk, finansiell stabilitet och makrotillsyn. Rådet höll två möten under 2012.
- Riksbanken fattade beslut om den konstnärliga utgångspunkten för utformningen av nya svenska sedlar och mynt och bestämde en preliminär tidsplan för introduktion av dessa. I enlighet med Riksbankens förslag beslutade riksdagen att två av de äldre sedlarna utan folieband ska upphöra att vara lagligt betalningsmedel den 31 december 2013.
- Riksbanken lämnade en framställning till riksdagen om att tillsätta en eller flera utredningar för att se över hur regelverket för kontantflödet i Sverige bör vara utformat.
- Riksbankens resultat blev 1,9 miljarder kronor. Jämfört med 2011 minskade resultatet med 2,0 miljarder kronor främst till följd av att ränteintäkterna blev 1,2 miljarder kronor lägre än 2011 till följd av fallande räntor på merparten av de marknader Riksbanken investerat i. Samtidigt minskade nettoresultatet av finansiella transaktioner med 0,8 miljarder kronor, vilket främst förklaras av nedskrivningar till följd av realiserade valutakursförluster.

Årsredovisningen för Sveriges riksbank omfattar en förvaltningsberättelse, en balansräkning, en resultaträkning och en kassaflödesanalys samt ett uttalande om den interna styrningen och kontrollen. I förvaltningsberättelsen redogör Riksbanken för hur banken har bedrivit penningpolitiken, främjat ett säkert och effektivt betalningsväsende samt utfört övriga uppdrag under räkenskapsåret.

I enlighet med 10 kap. 3 § lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank lämnar Riksbankens direktion denna redovisning för Riksbankens verksamhet under 2012 till riksdagen, Riksrevisionen och riksbanksfullmäktige.

Direktionen föreslår

att riksdagen fastställer Riksbankens resultaträkning och balansräkning enligt förslaget i årsredovisningen för räkenskapsåret 2012.

Stockholm den 6 februari 2013

På direktionens vägnar

STEFAN INGVES

/Eva Cory

Stefan Ingves (ordförande), Kerstin af Jochnick (förste vice ordförande), Karolina Ekholm, Per Jansson, Lars E.O. Svensson och Barbro Wickman-Parak har deltagit i beslutet.

Joanna Gerwin har varit föredragande.

Innehållsförteckning

Riksbankschefens kommentar	5
FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE	9
Riksbankens uppgifter och roll.....	9
Året i siffror.....	11
Ett fast penningvärde – prisstabilitet	12
Ett säkert och effektivt betalningsväsende.....	35
Tillgångsförvaltning	72
Organisation och styrning.....	82
BALANSRÄKNING OCH RESULTATRÄKNING	97
Redovisningsprinciper.....	97
Balansräkning.....	101
Resultaträkning.....	103
Kassaflödesanalys	104
Noter.....	107
Resultaträkning och balansräkning fördelade på verksamhetsområden	125
Femårsöversikt	129
INTERN STYRNING OCH KONTROLL.....	132
ÖVRIGT.....	133
Riksbankens remissarbete	133
Publikationer	136
Sveriges riksbanks pris i ekonomisk vetenskap till Alfred Nobels minne 2012.....	138
Ordlista	140

Riksbankschefens kommentar

Den svenska ekonomin har hittills klarat sig väl i den internationella finans- och skuldskris som fortfarande pågår på olika håll i världen. Med en rörlig växelkurs och ett inflationsmål som penningpolitiskt ankare har penningpolitiken spelat en central roll för den ekonomiska utvecklingen i Sverige. Det har också de extraordinära åtgärder som Riksbanken vidtog tidigare gjort. Även stora bytesbalansöverskott, starka statsfinanser och välkapitaliserade banker har bidragit till det stabila läget i Sverige. Det finanspolitiska regelverket har också fungerat väl och bidragit till att skapa både långsiktig stabilitet och ett finanspolitiskt manöverutrymme.

Expansiv penningpolitik och aktivt stabilitetsarbete

Den svenska ekonomin kunde därför under 2012 visa motståndskraft mot skuldskrisen i euroområdet och den åtföljande oron på de finansiella marknaderna. Den svaga utvecklingen i omvärlden dämpade dock redan i början av året utsikterna för den svenska tillväxten. Vi sänkte därför reporäntan till 1,50 procent i februari. Därefter behöll vi räntan oförändrad. Men den relativt goda tillväxten bromsade in under hösten och återhämtningen på arbetsmarknaden fördröjdes samtidigt som inflationstrycket var lågt. Vi behövde därför sänka räntan ytterligare vid två tillfällen, till 1,0 procent, för att stimulera ekonomin och på så sätt motverka att inflationen blir för låg framöver.

Kreditförsörjningen i Sverige fungerade väl under hela året. De svenska bankerna hade god tillgång till marknadsfinansiering och kunde finansiera sig till lägre pris än många andra europeiska banker. De hade inte heller några problem med att förse svenska hushåll och företag med krediter. Till skillnad från många andra centralbanker behövde vi därför inte vidta några åtgärder för att stimulera ekonomin genom att öka likviditeten i banksystemet.

Det svenska banksystemet är nära sammankopplat med internationella marknader och stort i förhållande till den svenska ekonomin. Problem i en bank kan därför sprida sig snabbt till hela systemet, och i händelse av en kris kan de samhällsekonomiska kostnaderna bli mycket stora. Om situationen i euroområdet inte hanteras på ett tillfredsställande sätt kan oron på marknaderna öka, och då riskerar tillgången till marknadsfinansiering att försämrans. I en sådan situation blir bankerna sårbara.

De svenska bankernas motståndskraft på längre sikt behöver stärkas ytterligare. Därför rekommenderade vi att bankerna stärker kapitaltäckningen, minskar likviditetsriskerna och förtydligar likviditetsrapporteringen. En stor del av vårt arbete handlade även om att i flera internationella sammanhang utreda och påverka utformningen av finansiella regelverk så att de på bästa möjliga sätt kan minska sannolikheten att finansiella kriser uppstår i framtiden och, om en kris ändå blir ett faktum, hjälpa oss att hantera den. Genom att delta i finansieringen av Internationella valutafondens låneprogram kunde vi

också bidra till att underlätta finansieringen för flera länder som drabbats hårt av sviterna av finans- och skuldkrisen.

De olika internationella stödåtagandena har tagit i anspråk delar av vår valutareserv. För att upprätthålla vår beredskap för dessa åtaganden och samtidigt behålla vår förmåga att agera snabbt om turbulensen i omvärlden skulle öka beslutade vi i slutet av året att utöka valutareserven genom att låna utländsk valuta av Riksgälden. Under året kompletterade vi också vår penningpolitiska verktygslåda genom ett beslut att inrätta en värdepappersportfölj i svenska kronor. På så sätt kan vi se till att det finns nödvändiga system, avtal och kunskaper på plats om vi i framtiden skulle bli tvungna att snabbt vidta extraordinära åtgärder.

Risker med hushållens skuldsättning

Sedan drygt fyra år tillbaka stimulerar vi den svenska ekonomin genom att hålla reporäntan låg. Vår penningpolitik motverkar på så sätt att inflationen blir för låg framöver. Men vinsterna av att stimulera ekonomin ytterligare måste vägas mot de kostnader som kan uppstå till följd av detta i framtiden. Detta är särskilt viktigt när situationen i vår omvärld är så turbulent som den har varit de senaste åren.

Min erfarenhet av ekonomiska kriser i Sverige och i vår omvärld säger mig att hög skuldsättning inte kan ignoreras, oavsett om det gäller skulder i den privata eller den offentliga sektorn. När hushållen har stora skulder blir de sårbara för konjunkturedgångar, räntehöjningar eller prisfall på bostäder. Med mindre kvar i plånboken köper hushållen mindre, efterfrågan i ekonomin minskar och företagen tvingas att säga upp anställda.

Hög skuldsättning gör alltså ekonomin skör, vilket kan få svåra konsekvenser i form av en krympande ekonomi och en stigande arbetslöshet. I Spanien, Irland och USA brottas man sedan flera år tillbaka med sådana konsekvenser. Jag framförde därför vid flera tillfällen att vi måste göra vad vi kan för att svenska hushåll och den svenska ekonomin inte ska hamna i en liknande situation.

Om Riksbanken inte tar hänsyn till skuldsättningen hos hushåll och företag kan konsekvenserna bli allvarliga. Vi beslutade därför under året att hålla räntan på en nivå som gör att vi kan nå inflationsmålet och stabilisera sysselsättningen i ett lite mer långsiktigt perspektiv samtidigt som vi tar hänsyn till riskerna för finansiella obalanser.

Behov av verktyg och strukturer för makrotillsyn

Reporäntan är nödvändigtvis inte det bästa verktyget för att hantera de svenska hushållens skuldsättning. Men det är ett verktyg som Riksbanken har och vars olika effekter jag och mina kolleger i direktionen måste ta hänsyn till. I dag finns ju få andra verktyg som kan användas för att effektivt hantera de här riskerna. Vi fortsatte därför att arbeta aktivt för att utveckla metoder och verktyg för makrotillsyn. Med dessa metoder och verktyg blir det lättare

att upptäcka och förebygga systemriskerna som kan hota den finansiella stabiliteten och i förlängningen den ekonomiska utvecklingen i landet. Dessa metoder och verktyg kommer också att hjälpa oss att förebygga makrofinansiella risker som kan leda till långa perioder med dålig realekonomisk utveckling och låg inflation. Under 2012 analyserade vi flera makrotillsynsverktyg såsom kontracykliska kapitalbuffertar, sektorvisa riskvikter och olika typer av lånebegränsningar. Vi utredde också hur referensräntan Stibor bestäms och lämnade en rekommendation om hur ramverket för denna ränta bör reformeras.

Vårt skarpaste verktyg inom makrotillsynen består dock fortfarande av ord. Som det tydligt framgår av vår kommunikationspolicy för finansiell stabilitet kan vi varna och rekommendera, men när det kommer till verkliga åtgärder är det andra myndigheter som bär ansvaret i dag. Vi har därför utökat vårt samarbete med Finansinspektionen genom att bilda ett temporärt samverkansråd där vi diskuterar systemriskerna, finansiell stabilitet och makrotillsyn. Samverkansrådet är dock en tillfällig lösning i avvaktan på en mer permanent fördelning av ansvaret för makrotillsynen. För närvarande analyseras den här frågan bland annat av Finanskriskommittén som i januari 2013 har lämnat ett delbetänkande med ett första förslag till ansvarsfördelning. Utredningen om kapitaltäckningsregler ser dessutom specifikt på ansvaret för de kontracykliska kapitalbuffertarna. Resultaten av dessa utredningar får en stor betydelse för våra möjligheter att tillsammans med andra myndigheter på bästa sätt försöka förebygga och hantera finansiella kriser med hjälp av nya verktyg och en tydlig ansvarsstruktur.

Mer effektiv, säker och miljövänlig kontantförsörjning

I vårt uppdrag ingår även att ansvara för kontantförsörjningen i Sverige. Kontanter har en viktig funktion som betalningsmedel i vårt samhälle. Om flödet av kontanter inte fungerar kan det uppstå säkerhetsrisker och hushåll och företag kan få problem med att genomföra betalningar. Utvecklingen under hösten visade att det finns behov av att ställa särskilda krav på de företag som medverkar i hanteringen av kontanter. Vi vände oss därför till riksdagen med förslag om att se över hur regelverket för kontantflödet i landet bör vara utformat. Detta utredningsarbete bör inriktas på att etablera ett sammanhängande och effektivt ramverk som bidrar till att säkerställa en välfungerande, säker och samhällsekonomisk hantering av kontanter.

Vårt sätt att hantera kontanter i Sverige ska vara modernt och effektivt. Riksbanken fortsatte därför arbetet med den nya sedel- och myntserien. Den konstnärliga utgångspunkten för utformningen av nya sedlar och mynt är nu beslutad och en preliminär tidsplan för deras introduktion är fastställd. Byggarbetena vid det nya kontanthanteringskontoret i Broby går nu också in i sitt slutskede. Från och med hösten 2013 ska all sedelhantering samlas i detta långt automatiserade kontor. Med dessa förändringar blir kontanthanteringen i Sverige säkrare, effektivare och mer miljövänlig.

Fortsatt utveckling av verksamheten

Effektivitet och ett funktionellt arbetssätt är också ledorden för våra interna arbetsprocesser. För att vi framgångsrikt ska kunna utföra våra uppdrag måste vår organisation vara snabbfotad och flexibel. Idérikedom, stor analyskapacitet och flexibilitet måste kombineras med ordning och reda och effektiva processer. Våra uppdrag och vår självständighet kräver också att Riksbanken är enkel att utvärdera. Behovet av detta har blivit ännu tydligare under de senaste årens turbulens på de internationella finansiella marknaderna. Vi har därför redan ändrat vårt arbetssätt på flera områden. Exempelvis har samarbetet mellan avdelningarna för finansiell stabilitet, kapitalförvaltning och penningpolitik ökat. Från och med 2013 kommer delar av vår IT-verksamhet att utföras av en extern leverantör för att vi ska kunna säkra ett modernt och funktionellt IT-stöd.

Nu ska dessa omständigheter och förändringar vägas samman i en översyn av Riksbankens organisation och beslutsprocesser som pågår sedan hösten 2012. Vi ska samtidigt fortsätta att utveckla vår verksamhet utifrån nuvarande uppdrag i väntan på att vårt formella mandat tydliggörs efter att Finanskriskommittén och utredningen om Riksbankens finansiella oberoende har lämnat sina förslag under 2013. I detta är det naturligtvis avgörande att våra kompetenta och engagerade medarbetare fortsätter sitt målmedvetna och förtjänstfulla arbete med lika goda resultat som under det gångna året.

Stefan Ingves

FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE

Riksbankens uppgifter och roll

Riksbanken är Sveriges centralbank och en myndighet under riksdagen. Riksbanken ansvarar för penningpolitiken med målet att upprätthålla ett fast penningvärde. Riksbanken har också i uppdrag att främja ett säkert och effektivt betalningsväsende.

Ett fast penningvärde – prisstabilitet

Enligt riksbankslagen ska Riksbanken upprätthålla ett fast penningvärde, vilket innebär att inflationen ska vara låg och stabil. Riksbanken har preciserat ett mål för inflationen som säger att den årliga förändringen av konsumentprisindex (KPI) ska vara 2 procent. KPI påverkas dock ofta av faktorer som Riksbanken inte bör reagera på eftersom de endast bedöms ge tillfälliga effekter på inflationen. Därför beskriver och förklarar Riksbanken inflationen och penningpolitiken även med andra inflationsmått. Ett viktigt mått är KPIF, där inflationen rensans för räntekostnader för egna hem som direkt påverkar KPI när Riksbanken ändrar reporäntan.

Riksbankens penningpolitik inriktas på att uppfylla detta inflationsmål samtidigt som den ska stödja målen för den allmänna ekonomiska politiken i syfte att uppnå en hållbar tillväxt och hög sysselsättning.

För att påverka inflationen och den ekonomiska utvecklingen beslutar Riksbanken om nivån på sin styrränta, den så kallade reporäntan. Reporäntan påverkar andra räntor i ekonomin och därmed i förlängningen den ekonomiska aktiviteten och inflationen.

Ett säkert och effektivt betalningsväsende – finansiell stabilitet

Riksbanken har fått i uppdrag av riksdagen att främja ett säkert och effektivt betalningsväsende. Det innebär att Riksbanken ska verka för stabilitet i det finansiella systemet som helhet. I uppdraget ingår också att ge ut sedlar och mynt. Riksbanken tillhandahåller dessutom ett elektroniskt betalningssystem, RIX, som hanterar stora betalningar mellan banker och andra aktörer på ett säkert och effektivt sätt.

Riksbanken analyserar och övervakar löpande stabiliteten i det finansiella systemet för att tidigt upptäcka förändringar och sårbarheter som kan leda till störningar. Analysen fokuserar främst på de stora svenska bankkoncernerna, finansmarknadernas funktionssätt och den finansiella infrastruktur som behövs för att betalningar och de svenska finansmarknaderna ska fungera. I en

krissituation kan Riksbanken under vissa förutsättningar ge tillfälligt likviditetsstöd till banker.

Riksbankens självständiga ställning

Riksbanken är en myndighet under riksdagen. Riksdagen utser ledamöterna i riksbanksfullmäktige, och riksbanksfullmäktige utser i sin tur ledamöterna i Riksbankens direktion. Fullmäktige ska också övervaka och kontrollera direktionens arbete.

Riksdagen har gett Riksbanken en självständig ställning. Det innebär att Riksbankens direktion fattar de penningpolitiska besluten utan att ta direktiv från någon annan. Genom att delegera uppgiften att hålla inflationen låg och stabil till Riksbanken har riksdagen gett penningpolitiken ett långsiktigt perspektiv och skapat goda förutsättningar för att inflationsmålet ska uppfattas som trovärdigt.

Den självständiga ställningen tar sig också uttryck i Riksbankens finansiella oberoende som säkras genom att Riksbanken har rätt att förvalta finansiella tillgångar. Riksbankens tillgångar finansieras främst av utgivningen av sedlar och mynt samt av eget kapital. Riksbanken förvaltar sina finansiella tillgångar för att säkerställa att banken kan uppfylla sitt lagstadgade mål och utföra sina uppdrag. Med detta som utgångspunkt inriktas tillgångsförvaltningen på att uppnå en så hög långsiktig avkastning som möjligt i förhållande till den risk som tas.

Öppenhet och kommunikation

Riksbanken lägger stor vikt vid att vara öppen och tydlig om sina verksamheter. En bred krets av utomstående ska kunna förstå vad Riksbanken gör och varför. På så sätt ökar trovärdigheten för inflationsmålet, vilket gör det lättare att uppnå målet.

Öppenhet och tydlighet skapar dessutom förtroende för hur Riksbanken bedömer och hanterar situationen på de finansiella marknaderna. Att Riksbanken är öppen och tydlig i sina bedömningar av den finansiella stabiliteten är en av flera förutsättningar för att ekonomins aktörer ska kunna bilda sig en uppfattning om riskerna i det finansiella systemet och agera därefter.

Riksbankens självständiga ställning ställer också stora krav på insyn i bankens verksamheter så att dessa kan granskas och utvärderas. Öppenheten tar sig till exempel uttryck i att Riksbanken på sin webbplats publicerar protokoll och beslutsunderlag från direktionens sammanträden samt protokoll från de penningpolitiska sammanträdena. Dessutom är de modeller som Riksbanken använder i sitt analysarbete offentliga – det gäller både makroekonomiska prognosmodeller och modeller för stresstester av banker.

Året i siffror

Riksbankens resultat för 2012 uppgår till 1,9 miljarder kronor, vilket är en minskning med 2,0 miljarder kronor jämfört med året innan. Minskningen beror till stor del på att ränteintäkterna blev 1,2 miljarder kronor lägre än 2011 till följd av fallande räntor på merparten av de marknader Riksbanken investerat i. Samtidigt minskade nettoresultatet av finansiella transaktioner med 0,8 miljarder kronor, vilket främst förklaras av nedskrivningar till följd av orealiserade valutakursförluster.

Marknadsvärdet på guld- och valutareserven minskade under 2012 från 323 miljarder kronor till 318 miljarder kronor. Denna förändring förklaras huvudsakligen av att Riksbanken växlade medel från valutareserven för köp av svenska värdepapper.

Värdet på de totala tillgångarna minskade från 348 miljarder kronor till 346 miljarder kronor, vilket till stor del förklaras av en värdeminskning av valutareserven.

Nyckeltal	2010	2011	2012
<i>Vid årets utgång</i>			
Årets resultat (miljarder kronor)	0,5	3,9	1,9
Guld- och valutareserv (miljarder kronor)	301	323	318
Totala tillgångar (miljarder kronor)	327	348	346
Antal årsarbetskrafter	339	332	354
Reporänta (procent)	1,25	1,75	1,00
Kort ränta (tre månader SSVX, procent)	1,32	1,40	0,98
Lång ränta (tio år statsobligationer, procent)	3,28	1,62	1,53
<i>I genomsnitt</i>			
BNP (procentuell förändring)	6,6	3,7	0,9
Arbetslöshet (procent)	8,4	7,5	7,7
Inflation, mätt med KPI (procentuell förändring)	1,2	3,0	0,9
Inflation, mätt med KPIF (procentuell förändring)	2,0	1,4	1,0

Anm. I tabellen presenteras utfallet för samtliga poster med undantag för uppgifterna om BNP under 2012, som anges enligt Riksbankens prognos från december 2012. KPIF beräknas som KPI med fast bostadsränta.

Ett fast penningvärde – prisstabilitet

Efter två år av god tillväxt 2010 och 2011 bromsade den svenska ekonomin in under andra halvåret 2012, främst till följd av en svag efterfrågan i omvärlden. I kombination med ett sjunkande inflationstryck medförde detta att Riksbanken gradvis sänkte reporäntan från 1,75 procent i början av året till 1,0 procent i december. Genomsnittet för inflationen mätt som den årliga förändringen av KPI var 0,9 procent under året, vilket är under inflationsmålet på 2 procent. Årsgenomsnittet för inflationen mätt med KPIF, det vill säga KPI med fast bostadsränta, uppgick till 1,0 procent. BNP ökade med 0,9 procent under året och arbetslösheten var i genomsnitt 7,7 procent.

Enligt riksbankslagen ska Riksbanken upprätthålla ett fast penningvärde, vilket innebär att inflationen ska vara låg och stabil. Riksbanken har preciserat målet för inflationen till 2 procent per år, mätt som årlig procentuell förändring av konsumentprisindex (KPI). Även om inflationsmålet är formulerat i termer av KPI kan andra inflationsmått vara användbara för att analysera och prognostisera inflationens utveckling. Ett sådant mått är KPIF, där inflationen rensans för räntekostnader för egnahem som direkt påverkar KPI när Riksbanken ändrar reporäntan. När reporäntan höjs eller sänks kraftigt, som under de senaste åren, kan skillnaden mellan KPI-inflationen och KPIF-inflationen vara betydande. På längre sikt, när reporäntan har stabiliserats, sammanfaller dock KPI- och KPIF-inflationen.

Samtidigt som penningpolitiken inriktas mot att uppfylla inflationsmålet ska den stödja målen för den allmänna ekonomiska politiken i syfte att uppnå hållbar tillväxt och hög sysselsättning. Riksbanken bedriver därmed vad som kallas en flexibel inflationsmålspolitik. Vid varje penningpolitiskt möte beslutar Riksbankens direktion om nivån på reporäntan fram till nästa beslutstillfälle och gör en bedömning av hur reporäntan behöver utvecklas under de närmaste åren för att penningpolitiken ska vara välavvägd. En välavvägd penningpolitik handlar normalt om att hitta en lämplig balans mellan att stabilisera inflationen runt inflationsmålet och att stabilisera realekonomin. Inflationsmålet är dock alltid överordnat, även om Riksbanken vid sina penningpolitiska bedömningar fäster stor vikt vid den realekonomiska utvecklingen. Risker förknippade med utvecklingen på de finansiella marknaderna vägs också in i räntebesluten. När det gäller att förebygga en obalanserad utveckling av tillgångspriser och skuldsättning spelar dock framför allt ett välfungerande regelverk och en effektiv tillsyn en central roll.

Reporäntan avgör vad bankerna får betala för att låna från eller får i ersättning för att placera pengar hos Riksbanken. På så sätt påverkas även andra räntor i ekonomin och i förlängningen den ekonomiska aktiviteten och inflationen. Det tar normalt viss tid innan förändringar av reporäntan får full effekt i ekonomin. Därför är det viktigt för Riksbankens direktion att ha framför-

hållning när den fattar räntebesluten, vilket innebär att penningpolitiken måste baseras på prognoser.

Riksbankens arbets- och beslutsprocess inom penningpolitiken

I sitt prognosarbete använder Riksbanken olika modeller som bygger på historiskt observerade samband. Modellerna är givetvis förenklingar av en komplex ekonomisk verklighet, men de är nödvändiga för att få fram konsistenta prognoser. Modellresultaten kombineras sedan med bedömningar gjorda av såväl experter inom olika områden som av direktionen.

Direktionen håller sex ordinarie penningpolitiska sammanträden per år där den beslutar om reporäntan. Vid tre av dessa tillfällen publiceras en utförlig penningpolitisk rapport som innehåller detaljerade prognoser för ekonomin och inflationen samt bedömningar av hur räntan kommer att utvecklas framöver. Vid de övriga tre sammanträdena publiceras en så kallad penningpolitisk uppföljning som innehåller prognoser för samma variabler som den penningpolitiska rapporten men som är mindre utförlig. Efter varje penningpolitiskt sammanträde publicerar Riksbanken ett pressmeddelande och håller en presskonferens. Av pressmeddelandet framgår om någon ledamot i Riksbankens direktion reserverat sig mot majoritetens bedömning av det ekonomiska läget och mot besluten om reporäntan och räntebanan, det vill säga utvecklingen av reporäntan de närmaste åren. Ungefär två veckor efter varje penningpolitiskt sammanträde publicerar Riksbanken ett penningpolitiskt protokoll med utförliga och namngivna referat av diskussionen på det penningpolitiska mötet.

Riksbanken ska också enligt lag lämna en skriftlig redogörelse för penningpolitiken till riksdagen minst två gånger per år. Den första redogörelsen består av en särskild rapport som sammanställs till riksdagens finansutskott i början av året. Den andra redogörelsen utgörs av den tredje penningpolitiska rapporten för året. Riksbankschefen besöker också finansutskottet för att svara på frågor om penningpolitiken. Från och med september 2012 deltar även en av de vice riksbankscheferna vid dessa utfrågningar enligt ett roterande schema.

Verksamheten 2012

Riksbanken sänkte reporäntan i februari med 0,25 procentenheter till 1,5 procent. Därefter lämnade Riksbanken reporäntan oförändrad fram till det penningpolitiska mötet i september då reporäntan sänktes ytterligare med 0,25 procentenheter. Vid mötet i oktober lämnades reporäntan oförändrad, och vid mötet i december sänktes den ytterligare med 0,25 procentenheter. I slutet av året uppgick alltså reporäntan till 1,0 procent. Reporäntebanan sänktes något i februari jämfört med Riksbankens tidigare bedömning, för att lämnas oförändrad fram till juli då den återigen justerades ned. Därefter sänktes räntebanan igen i september, i oktober och i december. Penningpolitiken blev således

betydligt mer expansiv under året. Sammantaget sänktes reporäntan med 0,75 procentenheter medan reporäntebanan sänktes med 0,45 procentenheter på ett års sikt och med 0,40 procentenheter på två års sikt.

Under året fortsatte Riksbanken att utveckla den penningpolitiska analysen. Bland annat genomförde Riksbanken en analys av hur inflationsmålet har uppfyllts under perioden 1995–2011. Riksbanken arbetade också med att fördjupa sin analys av arbetsmarknaden, mot bakgrund av bland annat de ekonomisk-politiska reformer som har genomförts under senare år. Analysen omfattade både den långsiktiga utvecklingen på arbetsmarknaden och arbetsmarknadens funktionssätt på kort sikt. Dessutom förstärkte Riksbanken sin beredskap i det penningpolitiska styrsystemet genom att säkerställa att det finns system, rutiner och kunskaper som gör det möjligt för banken att i framtiden stå rustad att genomföra extraordinära åtgärder med kort varsel. Beslutet om att inrätta en värdepappersportfölj i svenska kronor var en del i detta arbete.

Analys av Riksbankens uppfyllelse av inflationsmålet i ett längre perspektiv

Mot bakgrund av den pågående diskussionen kring inflationsutvecklingen och inflationsmålet i Sverige i ett mer långsiktigt perspektiv genomförde Riksbanken under 2012 en analys av sin måluppfyllelse. Analysen visar att KPI-inflationen under perioden 1995–2011 i genomsnitt uppgick till 1,47 procent, vilket är under inflationsmålet på 2 procent.

Cirka 0,3 procentenheter eller mer än hälften av skillnaden mellan den genomsnittliga KPI-inflationen och Riksbankens inflationsmål kan förklaras av en nedåtgående trend i reporäntan och därmed i bolåneräntorna under den studerade perioden. Detta bidrog till att pressa ned KPI-inflationen eftersom hushållens räntekostnader, som är direkt kopplade till bolåneräntornas nivå, utgör en viktig komponent i KPI. KPIF-inflationen, som beräknas genom att man från KPI-inflationen rensar bort förändringar i bolåneräntorna, uppgick i genomsnitt till 1,85 procent åren 1995–2011. Den nedåtgående trenden i bolåneräntornas utveckling förefaller alltså vara en mycket viktig förklaring till att KPI-inflationen avvek från 2 procent under denna period.

Trots att inflationen mätt med KPI påverkats av Riksbankens räntebeslut genom effekterna på bolåneräntorna finns det mycket som talar för att inflationsmålet bör vara formulerat i termer av just detta index. Bland annat är KPI det mest kända måttet på konsumentprisutvecklingen bland allmänheten, vilket är avgörande för att inflationsmålet ska fungera som nominellt ankare för penningpolitiken. Professorerna Charles Goodhart och Jean-Charles Rochet gav i sin utvärdering av Riksbankens penningpolitik och arbete med finansiell stabilitet 2005–2010 stöd för Riksbankens uppfattning att inflationsmålet även i fortsättningen bör definieras i termer av KPI. I sitt betänkande med anledning av denna utvärdering anförde finansutskottet att man delar denna uppfattning.

Även andra inflationsmått är dock användbara för att analysera och prognostisera inflationens utveckling. KPIF är ett sådant mått. I perioder då reporäntan höjs eller sänks kraftigt, så som under de senaste åren, ger KPIF-inflationen en bättre bild av det aktuella inflationstrycket.

Uppfyllelsen av inflationsmålet är av central betydelse för penningpolitiken. Därför fortsätter Riksbanken att utreda såväl orsaker till som eventuella realekonomiska konsekvenser av avvikelserna från inflationsmålet.

Fördjupad analys av arbetsmarknaden

Under året fördjupade Riksbanken även sin analys av arbetsmarknaden. Läget på arbetsmarknaden har nämligen stor betydelse för utformningen av penningpolitiken. Det utgör en viktig indikator på inflationstrycket och ingår som en viktig del i bedömningen av resursutnyttjandet i ekonomin.

Regeringen har under de senaste åren genomfört stora förändringar i den ekonomiska politiken som har påverkat och kommer att påverka arbetsmarknaden. Riksbanken följer den aktuella utvecklingen noga för att göra en välgrundad bedömning av läget – såväl på kort som på lång sikt. Riksbankens analys fokuserades därför på att uppdatera bedömningen av hur den långsiktigt hållbara arbetslösheten har påverkats av sådana ekonomisk-politiska reformer, till exempel jobbskatteavdraget och förändringarna i arbetslöshetsförsäkringen. Dessutom undersökte Riksbanken bland annat hur matchningen på arbetsmarknaden fungerar.

Analysen visar att osäkerheten kring den långsiktigt hållbara arbetslösheten är betydande. En särskilt viktig osäkerhetsfaktor är hur den långsiktiga arbetslösheten påverkas av att nya grupper med svagare ställning på arbetsmarknaden träder in i arbetskraften. Med hänsyn till denna osäkerhet bedömde Riksbanken att den långsiktigt hållbara arbetslösheten framöver ligger inom intervallet 5–7,5 procent. Riksbankens analys tyder också på att matchningen på den svenska arbetsmarknaden kan ha försämrats de senaste åren, vilket kan göra det svårare att uppnå en låg arbetslöshet i Sverige.

Värdepappersportfölj i svenska kronor

Riksbanken beslutade i maj 2012 att utöka den penningpolitiska verktygslådan genom att anskaffa en obligationsportfölj i svenska kronor. Portföljen byggs upp gradvis från och med andra halvåret 2012 och ska efter tolv månader uppgå till ett nominellt värde av 10 miljarder kronor. Värdepappersportföljen byggs upp genom att en del av Riksbankens tillgångar i utländsk valuta omfördelas till tillgångar i kronor. Det innebär att Riksbanken gradvis avyttrar innehav i utländsk valuta i valutareserven till ett värde i svenska kronor som motsvarar köpen av tillåtna värdepapper i portföljen. Detta sker på ett sådant sätt så att det inte påverkar växelkursen.

I och med att Riksbanken håller en obligationsportfölj i svenska kronor säkerställs de system, rutiner och kunskaper som behövs för att Riksbanken i framtiden kan stå rustad att genomföra köp av obligationer med kort varsel.

Beslutet fattades med hänsyn till erfarenheterna från den finansiella krisen 2008–2009. Trots att Riksbanken vid flera tillfällen sänkte reporäntan kraftigt hade dessa sänkningar mindre effekt på marknadsräntorna än normalt. Reporäntans nivå närmade sig noll men det fanns fortfarande behov av ytterligare penningpolitiska stimulanser eftersom BNP fortsatte att falla kraftigt i inledningen av 2009. Riksbanken, liksom många andra centralbanker, behövde därför vidta flera extraordinära åtgärder. Bland annat erbjöd Riksbanken lån till banker till låg och fast ränta och med långa löptider, så kallade fasträntelån. Dessa fasträntelån hade önskad effekt – de underlättade kreditgivningen i samhället och förbättrade den penningpolitiska transmissionsmekanismen. Dessutom blev såväl penningmarknads- och obligationsräntor som rörliga bolåneräntor lägre och terminräntor som avspeglar de penningpolitiska förväntningarna föll.

Ett annat exempel på extraordinära åtgärder som centralbankerna kan använda för att få ned räntorna till hushåll och företag är köp av stats- eller bostadsobligationer på andrahandsmarknaden. Den typen av åtgärder bidrar till att räntorna på stats- eller bostadsobligationer sjunker. Till skillnad från många andra centralbanker genomförde Riksbanken under krisen inte några sådana åtgärder, även om alternativet att köpa värdepapper diskuterades. Det kan dock i framtiden uppstå situationer som kräver den typen av åtgärder. Erfarenheterna från den finansiella krisen visar samtidigt hur viktigt det är att Riksbanken har beredskap att snabbt kunna vidta lämpliga extraordinära åtgärder när behov uppstår. Ytterligare en viktig lärdom är att förändringar och nya åtgärder kräver en del förberedelser innan de kan genomföras i praktiken. Därför är det viktigt att rutiner och system finns på plats i förväg.

En finansiell analys av Riksbankens värdepappersportfölj presenteras i avsnittet Tillgångsförvaltning.

Riksbankens forskning 2012

Syftet med Riksbankens forskning är att ta fram modeller och verktyg för de analyser som direktionen behöver för att kunna fatta sina beslut. De forskare som är anställda på Riksbanken arbetar också som interna rådgivare vid bankens analysarbete. Forskningen ökar därmed Riksbankens möjligheter att möta de utmaningar som uppstår i arbetet med att hålla inflationen låg och stabil och att värna om den finansiella stabiliteten.

Riksbankens forskning är främst inriktad på områden som har direkt betydelse för bankens verksamhet, exempelvis penningpolitik, bankväsende och finansiella marknader. I verksamheten ingår även att utveckla Riksbankens analysmetoder.

Resultaten av Riksbankens forskning publiceras i internationella vetenskapliga tidskrifter. Detta säkrar att forskningens kvalitet blir utvärderad på ett objektivt sätt enligt internationella normer. Forskningens resultat sprids också genom presentationer vid andra centralbanker och vid universitet samt

på vetenskapliga konferenser. Insikterna från forskningen sammanfattas genom artiklar, bland annat i Riksbankens tidskrift Penning- och valutapolitik.

Under 2012 nyrekryterade forskningsverksamheten tre forskare med inriktning på finansiell stabilitetsanalys i syfte att stärka både forsknings- och policyarbetet på det området. Detta är resultatet av en särskild satsning på att utöka Riksbankens analysarbete inom finansiell stabilitet. Dessa nya forskare bedriver empirisk forskning om finansiella marknader. Mer specifikt handlar deras forskning om individers sparbeteende över livsrytmen, kreditrisker i svenska företag samt modeller för hur systemriskerna sprider sig över landsgränser.

Som en ytterligare satsning på forskning om finansiell stabilitet inledde Riksbanken ett fördjupat samarbete med institutionen för finansiell ekonomi vid Handelshögskolan i Stockholm. Inom ramen för detta samarbete har man startat projektet Finansiell stabilitet och reglering som omfattar uppemot sju delprojekt och sysselsätter sex forskare vardera från Handelshögskolan och Riksbanken. Projektet planeras pågå under fyra år.

Riksbanken anordnade under året bland annat en konferens kring statskulder och risker för att stater ska ställa in betalningarna. Ledande forskare inom detta förhållandevis nya forskningsfält diskuterade en rad viktiga frågeställningar. Ett centralt tema var låntagarländernas incitament, eller brist därpå, att besluta om fallissemang på sina skulder, att utöka sina skulder och att genom inflation reducera skuldbördan samt inte minst incitamenten för långivare att reducera skuldbördan genom avskrivningar. Dessa incitament kan sägas vara nyckelfrågor i den aktuella skuldskrisen i euroområdet. Vidare presenterades vid konferensen resultaten av omfattande empiriska studier över hur statsskuldskriser kan spridas över landsgränser till följd av ett alltmer integrerat bankväsende. Man presenterade även förslag på empiriska mått på fallissemangsrisker. Avslutningsvis diskuterade konferensdeltagarna vilken betydelse olika strategier för krishantering har för att återupprätta de skuldsatta ländernas möjligheter att ta lån i en framtid efter krisen.

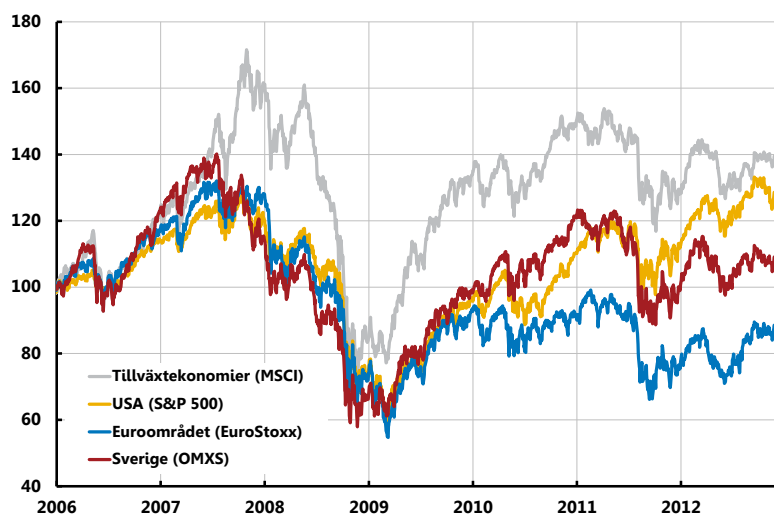
Penningpolitiken under 2012

Den svaga utvecklingen i euroområdet fortsatte under 2012. Efterfrågan på svensk export, som hade bromsats kraftigt i slutet av 2011, dämpades därmed ytterligare. Den svaga exporten ledde i sin tur till att tillväxtutsikterna för hela den svenska ekonomin försämrades. Totalt sett visade den inhemska efterfrågan under större delen av året ändå en relativt god motståndskraft. I slutet av året märktes dock en tydlig inbromsning i den svenska ekonomin till följd av den svaga utvecklingen i omvärlden. Såväl exporten som viktiga delar av den inhemska efterfrågan utvecklades svagare än väntat. Samtidigt bidrog låga kostnadsökningar i svenska företag till att den inhemska inflationstrycket förblev lågt. Till följd av bland annat den relativt goda utvecklingen i Sverige förstärktes dessutom kronan under året, vilket bidrog till att importpriserna sjönk.

Skuldkrisen i Europa försämrade utsikterna för svensk tillväxt i början av året

Inför det penningpolitiska beslutet i februari ställdes Riksbankens direktion inför en splittrad bild av den ekonomiska utvecklingen i omvärlden. Tillväxten i världsekonomin som helhet bedömdes bli fortsatt god de kommande åren, och den skulle framför allt drivas av snabbväxande ekonomier såsom de så kallade BRIC-länderna (Brasilien, Ryssland, Indien och Kina). Tillväxten i euroområdet bedömdes samtidigt bli svag, svagare än vad som väntades i december 2011. Det fanns dock i början av 2012 vissa tecken på att den oro som sedan sommaren 2010 påverkat utvecklingen på de finansiella marknaderna till följd av statsfinansiella problem i vissa länder i euroområdet hade minskat. Exempelvis hade börskurserna stigit (se diagram 1).

Diagram 1. Börsutveckling, index 2006-01-03 = 100

Källor: Morgan Stanley Capital International, Reuters EcoWin, Standard & Poor's och STOXX Limited.

Oron på de finansiella marknaderna minskade till följd av att Europeiska centralbanken (ECB) i december 2011 beslutade att erbjuda banker i euroområdet lån med tre års löptid. Dessutom gjorde man vissa framsteg i hanteringen av skuldkrisen i euroområdet i och med att Europeiska rådet i januari 2012 beslutade om den så kallade finanspakten, vars syfte var att ytterligare stärka den finanspolitiska samordningen bland euroländerna. Riksbanken bedömde därför att den mest akuta fasen av den europeiska skuldkrisen skulle bedarra under årets lopp.

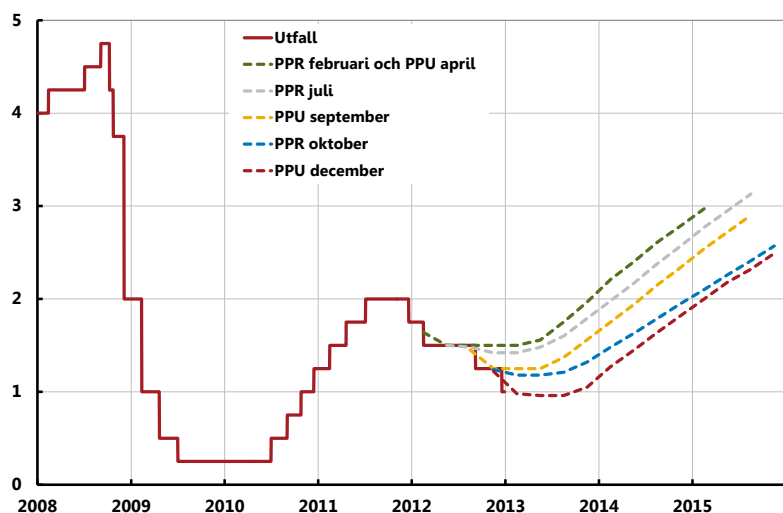
Den svenska ekonomin hade till och med tredje kvartalet 2011 visat tecken på att stå emot den europeiska skuldkrisen förhållandevis väl. Men under hösten 2011 började tecknen på en försvagad konjunktur bli allt tydligare, och i början av 2012 kom signaler om att en kraftig nedgång hade skett under

fjärde kvartalet 2011. Bland annat visade månadsstatistiken att den svenska exporten minskade. Tillväxutsikterna för Sveriges ekonomi bedömdes således ha försämrats ganska påtagligt sedan december 2011. Arbetslösheten väntades nu också stiga något under 2012. Riksbanken bedömde således att det svenska resursutnyttjandet skulle vara lägre än normalt under 2012 och 2013 och lägre än i tidigare bedömningar, men det skulle närma sig en normal nivå i slutet av prognosperioden.

Till bilden av den svenska ekonomin i början av 2012 hörde också att inflationstrycket var lågt. De senaste årens måttliga kostnadsutveckling i företagen och förstärkning av kronan ansågs ligga bakom den låga inflationen. Inflationen mätt med KPIF bedömdes dock stiga gradvis i takt med att konjunkturutvecklingen förbättrades och resursutnyttjandet steg.

De försämrade konjunkturutsikterna och det låga inflationstrycket i den svenska ekonomin motiverade en sänkning av reporäntan med 0,25 procentenheter till 1,50 procent vid det penningpolitiska mötet i februari. Dessutom beslutade Riksbankens direktion att sänka reporänteprognosen (se diagram 2 och rutan Penningpolitiska beslut och reservationer 2012).

Diagram 2. Reporänteutfall och reporänteprognoser under 2012, procent

Anm. PPR betecknar penningpolitisk rapport och PPU betecknar penningpolitisk uppföljning. De streckade linjerna avser Riksbankens prognoser.

Källa: Riksbanken.

Inför det penningpolitiska mötet i april konstaterades att bilden av utvecklingen i omvärlden var i stort sett oförändrad sedan i februari. Riksbanken bedömde därför att skuldskrisen i Europa skulle hanteras gradvis men att de fortsatt svaga utsikterna för euroområdet skulle försämra förutsättningarna för den svenska exporten framöver.

Utfallet för fjärde kvartalet 2011, som blev tillgängligt inför det penningpolitiska mötet i april, visade visserligen att tillväxten hade blivit betydligt sämre än väntat. Men å andra sidan tydde bland annat Konjunkturinstitutets barometerindikator och detaljhandelssiffror på en förbättrad utveckling i den svenska ekonomin under inledningen av 2012. Därför bedömde Riksbanken att utsikterna för den svenska konjunkturen var ungefär oförändrade sedan februari.

Riksbanken konstaterade samtidigt att inflationen fortfarande var låg. KPIF-inflationen bedömdes förbli låg den närmaste tiden, men ett tilltagande kostnadstryck och ett normaliserat resursutnyttjande väntades bidra till att inflationen mätt med KPIF gradvis skulle närma sig 2 procent under 2013.

Mot bakgrund av att konjunktur- och inflationsutsikterna i stort sett var desamma som i februari beslutade Riksbankens direktion i april dels att behålla reporäntan oförändrad på 1,5 procent, dels att lämna prognosen för reporäntan oförändrad (se diagram 2 och rutan Penningpolitiska beslut och reservationer 2012).

God svensk tillväxt trots ökad oro under våren

Under våren ökade osäkerheten i euroområdet med anledning av den statsfinansiella situationen och problemen i banksektorn. Oron på de finansiella marknaderna tilltog därför igen, vilket bland annat avspeglades i att aktiekurserna på börserna världen över sjönk (se diagram 1). Spanien var ett av de länder som fortsatte att brottas med problem i banksektorn och de offentliga finanserna. Den ökade oron för situationen i Spanien satte även fokus på situationen i Italien, vilket bland annat ledde till att räntorna på statsobligationer i både Spanien och Italien steg (se diagram 10 i avsnittet Ett säkert och effektivt betalningsväsende).

Den förnyade oron på de finansiella marknaderna väntades leda till stramare kreditförhållanden och sämre förtroende hos hushåll och företag, och därmed svagare konsumtion och investeringar. Sammantaget blev förutsättningarna för tillväxt i euroområdet sämre jämfört med Riksbankens bedömning i april.

Nationalräkenskaperna för första kvartalet indikerade dock att tillväxten i den svenska ekonomin hade varit betydligt högre än väntat under inledningen av året. En starkare inhemsk efterfrågan tycktes ha kompenserat för svag omvärldsefterfrågan. Den svagare utvecklingen i euroområdet bedömdes ändå medföra att tillväxten på de svenska exportmarknaderna skulle dämpas framöver. Sammantaget var revideringarna i BNP-prognosen små jämfört med prognosen i april. Det gällde även bedömningen av resursutnyttjandet.

Inför det penningpolitiska mötet i juli konstaterade Riksbanken att inflationen i dagsläget var låg. Inflationen mätt med KPIF väntades dock stiga gradvis till runt 2 procent under 2013, bland annat som en följd av ett ökande resursutnyttjande och en tilltagande löneökningstakt.

Riksbankens direktion bedömde att den starka svenska utvecklingen motiverade att lämna reporäntan oförändrad på 1,5 procent, men ansåg samtidigt

att den svenska tillväxten skulle bli något svagare under resten av året till följd av en mer utdragen konjunkturedgång i euroområdet. Därför gjorde direktionen bedömningen att prognosen för reporäntan behövde justeras ned (se diagram 2). En oförändrad reporänta och en reporäntebana där reporäntan var kvar på 1,5 procent under drygt ett år framöver innebar en välavvägd penningpolitik och skulle bidra till att inflationen stabiliseras kring 2 procent och resursutnyttjandet stabiliseras kring en normal nivå (se även rutan Penningpolitiska beslut och reservationer 2012).

Försämrade tillväxtutsikter och lägre inflationstryck under hösten

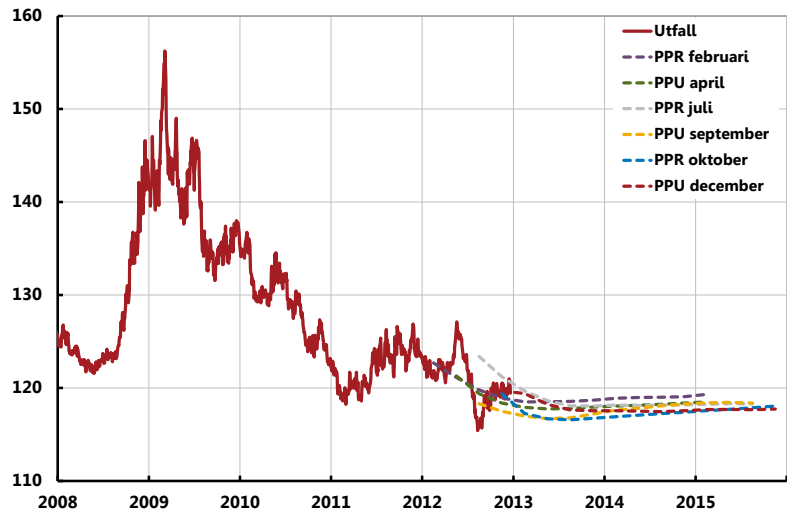
Under sommaren fortsatte utvecklingen i euroområdet att präglas av skuld krisen och indikatorer pekade på en fortsatt svag ekonomisk utveckling i linje med Riksbankens prognos i juli. Läget på de finansiella marknaderna hade dock förbättrats något. Räntorna på statsobligationer utgivna av de skuldtyngda länderna i Europa var alltför höga men hade sjunkit en del i samband med att ECB hade signalerat beredskap att vidta åtgärder om problemen i dessa länder skulle förvärras (se diagram 10 i avsnittet Ett säkert och effektivt betalningsväsende).

Liksom vid de tidigare penningpolitiska besluten under året ställdes Riksbankens direktion i början av september inför avvägningen mellan en vacklande ekonomi i euroområdet och dess negativa inverkan på den svenska exporten å ena sidan och en svensk ekonomi som uppvisade oväntat god motståndskraft å andra sidan.

Jämfört med utsikterna i juli talade flera faktorer för att inflationstrycket framöver skulle bli lägre. Framför allt hade kronan förstärkts kraftigt under sommaren (se diagram 3). Även om Riksbanken under en längre tid hade räknat med att kronan skulle stärkas, bland annat till följd av att den ekonomiska utvecklingen i Sverige var stark i förhållande till andra länder, kom denna förstärkning betydligt snabbare än väntat. Dessutom tydde nationalräkenskaperna för andra kvartalet på att produktiviteten var betydligt högre än väntat. Riksbanken bedömde därför att den oväntat starka BNP-tillväxten under första halvåret inte skulle bidra till högre inflationstryck. Mot denna bakgrund reviderades Riksbankens inflationsprognos ned jämfört med bedömningen i juli. Arbetsmarknaden hade dessutom utvecklats något bättre än väntat, men indikatorerna pekade på en försvagning framöver. Riksbankens prognos för arbetslösheten var därför i stort sett oförändrad jämfört med prognosen i juli.

För att inflationen och resursutnyttjandet framöver inte skulle bli alltför låga beslutade Riksbankens direktion i september att sänka reporäntan med 0,25 procentenheter till 1,25 procent. Även prognosen för reporäntan justerades ned för hela prognosperioden (se diagram 2). En sådan reporäntebana bedömdes bidra till att KPIF-inflationen skulle stiga till 2 procent och att resursutnyttjandet normaliserades under prognosperioden (se även rutan Penningpolitiska beslut och reservationer 2012).

Diagram 3. Konkurrensvägd nominell växelkurs, TCW, index 1992-11-18 = 100

Anm. De streckade linjerna avser Riksbankens prognoser. Ett högre index motsvarar en försvagad växelkurs och vice versa.

Källa: Riksbanken.

Inför det penningpolitiska mötet i oktober konstaterades att ekonomin i omvärlden hade utvecklats i linje med bedömningen i september. På de finansiella marknaderna hade oron avtagit ytterligare något, bland annat till följd av nya åtgärder från ECB (se diagram 10 i avsnittet Ett säkert och effektivt betalningsväsende). Trots detta kvarstod en betydande osäkerhet om hur de långsiktiga problemen i euroområdet skulle lösas. Euroområdets tillväxt väntades bli fortsatt svag framöver, vilket dämpade utsikterna för den svenska exporten.

När det gäller den ekonomiska utvecklingen i Sverige visade reviderade nationalräkenskaper i september att BNP-tillväxten under första halvåret var betydligt svagare än vad den tidigare, preliminära statistiken antydde. Men även efter revideringen kvarstod bilden av en relativt stark svensk tillväxt under första halvåret. Riksbankens bedömning av BNP-tillväxten framöver var emellertid i stort sett densamma som i september. Trots att sysselsättningen ökade steg arbetslösheten något eftersom antalet personer i arbetskraften ökade ännu mer. Dessutom fanns det tecken på att matchningen på arbetsmarknaden hade försämrats och att det därmed blivit svårare att para ihop arbetssökande med lediga jobb. Återhämtningen på arbetsmarknaden bedömdes således dröja längre än tidigare väntat. Men upprevideringen av Riksbankens prognos för arbetslösheten avspeglade också ett försvagat konjunkturläge. I förhållande till bedömningen i september väntades inflationen nu bli något lägre. Detta berodde främst på lägre energipriser.

Mot bakgrund av att inflationstrycket bedömdes vara lägre och arbetslösheten högre jämfört med Riksbankens prognos i september beslutade Riks-

bankens direktion vid det penningpolitiska mötet i oktober att justera ned prognosen för reporäntan (se diagram 2). Reporäntan bedömdes behöva vara låg under en längre tid för att stimulera ekonomin och få en inflation i linje med målet. Däremot beslutade direktionen att lämna reporäntan oförändrad på 1,25 procent. Eftersom penningpolitiken påverkar ekonomin med en viss fördröjning skulle en omedelbar sänkning av reporäntan troligtvis få små effekter på den låga inflationen och konjunkturen det närmaste året. Om reporäntan sänktes skulle däremot inflationen mätt med KPIF riskera att hamna över målet några år senare (se även rutan Penningpolitiska beslut och reservationer 2012).

Tydlig inbromsning i svensk ekonomi i slutet av året

Utvecklingen i omvärlden fortsatte att tynga den svenska ekonomin i slutet av året. Osäkerheten kring utvecklingen i euroområdet var fortsatt mycket stor men situationen på de finansiella marknaderna var i stort sett oförändrad sedan slutet av oktober.

De negativa effekterna av den svaga utvecklingen i omvärlden på den svenska ekonomin visade sig vara större än vad Riksbanken tidigare hade räknat med. Enligt nationalräkenskaperna hade den svenska ekonomin visserligen vuxit snabbare under tredje kvartalet än vad Riksbanken räknade med i oktober. Men det framgick tydligt att såväl exporten som viktiga delar av den inhemska efterfrågan, såsom hushållens konsumtion och företagens investeringar, utvecklades svagare än förväntat. Det som bidrog till att BNP ökade mer än förväntat var i stället att företagen ökade sina lager och att importen utvecklades svagt, vilket också kunde vara tecken på att efterfrågan hade blivit svagare. Konjunkturinstitutets barometerindikator pekade dessutom på att förtroendet för den ekonomiska utvecklingen framöver föll på bred front och i alla branscher. Även läget på arbetsmarknaden hade försämrats och antalet varsel om uppsägningar hade ökat relativt snabbt. Riksbanken bedömde sammantaget att BNP skulle öka långsammare och arbetslösheten skulle bli högre än vad som hade förväntats i oktober. Samtidigt väntades inflationen bli lägre. I första hand berodde nedjusteringen av inflationsprognosen på lägre energipriser. Det sämre arbetsmarknadsläget tillsammans med de avtalskrav som i november presenterades i de centrala löneförhandlingarna talade också för måttliga löneökningar och en låg inflation under prognosperioden 2013–2015.

Det lägre inflationstrycket och den svagare konjunkturen motiverade en lägre reporänta jämfört med bedömningen i oktober. För att ge stöd åt svensk ekonomi så att inflationen skulle stiga mot målet på 2 procent beslutade därför Riksbankens direktion i december att sänka reporäntan med 0,25 procentenheter till 1,0 procent. Samtidigt justerades prognosen för reporäntan ned (se diagram 2). Denna räntebana bedömdes bidra till att KPIF-inflationen skulle ligga nära 2 procent från och med 2014 och att resursutnyttjandet skulle normaliseras under prognosperioden (se även rutan Penningpolitiska beslut och reservationer 2012).

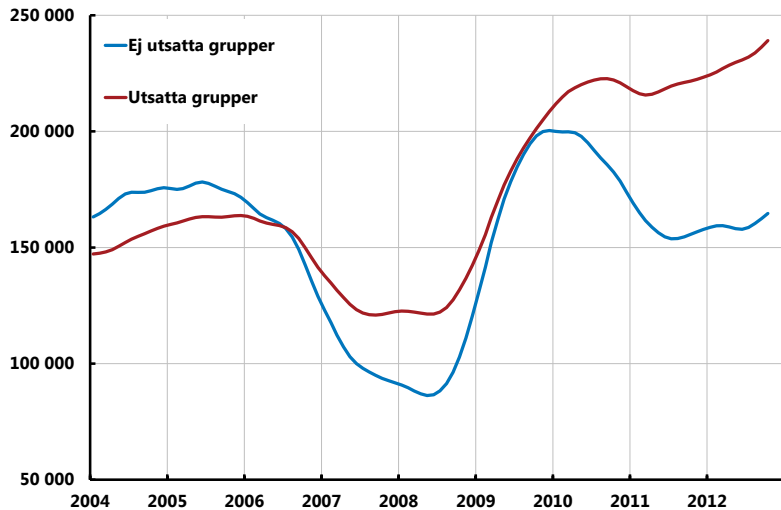
Penningpolitiska överväganden 2012

Inbromsningen i den svenska ekonomin och det sjunkande inflationstrycket medförde således att Riksbanken bedrev penningpolitiken i en mer expansiv riktning. Under året sänkte därför Riksbanken reporäntan med totalt 0,75 procentenheter och reporäntebanan justerades successivt ned med sammanlagt 0,45 procentenheter på ett års sikt och 0,40 procentenheter på två års sikt.

Riksbankens direktion var enig om att penningpolitiken skulle föras i en mer expansiv riktning. Däremot rådde det delade meningar om hur expansiv penningpolitiken behövde bli och om vad som utgjorde en välavvägd penningpolitik. Två direktionsledamöter reserverade sig mot såväl räntebeslutet som ränteprognosen vid samtliga beslutstillfällen, med undantag för mötena i september och december då en av dessa ledamöter ställde sig bakom själva räntebeslutet och endast reserverade sig mot ränteprognosen (samtliga beslut och reservationer redovisas i rutan Penningpolitiska beslut och reservationer 2012).

De penningpolitiska ställningstagandena bland majoriteten i direktionen utgick från de prognoser för den ekonomiska utvecklingen i omvärlden och Sverige som presenterades i de penningpolitiska rapporterna och uppföljningarna under året (se redogörelsen i den föregående delen av detta avsnitt). Majoriteten i direktionen menade att penningpolitiken under året var expansiv och välavvägd i syfte att nå inflationsmålet på 2 procent inom prognosperioden. Deras bedömning var att den höga arbetslösheten i huvudsak var av strukturell karaktär och att penningpolitikens möjligheter att påverka den därmed var begränsade. Majoriteten menade dels att penningpolitiken redan var tydligt expansiv, dels att även med en mer expansiv politik skulle en mindre effektiv matchning mellan lediga platser och arbetssökande göra det svårt att uppnå en väsentligt lägre arbetslöshet under de närmaste åren (se diagram 4).

Diagram 4. Antal arbetslösa i utsatta grupper och övriga totalt inskrivna arbetslösa

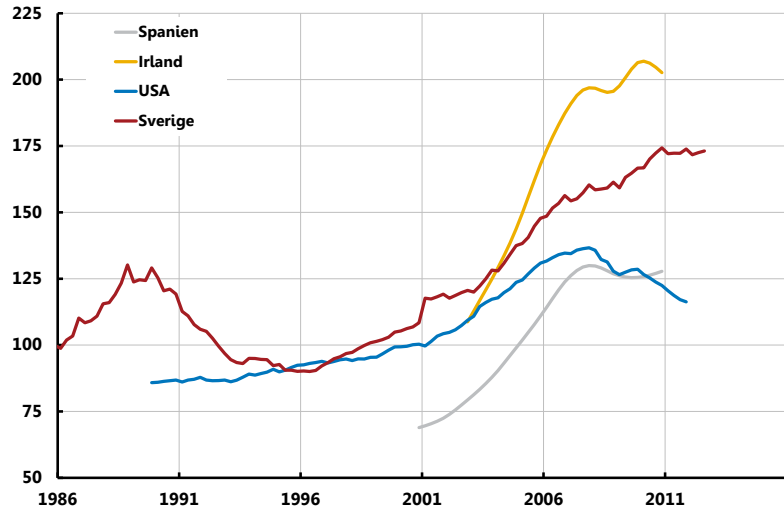

Anm. Trendrensade värden för totalt antal personer inskrivna vid arbetsförmedlingen respektive antal kvarstående sökande vid månadens slut. Enligt Arbetsförmedlingen är det fyra grupper som relativt sett har en utsatt position på arbetsmarknaden och som har svårare att få ett nytt jobb om de blir arbetslösa: utomeuropeiskt födda, personer med enbart förgymnasial utbildning, äldre i åldern 55–64 år och personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

Källa: Arbetsförmedlingen.

När det gällde riskerna förknippade med bostadspriser och hushållens skuldsättning ansåg majoriteten att de var så pass stora att de måste vägas in vid bedömningen av hur expansiv penningpolitiken skulle vara. Visserligen hade utlåningen till hushåll ökat i allt långsammare takt den senaste tiden men majoriteten poängterade att denna utveckling hängde samman med den penningpolitik som hade förts av Riksbanken under de senaste åren. Dessutom var hushållens skuldkvot (skuld som andel av disponibel inkomst) fortfarande på en hög nivå i såväl ett historiskt som ett internationellt perspektiv (se diagram 5).

Enligt majoriteten fanns en risk för att en mer expansiv penningpolitik skulle bidra till fortsatt skulduppbyggnad i hushållssektorn. På samma sätt som i många andra länder skulle störningar på bostadsmarknaden som leder till kraftiga prisfall kunna innebära att hushållen väljer att spara i stället för att konsumera för att kompensera sig för att värdet på deras bostäder sjunker. Detta skulle i sin tur kunna få allvarliga följder för ekonomin i form av en längre period med svag efterfrågan, hög arbetslöshet och inflation under målet. Majoriteten menade också att andra instrument visserligen kunde vara väl så effektiva som reporäntan för att hantera problem med hög skuldsättning bland hushållen, men konstaterade att det fortfarande saknades ett svenskt ramverk för vilka instrument som skulle komma i fråga och hur de i så fall skulle användas.

Diagram 5. Hushållens skuldsättning, totala skulder som andel av disponibel inkomst

Källor: Bank of England, Eurostat och Riksbanken.

Minoriteten ansåg att en lägre reporänta och en lägre räntebana skulle ge en bättre måluppfyllelse eftersom prognoserna för inflationen då skulle bli högre och närmare målet och prognoserna för arbetslösheten lägre och närmare en långsiktigt hållbar nivå. De gjorde också delvis andra bedömningar av den ekonomiska utvecklingen framöver, bland annat när det gäller prognoserna för tillväxten i euroområdet och utländska styrräntor, som bedömdes vara för höga. Dessutom skilde sig deras bedömning av penningpolitikens effekter på arbetslösheten från majoritetens. De ansåg att en mer expansiv penningpolitik skulle kunna pressa ned arbetslösheten, trots tecken på försämrade matchning på arbetsmarknaden och en större andel oerfarna bland de arbetslösa. Denna uppfattning motiverades med att matchningen för oerfaren arbetskraft och sysselsättningen för utsatta grupper tycks vara mer konjunkturkänslig än för andra grupper.

Minoriteten menade också att risker förknippade med bostadspriser och hushållens skuldsättning inte motiverade en stramare penningpolitik än vad som följer av målsättningen att stabilisera inflationen kring inflationsmålet och arbetslösheten kring en långsiktigt hållbar nivå. Dels hade uppgången i bostadspriserna dämpats och hushållens skuldkvot stabiliserats under senare tid, dels hanteras eventuella risker förknippade med hushållens skuldsättning enligt minoriteten bättre med andra medel än reporäntan, såsom bolånetak, ränteavdragsregler och riskvikter på bolån. Minoriteten framhöll att penningpolitiken endast har mycket små kortsiktiga effekter på skuldsättningen och – under förutsättning att inflationen är låg och stabil – inga långsiktiga effekter på skuldsättningen.

En mer detaljerad genomgång av de penningpolitiska övervägandena presenteras i Riksbankens redogörelse för penningpolitiken 2012 som överlämnas till riksdagen i mars 2013.

Penningpolitiska beslut och reservationer 2012

15 februari

Reporäntan sänktes med 0,25 procentenheter till 1,5 procent. Räntebanan justerades ned. Den nya räntebanan innebar att reporäntan skulle ligga kvar på 1,5 procent till och med första kvartalet 2013 för att därefter gradvis höjas till 3 procent i slutet av prognosperioden.

Vice riksbankscheferna Karolina Ekholm och Lars E.O. Svensson reserverade sig mot beslutet att sänka reporäntan till 1,5 procent och mot räntebanan i den penningpolitiska rapporten. De förordade båda en sänkning av reporäntan till 1,25 procent och betydligt lägre räntebanor än den i den penningpolitiska rapporten. De hävdade att deras respektive lägre räntebana skulle ge en bättre avvägd penningpolitik med en KPIF-inflation närmare 2 procent och en snabbare minskning av arbetslösheten mot en långsiktigt hållbar nivå.

De menade dessutom att prognosen för utländska styrräntor var alltför hög. Svensson ansåg även att prognoserna för tillväxten i euroområdet och resursutnyttjandet i Sverige var alltför höga.

17 april

Reporäntan lämnades oförändrad på 1,5 procent. Även räntebanan lämnades oförändrad.

Vice riksbankscheferna Karolina Ekholm och Lars E.O. Svensson reserverade sig mot beslutet om oförändrad reporänta och mot räntebanan i den penningpolitiska uppföljningen. De förordade båda en sänkning av reporäntan till 1,25 procent och betydligt lägre räntebanor. De hävdade att deras respektive lägre räntebana skulle ge en bättre avvägd penningpolitik med en KPIF-inflation närmare 2 procent och en snabbare minskning av arbetslösheten mot en långsiktigt hållbar nivå. Svensson ansåg dessutom att prognoserna för utländska styrräntor och tillväxten i euroområdet var alltför höga.

3 juli

Reporäntan lämnades oförändrad på 1,5 procent. Räntebanan justerades ned. Enligt den nya räntebanan skulle reporäntan ligga kvar på 1,5 procent till tredje kvartalet 2013 för att därefter gradvis höjas till 3,1 procent i slutet av prognosperioden.

Vice riksbankscheferna Karolina Ekholm och Lars E.O. Svensson reserverade sig mot beslutet om oförändrad reporänta och mot räntebanan i den penningpolitiska rapporten. De förordade båda en sänkning av reporäntan till 1,0 procent och betydligt lägre räntebanor än den i den penningpolitiska rapporten. De motiverade sina reservationer på samma sätt som i april.

6 september

Reporäntan sänktes med 0,25 procentenheter till 1,25 procent. Räntebanan justerades ned. Enligt den nya räntebanan skulle reporäntan ligga kvar på 1,25 procent fram till mitten av 2013 för att därefter gradvis höjas till 2,9 procent i slutet av prognosperioden.

Vice riksbankschef Lars E.O. Svensson reserverade sig mot den penningpolitiska uppföljningen samt beslutet om reporäntan och räntebanan. Han förordade en sänkning av reporäntan till 1,0 procent och en betydligt lägre räntebana i linje med sina tidigare förslag under året.

Vice riksbankschef Karolina Ekholm reserverade sig mot räntebanan och förordade en betydligt lägre räntebana.

Ekholm och Svensson motiverade sina reservationer på samma sätt som i april och juli.

26 oktober

Reporäntan lämnades oförändrad på 1,25 procent. Räntebanan justerades ned. Enligt den nya räntebanan var det mer sannolikt att reporäntan skulle sänkas än höjas den närmaste tiden. Jämfört med prognosen i september väntades reporäntan dessutom börja höjas senare och i en långsammare takt. Mot slutet av prognosperioden beräknades reporäntan uppgå till cirka 2,6 procent.

Vice riksbankschef Karolina Ekholm reserverade sig mot beslutet att hålla reporäntan oförändrad och mot räntebanan i den penningpolitiska rapporten. Hon förordade en sänkning av reporäntan till 1,0 procent och en betydligt lägre räntebana.

Vice riksbankschef Lars E.O. Svensson reserverade sig mot den penningpolitiska rapporten samt beslutet om reporäntan och räntebanan. Han förordade en sänkning av reporäntan till 0,75 procent och en betydligt lägre räntebana.

Ekholm och Svensson motiverade sina reservationer på samma sätt som i april, juli och september.

17 december

Reporäntan sänktes med 0,25 procentenheter till 1,0 procent. Räntebanan justerades ned. Enligt den nya räntebanan skulle reporäntan ligga kvar på 1,0 procent fram till slutet av 2013 för att därefter gradvis höjas till 2,5 procent i slutet av prognosperioden.

Vice riksbankschef Karolina Ekholm reserverade sig mot räntebanan i den penningpolitiska uppföljningen och förordade en betydligt lägre räntebana.

Vice riksbankschef Lars E.O. Svensson reserverade sig mot den penningpolitiska uppföljningen samt beslutet om reporäntan och räntebanan. Han förordade en sänkning av reporäntan till 0,75 procent och en betydligt lägre räntebana.

Ekholm och Svensson motiverade sina reservationer på samma sätt som i april, juli, september och oktober. Vid sidan av detta anförde Svensson att prognosen för svensk inflation i den penningpolitiska uppföljningen var för

hög. Han ansåg dessutom att hans lägre räntebana inte märkbart skulle påverka eventuella risker med hushållens skuldsättning eftersom penningpolitiken normalt endast har mycket små kortsiktiga effekter på skuldsättningen och med låg och stabil inflation inga långsiktiga sådana effekter.

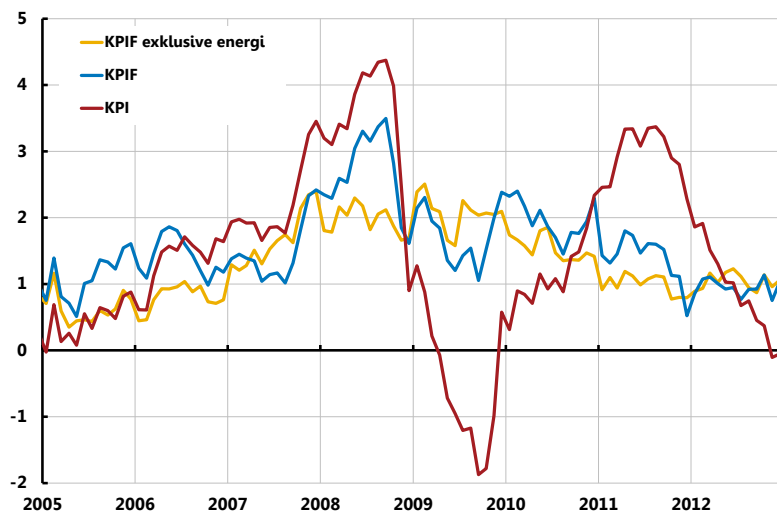
Uppföljning

Riksbankens penningpolitik utvärderas av riksdagens finansutskott. Till denna utvärdering sammanställer Riksbanken en skriftlig redogörelse för penningpolitiken som publiceras efter den första penningpolitiska rapporten för året. Redogörelsen för 2012 kommer att överlämnas till riksdagen i mars 2013.

Inflationen 2012

Försämringen av konjunkturutsikterna från och med hösten 2011 gjorde att Riksbanken sänkte reporäntan successivt från december 2011. Eftersom hushållens räntekostnader räknas in i KPI sjönk KPI-inflationen kraftigt från slutet av 2011 och större delen av 2012 (se diagram 6). I genomsnitt uppgick KPI-inflationen till 0,9 procent under 2012, vilket kan jämföras med 3,0 procent 2011 (se tabell 1).

Diagram 6. KPI, KPIF och KPIF exklusive energi, årlig procentuell förändring

Anm. KPIF är KPI med fast bostadsränta.

Källa: SCB.

Skillnaden i genomsnittlig inflation mellan olika inflationsmått var endast marginell under 2012. Mätt med KPIF, det vill säga KPI med fast bostads-

ränta, var inflationen 1,0 procent under 2012. KPIF exklusive energipriser steg med 1,0 procent 2012.

Tabell 1. Jämförelse mellan olika inflationsmått, årlig procentuell förändring

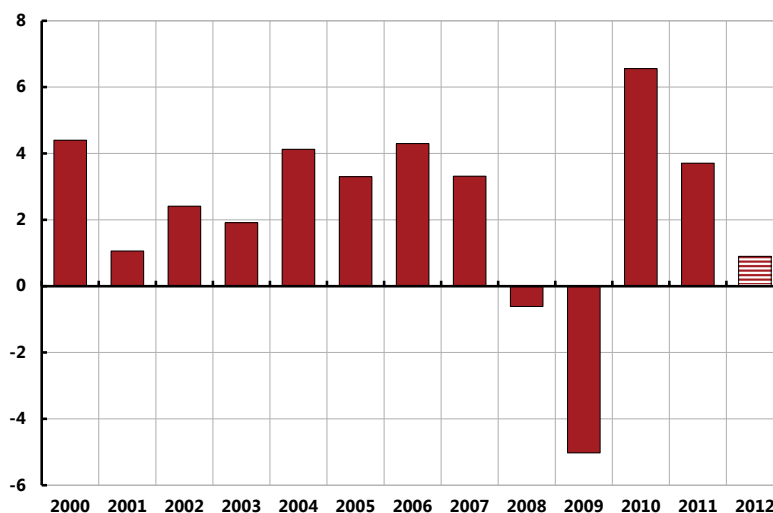
	Årsgenomsnitt		
	2010	2011	2012
KPI	1,2	3,0	0,9
KPIF	2,0	1,4	1,0
KPIF exklusive energi	1,5	1,0	1,0

Källor: SCB och Riksbanken.

Realekonomisk utveckling under 2012

Under 2012 ökade BNP med 0,9 procent. Denna ökning var betydligt mindre än året innan då BNP ökade med 3,7 procent (se diagram 7). Detta kan förklaras av att efterfrågan på svenska exportvaror under 2012 minskade kraftigt till följd av skuldkrisen i euroområdet. Den svenska exporten ökade därför med endast 0,2 procent 2012, vilket kan jämföras med en ökning på 7,1 procent 2011. Däremot var den inhemska efterfrågan relativt god under året. Hushållens konsumtion ökade med 1,4 procent 2012, vilket är 0,7 procentenheter mindre än 2011. Uppgifterna avseende BNP, export och hushållens konsumtion under 2012 baseras på Riksbankens prognos i december 2012.

Diagram 7. BNP i Sverige, årlig procentuell förändring

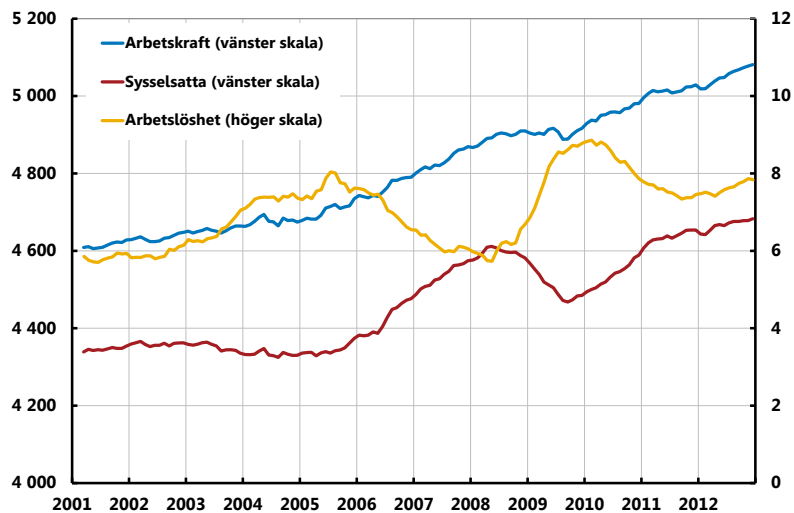

Anm. Den streckade stapeln avser Riksbankens prognos i december 2012. På grund av revideringar av nationalräkenskaperna är BNP-tillväxten för 2010 cirka en procentenhet högre än vad som framgick i årsredovisningen för 2011.

Källor: SCB och Riksbanken.

I takt med att konjunkturutsikterna försämrades avbröts under slutet av 2011 den nedgång i arbetslösheten som pågått sedan början av 2010. Arbetslösheten steg dessutom något under 2012. I genomsnitt uppgick arbetslösheten till 7,7 procent. Andelen sysselsatta i förhållande till befolkningen i arbetsför ålder var dock stabil under året. Uppgången i arbetslösheten förklaras i stället av att antalet personer i arbetskraften fortsätter att öka, vilket delvis beror på demografiska förhållanden i Sverige (se diagram 8).

Diagram 8. Antalet sysselsatta och personer i arbetskraften samt arbetslösheten i Sverige, tusental personer respektive procent av arbetskraften

Anm. Säsongsrensade data, tre månaders glidande medelvärde. Uppgifterna avser personer i åldern 15–74 år.

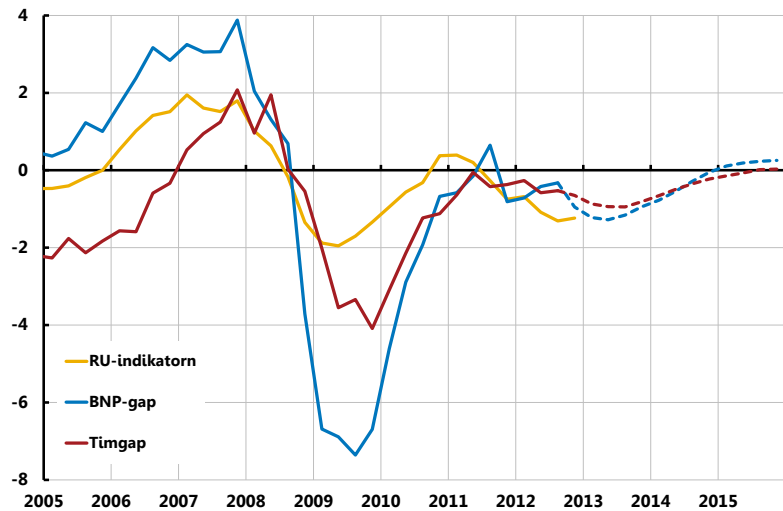
Källor: SCB och Riksbanken.

Som ett sammanfattande mått på utvecklingen av realekonomin används ofta något mått på resursutnyttjandet. Det finns dock inget entydigt sätt att mäta detta, och Riksbanken använder ett antal olika indikatorer för att bedöma resursutnyttjandet. Exempel på sådana mått är BNP-gapet och timgapet, som mäter BNP:s och de arbetade timmarnas procentuella avvikelser från sina respektive långsiktigt hållbara nivåer. Om respektive mått är positivt, betyder det att aktivitetsnivån i ekonomin är hög och att resursanvändningen i ekonomin är högre än normalt. Motsatsen gäller när måtten är negativa. Enligt såväl BNP-gapet som timgapet var resursutnyttjandet något lägre än normalt under 2012 (se diagram 9).

Riksbankens egen indikator på resursutnyttjandet, den så kallade RU-indikatorn, sammanfattar information från enkäter och arbetsmarknadsdata med hjälp av en statistisk metod. Även denna indikator visar att resursutnyttjandet var något lägre än normalt under 2012 (se diagram 9).

Samtliga tre beskrivna mått pekar således på att resursutnyttjandet var något lägre än normalt under året, vilket också motsvarar Riksbankens samlade bedömning av resursutnyttjandet i Sverige.

Diagram 9. BNP- och timgap samt RU-indikatorn, procent respektive standardavvikelse

Anm. BNP-gap avser BNP:s avvikelse från sin trend beräknad med en produktionsfunktion. Timgap avser skillnaden mellan det faktiska antalet arbetade timmar och Riksbankens bedömning av trenden för arbetade timmar. RU-indikatorn är normaliserad så att medelvärdet är 0 och standardavvikelsen är 1. De streckade linjerna avser Riksbankens prognos i december 2012.

Källor: SCB och Riksbanken.

Statistik

Enligt riksbankslagen ska Riksbanken löpande offentliggöra statistiska uppgifter om valuta- och kreditförhållanden. Detta innebär att Riksbanken ansvarar för statistik som rör betalningsbalansen, finansmarknaden, omsättningen på penning- och obligationsmarknaden samt räntor och valutor.

Statistiken över såväl finansmarknaden som betalningsbalansen produceras och publiceras på Riksbankens uppdrag av Statistiska centralbyrån (SCB). Riksbanken ansvarar för statistikens kvalitet, innehåll och utveckling.

Riksbanken samlar in och publicerar daglig omsättningsstatistik på ränte- och valutamarknaden från Riksbankens och Riksgäldens motparter. Därutöver sammanställs och publiceras dagligen räntor och valutor på Riksbankens webbplats.

Mot bakgrund av erfarenheterna från den finansiella krisen inledde Riksbanken under 2010 en satsning för att förstärka statistiken inom värdepappersområdet. Därför fortsatte SCB under 2012 arbetet med att på Riksbankens uppdrag upprätta en databas med uppgifter om svenska värdepapper. Databa-

sen ska tas i drift under våren 2013. Då kommer SCB också att börja publicera statistik baserad på uppgifter från denna databas. I och med detta blir det möjligt för Riksbanken och andra analytiker att bättre följa och analysera värdepappersfinansieringen hos såväl banker som icke-finansiella företag, och därmed utveckla analysen av stabiliteten i det finansiella systemet vidare. Nya föreskrifter som reglerar insamlingen av uppgifter till databasen trädde i kraft den 1 januari 2013. Enligt resultaten av en konsekvensutredning innebär den nya rapporteringen totalt sett inte någon ökad uppgiftslämnarbörda för rapportörerna eftersom annan rapportering av statistiska uppgifter samtidigt kan avskaffas.

Som ett ytterligare led i arbetet med att förstärka den finansiella statistiken slutförde Riksbanken under året en utredning om att bygga upp en så kallad mikrodatabas med detaljerad information om hushållens och företagens tillgångar och skulder. Utredningen, som genomfördes i samarbete med Finansinspektionen och SCB, föreslog att databasen byggs upp etappvis. Utredningen visade också att en mikrodatabas skulle bli ett viktigt verktyg för Riksbanken och Finansinspektionen vid bedömningen av till exempel risker i bankernas utlåning.

I december föreslog utredningen om vissa frågor kring finansmarknadsstatistiken (SOU 2012:79) en ny lag som innebär att en särskild databas inrättas hos SCB för insamling och bearbetning av finansiell statistik. Innehållet i databasen föreslås vara tillgängligt för både Riksbanken och Finansinspektionen, vilket ger de båda myndigheterna möjlighet att ta del av de uppgifter som samlas in på uppdrag av respektive myndighet. Parallellt med den offentliga utredningen undersökte Riksbanken och Finansinspektionen förutsättningarna för att sinsemellan samordna finansiell statistik. Bland annat påbörjade man en kartläggning av hur insamlade uppgifter lagras hos de båda myndigheterna.

Under 2012 fortsatte dessutom arbetet med att förbereda anpassningen av betalningsbalansstatistiken till Internationella valutafondens (IMF) sjätte manual som anger den internationella standarden för betalningsbalansstatistik. Projektet bedrivs i samarbete mellan Riksbanken och SCB och harmoniseras inom EU. Den nya standarden för betalningsbalansstatistiken ska börja tillämpas i Sverige under 2014.

Riksbanken tecknade också ett tilläggsavtal med SCB om att förbättra kvaliteten på statistiken över tjänstehandeln med utlandet. Antalet företag som rapporterar den typen av handel i SCB:s undersökning ska utökas så att fler statistiskt säkerställda variabler kan publiceras.

I slutet av 2012 började ett nytt system för statistik och prognoser användas i det penningpolitiska analysarbetet. Systemet, som benämns Databiblioteket i Riksbanken, är ett sammanhållet systemstöd för Riksbankens interna policyarbete. De statistiska tidsserier som används i policybedömningar lagras i en gemensam databas och hämtas ut i tabeller och diagram på ett standardiserat sätt, vilket ökar säkerheten och kvaliteten i policyarbetet samt underlättar utvärderingen av detta arbete. Databiblioteket ska från och med

våren 2013 även användas vid arbetet med bedömningar av den finansiella stabiliteten.

För att ytterligare kvalitetssäkra underlaget för policyarbete genomförde Riksbanken en analys av tillförlitligheten i sin egen, återkommande företagsundersökning. Analysen visade att den konjunkturindikator som tas fram med hjälp av undersökningen hittills haft mindre prognosfel än jämförbara prognosmetoder. Därmed utgör den ett viktigt underlag för BNP-prognoser.

Ett säkert och effektivt betalningsväsende

Riksbankens arbete präglades även under 2012 av efterverkningarna av den finansiella kris som på allvar drabbade Europa hösten 2008. Riksbanken fortsatte att delta i reformarbetet kring framtida regelverk och förbättrad tillsyn i det finansiella systemet genom egna utredningar och diskussioner i olika internationella forum. Dessutom fortsatte Riksbanken att följa utvecklingen och analysera effekterna av den pågående skuldkrisen i euroområdet. För att säkerställa möjligheten att värna den finansiella stabiliteten beslutade Riksbanken att förstärka valutareserven. RIX-verksamheten utvecklades bland annat genom att Riksbanken införde mer flexibla villkor för bankernas konton i systemet, utvärderade reservrutiner och beslutade om nya principer för säkerheter för krediter. Den konstnärliga utgångspunkten för utformningen av nya svenska sedlar och mynt fastställdes under året.

Riksbanken har fått i uppdrag av riksdagen att främja ett säkert och effektivt betalningsväsende. Uppdraget har enligt Riksbankens tolkning en vid innebörd och omfattar i praktiken ett ansvar för att främja stabiliteten i det finansiella systemet. Detta krisförebyggande ansvar delar Riksbanken med Finansinspektionen. Ansvaret för att hantera en finansiell kris, om en sådan skulle bryta ut, delas däremot av Riksbanken, Finansinspektionen, Riksgälden och regeringen genom Finansdepartementet. Ansvarsfördelningen mellan dessa myndigheter och deras mandat var under 2011–2012 föremål för utredning.

Det finansiella systemet består av aktörer (exempelvis banker) och marknadsplatser där aktörerna verkar, finansiella marknader, infrastruktur som möjliggör betalningar och utbyten av värdepapper samt ett regelverk i form av lagstiftning, regleringar och andra normer. Systemets grundläggande funktioner är att förmedla betalningar, omvandla sparande till finansiering (kapitalförsörjning) och hantera risker.

Riksbankens praktiska arbete inom ramen för uppdraget omfattar ett flertal olika deluppgifter. En deluppgift är att verka förebyggande för att minska sannolikheten för att en finansiell kris uppstår. En annan deluppgift är att ha beredskap för att kunna hantera en kris om en sådan trots allt uppstår. Riksbanken har också ansvaret för att ge ut sedlar och mynt. Riksbanken tillhandahåller dessutom ett system för betalningar i svenska kronor mellan bankerna, det så kallade RIX-systemet (se figur 1).

Figur 1. Riksbankens arbete för att främja ett säkert och effektivt betalningsväsende

Förebyggande arbete

- Löpande analysera och övervaka utvecklingen såväl i det finansiella systemet som i ekonomin i övrigt samt sprida information och kunskap om resultaten av detta arbete
- Förebygga hot mot den finansiella stabiliteten genom att informera och varna för risker som byggs upp
- Ge rekommendationer om åtgärder för att minska risker i det finansiella systemet
- Påverka det finansiella regelverket så att det bidrar till stabilitet och effektivitet

Krishantering

- Hantera en finansiell kris om en sådan uppstår, till exempel genom att vid behov på olika sätt tillföra likviditet till det finansiella systemet

Operativa uppgifter

- Ge ut sedlar och mynt
- Tillhandahålla ett centralt betalningssystem som banker och andra aktörer kan använda för att göra stora betalningar

Finansiell stabilitet

Riksbanken har valt att definiera finansiell stabilitet som att det finansiella systemet kan upprätthålla sina grundläggande funktioner och dessutom har motståndskraft mot störningar som hotar dessa funktioner. Riksbanken strävar efter att förebygga hot mot den finansiella stabiliteten genom att löpande följa utvecklingen i det finansiella systemet och i ekonomin i övrigt samt genom att informera om och uppmärksamma risker som byggs upp. Målet är att förmå banker och andra aktörer på de finansiella marknaderna att förstå och åtgärda de risker som identifieras.

Om en finansiell kris trots allt uppstår har Riksbanken olika möjligheter att hantera denna och kan vid behov snabbt tillföra pengar till det finansiella systemet.

Riksbanken förebygger problem i det finansiella systemet

En viktig del i Riksbankens förebyggande arbete med finansiell stabilitet är att löpande följa utvecklingen i det finansiella systemet som helhet, att informera om och uppmärksamma risker som byggs upp och vid behov rekommendera finansiella institut att vidta åtgärder. De fyra stora bankkoncernerna i Sverige står i dagsläget i fokus för Riksbankens övervakning då de spelar en central roll för betalningsförmedling och kreditförsörjning. Riksbanken bevakar även de svenska och de internationella finansiella marknaderna eftersom

bankerna är beroende av dessa för att finansiera sig och för att hantera risker. En annan viktig del i Riksbankens löpande analys är att följa utvecklingen bland bankernas låntagare, i Sverige och utomlands, eftersom krediter ofta utgör en potentiell källa till stora förluster. Dessutom övervakar Riksbanken den finansiella infrastrukturen med utgångspunkt i de delar som är väsentliga för att de finansiella marknaderna och allmänhetens betalningar ska fungera väl. I det förebyggande arbetet spelar informationsutbyte med aktörerna i det finansiella systemet en viktig roll.

Riksbanken påverkar också utformningen av lagar och regler för tillsyn och krishantering genom att svara på remisser och konsultationer samt genom att delta aktivt i arbetet i flera internationella organisationer såsom Bank for International Settlements (BIS) och Europeiska unionen (EU). Det internationella samarbetet är viktigt inte minst för att kontinuerligt anpassa och förstärka formerna för samordnad övervakning och tillsyn mellan nationella myndigheter.

Riksbankslagen ger Riksbanken inga tvingande verktyg i det förebyggande arbetet för att påverka aktörerna i det finansiella systemet. Riksbanken verkar i stället i första hand genom att offentligt och i dialog med aktörerna i det finansiella systemet uppmärksamma risker och händelser som kan innebära hot mot den finansiella stabiliteten. Riksbanken rekommenderar exempelvis aktörerna i det finansiella systemet att vidta åtgärder för att minska riskerna i systemet som helhet.

Riksbanken kommunicerar sin syn på den finansiella stabiliteten på flera olika sätt. Bland annat publicerar Riksbanken två gånger om året rapporten Finansiell stabilitet där direktionen presenterar sin bedömning av de stora bankernas motståndskraft mot oväntade händelser, lyfter fram potentiella risker mot den finansiella stabiliteten och ger rekommendationer om nödvändiga åtgärder för att minska riskerna. I samband med rapporten publicerar Riksbanken även resultaten av en riskenkät som beskriver marknadsaktörernas syn på risker i det finansiella systemet. Riksbankens bedömningar presenteras vidare i tal och i andra publikationer. En gång om året beskriver Riksbanken det finansiella systemet, hur det är uppbyggt och vilka aktörer som verkar i detta system i publikationen Den svenska finansmarknaden.

Riksbanken hanterar finansiella kriser

Det finansiella systemets aktörer är starkt sammanlänkade. Detta innebär att ett problem som uppstår i en bank snabbt kan spridas i systemet. Det beror på att bankerna ofta lånar av varandra, lånar ut till samma grupper av låntagare, är beroende av samma finansiella marknader och använder samma infrastruktur. De är också utsatta för samma typ av störningar. Den ökade globaliseringen innebär dessutom att förtroende- och likviditetskriser som drabbar banker i omvärlden också snabbt kan sprida sig till de svenska bankerna.

Om en finansiell kris inträffar delar Riksbanken, Finansinspektionen, Finansdepartementet och Riksgälden ansvaret för att hantera krisen på ett sätt som minimerar de samhällsekonomiska kostnaderna. Riksbankens krishante-

ring kan delas in i tre huvudsakliga moment: tillförsel av likviditet till det finansiella systemet, kommunikation av Riksbankens bedömningar och samarbete med myndigheter i Sverige och utlandet.

Riksbanken upprätthåller likviditeten i det finansiella systemet genom att erbjuda systemets aktörer kortfristig finansiering i svenska kronor. Under vissa omständigheter kan Riksbanken också erbjuda lån i annan valuta. Dock är Riksbankens möjligheter att låna ut utländsk valuta begränsade.

Riksbanken kan ge likviditetsstöd till enskilda institut på särskilda villkor. Sådant likviditetsstöd syftar till att förhindra att ett institut tvingas ställa in sina betalningar och att detta får konsekvenser för det finansiella systemet i sin helhet. Särskilda villkor kan exempelvis innebära att Riksbanken accepterar andra säkerheter än de som godkänns vid Riksbankens övriga utlåning. Bankinstitut och svenska företag som står under Finansinspektionens tillsyn kan få likviditetsstöd om det finns synnerliga skäl. Ett sådant synnerligt skäl är enligt Riksbanken om ett institut bedöms vara systemviktigt i den situation som för tillfället råder. Riksbanken har valt att definiera en aktör, marknad eller del av den finansiella infrastrukturen som systemviktig om problem som uppstår hos en sådan aktör, på en sådan marknad eller inom en sådan infrastruktur kan leda till störningar i det finansiella systemet med potentiellt stora samhällsekonomiska kostnader som följd.

För att kunna hantera en kris effektivt måste Riksbanken också ständigt hålla sin krisorganisation aktuell. En förutsättning för detta är att Riksbanken löpande gör stabilitetsanalyser som ger en god kännedom om det finansiella systemet. Dessutom måste Riksbanken upprätthålla en praktisk förmåga att hantera kriser. Riksbanken organiserar därför egna krisövningar och deltar även i övningar tillsammans med andra svenska och utländska myndigheter, i första hand tillsynsmyndigheter och finansministerier, för att värdera och förbättra krisberedskapen. I takt med att bankernas gränsöverskridande verksamhet har ökat har det blivit allt viktigare att genomföra krisövningar där myndigheter från olika länder deltar.

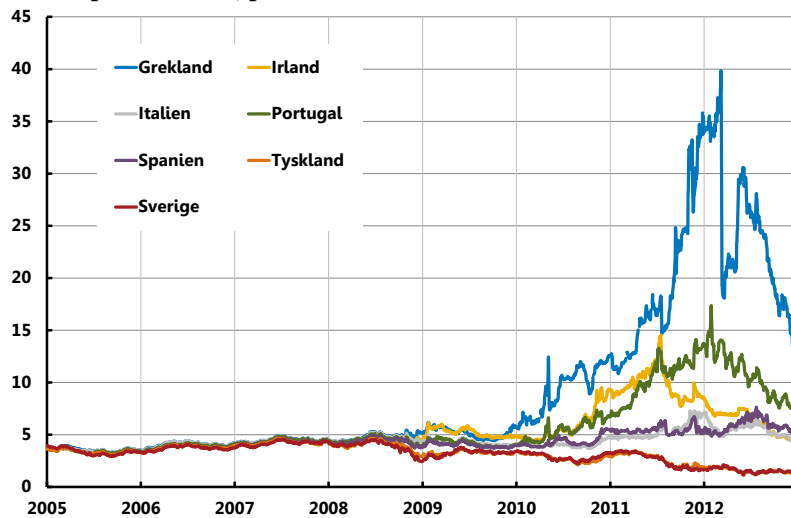
Verksamheten 2012

Riksbankens arbete präglades under 2012 fortfarande av efterverkningarna av den finansiella kris som på allvar drabbade Europa hösten 2008. Riksbanken fortsatte att delta i reformarbetet kring framtida regelverk och förbättrad tillsyn i det finansiella systemet genom att genomföra egna utredningar och delta i arbetet i olika internationella forum. Dessutom fortsatte Riksbanken att följa utvecklingen och analysera effekterna av den pågående skuldskrisen i euroområdet. Eftersom krisen i euroområdet bedömdes inrymma stora och svårkvantifierade risker beslutade Riksbanken att stärka sin beredskap för likviditetsstöd i utländsk valuta.

Stärkt beredskap för likviditetsstöd i utländsk valuta

De statsfinansiella problemen i euroområdet påverkade i stor utsträckning utvecklingen på de finansiella marknaderna. Oron på marknaderna ökade under årets första månader för att återigen minska under hösten då Europeiska centralbanken (ECB) och länderna i euroområdet beslutade att vidta en rad åtgärder för att underlätta finansieringen för de skuldyngda länderna och deras banker. Exempelvis beslutade ECB om att köpa obligationer utgivna av länder som beviljats finansiella stödprogram. Dessutom påbörjade länderna i euroområdet arbetet med att skapa en bankunion. Trots att det var oklart hur och när de nya stödmekanismerna skulle implementeras bidrog dessa initiativ till att lugna aktörerna på de finansiella marknaderna, vilket bland annat visade sig i att räntorna på statsobligationer utgivna av de skuldyngda länderna föll. Det blev också generellt sett lättare för europeiska banker att finansiera sig, även om många banker alltjämt var beroende av ECB för sin finansiering. De underliggande problemen i euroområdet var dock fortfarande stora under hela året och räntorna i de skuldyngda länderna låg kvar på höga nivåer jämfört med åren före finanskrisen (se diagram 10).

Diagram 10. Räntor på tioåriga statsobligationer i Sverige och i ett urval av europeiska länder, procent

Källa: Reuters EcoWin.

Riksbanken kunde under året konstatera att osäkerheten förknippad med omvärldsutvecklingen var förhöjd och att krisen i euroområdet fortsatte att inrymma stora och svårkvantifierade risker (se beskrivningen av Riksbankens bedömningar av den finansiella stabiliteten längre fram i detta avsnitt). Även om oron på de finansiella marknaderna avtog något under andra halvåret, och de svenska bankerna endast i liten utsträckning påverkades av oron på de finansiella marknaderna, gick det inte att utesluta att en negativ utveckling i

omvärlden skulle kunna leda till att det svenska finansiella systemet utsätts för påfrestningar framöver. Om sådana påfrestningar uppstår är Riksbankens möjligheter att ge likviditetsstöd i både svensk och utländsk valuta grundläggande för att det finansiella systemet ska kunna fortsätta att fungera tillfredsställande. Eftersom de svenska bankerna till stor del finansierar sig i utländsk valuta är Riksbankens möjlighet att ge likviditetsstöd i utländsk valuta avgörande för att i en krissituation kunna ersätta sådan finansiering. Denna möjlighet är dock begränsad och avhängig av storleken på Riksbankens valutareserv.

Därutöver är en del av valutareserven sedan ett antal år reserverad för åtaganden i samband med Sveriges deltagande i Internationella valutafondens (IMF) olika stödprogram (se avsnittet Tillgångsförvaltning). Under året utvidgade Sverige, liksom övriga medlemsländer, sitt åtagande gentemot IMF, vilket beskrivs närmare i rutan Internationellt arbete.

Mot denna bakgrund, och i synnerhet utifrån erfarenheterna av bankernas behov av likviditetsstöd i utländsk valuta under den finansiella krisen 2008–2009, bedömde Riksbankens direktion att storleken på valutareserven var i underkant. En liknande bedömning gjordes när valutareserven utökades 2009. För att säkerställa att Riksbanken ska kunna värna den finansiella stabiliteten och uppfylla Sveriges internationella åtaganden beslutade Riksbankens direktion i december 2012 att förstärka valutareserven. Man beslutade att förstärkningen ska ske genom att Riksbanken lånar utländsk valuta från Riksgälden till ett värde som motsvarar 100 miljarder svenska kronor. Detta beräknas medföra ökade kostnader för valutareserven, som enligt Riksbankens mening måste vägas mot de samhällsekonomiska kostnader som kan uppkomma om det svenska bankväsendet får finansieringssvårigheter. Eftersom valutareserven är ett slags försäkring för banker som inte behöver bära dess direkta kostnader kan dock bankernas riskbenägenhet påverkas av beslutet att förstärka reserven. Riksbanken påpekade därför i samband med beslutet att det är viktigt att man utreder hur de kostnader som det innebär för Riksbanken att hålla en valutareserv så småningom kan återföras på bankerna. Denna fråga var fram till slutet av januari 2013 föremål för en statlig utredning.

Förstärkningen av valutareserven är temporär och bör enligt direktionens beslut avvecklas när det bedöms lämpligt med hänsyn till omvärldsutvecklingen och storleken på åtagandena gentemot IMF.

Två direktionsledamöter reserverade sig mot beslutet att förstärka valutareserven eftersom de ansåg att ett bättre alternativ var att ingå ett avtal med Riksgälden om att valutareserven ska återställas inom tio bankdagar efter beslut om att ta den i anspråk. De menade att ett sådant avtal skulle lösa problemet med finansieringen av åtagandet gentemot IMF och dessutom vara ett mindre kostsamt sätt att finansiera eventuellt likviditetsstöd. Ett sådant avtal skulle enligt deras mening också ha fördelen att skattebetalarna slipper betala för bankernas riskfyllda upplåning i utländsk valuta.

Fortsatt arbete med att utveckla tillsyn och regelverk

En stor del av Riksbankens stabilitetsarbete handlade under året, liksom tidigare år, om att utreda och påverka utformningen av finansiella regelverk. Eftersom svenska banker och finansiella institut regleras av lagar som utformas på europeisk nivå, vilka i sin tur i stor utsträckning bygger på riktlinjer utformade av andra internationella organ, deltog Riksbanken i fortsatta diskussioner både på EU-nivå och inom BIS.

BIS, Baselkommittén och FSB

I Baselkommittén fortsatte diskussionerna till stor del att handla om det nya globala regelverket för banker, det så kallade Basel III-regelverket. Riksbanken var drivande i ett initiativ för att Baselkommittén utvärderar hur regelverket har implementerats i olika länder. Dessa utvärderingar har hittills fokuserat på kapitalkraven. Det gäller bland annat implementeringen av de bindande kvantitativa krav som i det nya regelverket ställs på bankernas likviditetsrisker för att minska dessa risker i det finansiella systemet som helhet. En viktig regleringsfråga var också att utforma en modifierad definition av det kortfristiga likviditetsmålet (Liquidity Coverage Ratio eller LCR). Ett slutgiltigt beslut om LCR togs i december 2012 och beästades i början av januari 2013. Vidare tog Baselkommittén fram principer för hur man ska identifiera och hantera banker som är systemviktiga på nationell nivå. Riksbanken deltog även i arbetet med att ge Baselkommittén större legitimitet genom att såväl tydliggöra kommitténs interna arbetsprocesser och ledningsstruktur som tillhandahålla kommitténs dokument till relevanta myndigheter även i länder utanför dess formella krets.

Riksbanken fortsatte under året att delta i arbetet inom BIS med att färdigställa nya principer för systemen inom den finansiella infrastrukturen. Dessutom medverkade Riksbanken i en studie av innovationer vid massbetalningar, som exempelvis mobila betalningar och kontaktlösa kort.

Riksbanken deltog också i det arbete som rådet för finansiell stabilitet (FSB) genomförde för att ta fram rekommendationer och riktlinjer för arbetet med återhämtningsplaner och planer för avveckling och rekonstruktion av globalt systemviktiga banker. Bland de banker som anses vara globalt systemviktiga finns svenska Nordea. Därför bildades under året en gränsöverskridande krishanteringsgrupp med uppgift att fastställa att de myndigheter som delar ansvaret för hanteringen av en eventuell framtida kris i Nordea uppfyller FSB:s rekommendationer. I detta arbete, som leddes av Finansdepartementet, deltog utöver Riksbanken även Finansinspektionen och Riksgälden samt relevanta myndigheter från Danmark, Estland, Finland, Lettland, Litauen, Norge och Polen.

EFK, ESRB och ECBS

Inom ramen för EU:s ekonomiska och finansiella kommitté (EFK) drev Riksbanken frågan om ökad genomlysning av banksektorn i Europa. En viktig del i det arbetet är att ställa krav på att Europeiska myndigheten för banktillsyn (EBA) utvecklar sina stresstester av banksektorns motståndskraft och utvidgar dem till att även omfatta bankernas finansiering och likviditet. Därtill behövs resultaten av stresstesterna kommuniceras på ett tydligare sätt. Riksbanken ansåg vidare att ett stresstest av banksystemet i EU även bör ingå i IMF:s översyn av den finansiella sektorn i EU (så kallad Financial Sector Assessment Program eller FSAP). Dessutom bör Europeiska systemrisknämnden (ESRB) enligt Riksbankens ståndpunkt ta en aktiv roll och bidra med underlag till diskussionerna om systemriskerna inom ramen för EFK.

Riksbanken bistod också Finansdepartementet med synpunkter på EU-kommissionens förslag till direktiv om återhämtning, avveckling och rekonstruktion av kreditinstitut och värdepappersföretag, det så kallade krishanteringsdirektivet.

Inom ramen för ESRB bidrog Riksbanken aktivt i arbetet med att identifiera systemriskerna inom EU och utarbeta rekommendationer för att motverka dem. Riksbanken verkade också för att ESRB ska utveckla en stringent process för att utvärdera hur väl mottagarna följer rekommendationerna. I början av 2012 publicerade ESRB två rekommendationer. Den ena rekommendationen handlade om vikten av att inom EU-länderna införa tydliga nationella mandat för makrotillsyn. Den andra pekade på behovet av att minska beroendet av finansiering i amerikanska dollar i kreditinstituten inom EU.

Riksbanken var även drivande i ESRB:s arbete med att utveckla och förstärka kommunikationen om risker för den finansiella stabiliteten i EU, vilket bland annat resulterade i att nämnden under hösten publicerade ett antal riskindikatorer. Därtill var Riksbanken engagerad i ESRB:s insatser för att beakta makrotillsynsperspektivet vid besluten om EU:s nya kapitaltäckningsregler så att det ska bli möjligt för enskilda medlemsländer att införa striktare krav än vad som anges i EU-lagstiftningen.

Under 2012 färdigställde Riksbanken den studie om kostnader för betalningar i Sverige som ingick i en större undersökning i 13 centralbanker från Europeiska centralbankssystemet (ECBS). Studien visade att det svenska massbetalningssystemet är förhållandevis effektivt samtidigt som det finns potential för ytterligare effektiviseringar om man kan minska kontantanvändningen vid betalningar på över 20 kronor. Detta skulle kunna åstadkommas genom att införa transaktionsavgifter som återspeglar de underliggande kostnaderna för alla betalningssätt. Alternativt kan användningen av kontanter minskas med hjälp av riktad information om dessa underliggande kostnader.

Internationellt arbete

Utöver det arbete som bedrivs inom BIS, EFK, ESRB och ECBS har Riksbanken även andra internationella åtaganden.

Internationella valutafonden

Sverige är en av 188 medlemmar i Internationella valutafonden (IMF) och samarbetar där med de nordiska och baltiska länderna i en gemensam valkrets. Riksbankschef Stefan Ingves är Sveriges representant i IMF:s guvernörsstyrelse, medan vice riksbankschef Barbro Wickman-Parak representerar Riksbanken i den nordisk-baltiska monetära och finansiella kommittén (NBMFC) som är valkretsens högsta policyskapande organ. Kommittén är sammansatt av vice centralbankschefer och statssekreterare i finansministerierna från de nordiska och baltiska länderna. Den träffas två gånger per år, inför IMF:s vårmöte respektive årsmöte, för att diskutera aktuella IMF-frågor. Under 2010–2012 representerade Danmark den nordisk-baltiska valkretsen i IMF:s exekutivstyrelse. Från och med 2013 ansvarar Norge för detta uppdrag.

Riksbankens IMF-arbete innefattar bland annat att i samarbete med Finansdepartementet ta fram Sveriges position i policyfrågor inför diskussioner och beslut i fondens exekutivstyrelse. Under 2012 diskuterades exempelvis hur IMF ska förstärka sin övervakning av medlemsländernas ekonomier och i större utsträckning fokusera på finansiella frågor. IMF:s styrelse antog bland annat en ny övervakningspolicy (Integrated Surveillance Decision) som klargör fondens ansvar för att uppmärksamma eventuella globala effekter av enskilda länders politik. Styrelsen beslutade även om en detaljerad strategi för hur fonden ska bedriva övervakningen av den finansiella sektorn framöver. Enligt denna strategi kan fonden bland annat förbättra förståelsen för makrofinansiella samband, bli bättre på att identifiera spridningsrisker över nationsgränser och utöka samarbetet med andra organisationer. Riksbanken, som aktivt drev frågan om att förstärka IMF:s övervakningsroll, välkomnade båda dessa beslut.

Riksbanken deltog i det pågående arbetet med att ta fram en referensram för IMF:s rådgivning och övervakning av internationella kapitalflöden. Bland annat genomförde Riksbanken i samarbete med andra valkretsländer en empirisk studie av baltiska och isländska erfarenheter av kapitalflöden och deras reglering.

Riksbanken bidrar till IMF:s finansiering via insatskapital och lånearrangemang. I enlighet med riksdagens beslut efterskänkte Riksbanken Sveriges andel av intäkten från försäljningen av delar av IMF:s guldreserv. Andelen, som motsvarar cirka 70 miljoner kronor, efterskänktes till förmån för IMF:s fond för fattiga länder (Poverty Reduction and Growth Trust).

Riksbanken deltar också i IMF:s nya lånearrangemang (NAB) som vid behov aktiveras då efterfrågan på utlåning från fonden är så pass stor att insatskapitalet inte bedöms vara tillräckligt. Under 2012 beslutade medlemmarna i NAB att förnya aktiveringen av lånearrangemanget vid två tillfällen. Riksbanken inhämtade dessutom under hösten riksdagens godkännande för att

uppfylla ett lånelöfte till IMF som ger valutafonden möjligheten att låna motsvarande cirka 70 miljarder kronor från Riksbanken om medlen under fondens insatskapital och NAB inte skulle räcka. Riksbankens transaktioner i samband med NAB beskrivs i avsnittet Tillgångsförvaltning.

Nordiskt och baltiskt samarbete inom stabilitetsområdet

Riksbanken fortsatte att utveckla det nordiska och baltiska samarbetet inom stabilitetsområdet. Under 2012 hölls två möten med Nordic-Baltic Macroprudential Forum (NBMF), ett informellt samarbetsforum för centralbanker och tillsynsmyndigheter i dessa länder som ska fokusera på finansiella stabilitetsrisker och gränsöverskridande bankverksamhet i regionen. Utöver allmänna risker som kan påverka regionen diskuterade gruppen bland annat hur kontracykliska kapitalbuffertar ska implementeras. Riksbankschef Stefan Ingves var ordförande i NBMF fram till och med 2012.

Riksbanken fortsatte även arbetet inom ramen för den nordisk-baltiska stabilitetsgruppen, som är ett forum för finansministerier, centralbanker och tillsynsmyndigheter i de nordiska och baltiska länderna. Stabilitetsgruppen har till uppgift att stärka beredskapen att hantera gränsöverskridande finansiella stabilitetsfrågor i den nordisk-baltiska regionen.

Teknisk assistans

Riksbanken bidrar också med experthjälp till centralbanker i utvecklingsländer, så kallad teknisk assistans. Under 2012 omfattade experthjälpen samarbete med centralbankerna i Albanien, Kenya, Namibia, Uganda och Vietnam. Verksamheten finansierades med medel från Sida.

Övervakning och analys av det finansiella systemet i Sverige

Utöver att delta i det internationella arbetet med utformningen av finansiella regelverk fortsatte Riksbanken att fördjupa sin analys av det finansiella systemet i Sverige. Bland annat arbetade Riksbanken med att utveckla indikatorer för systemrisk, analysera olika makrotillsynsverktyg och utreda hur referensräntan Stibor bestäms. Ramverket kring Stibor, utvecklingen i euroområdet och ESRB:s rekommendationer var därtill frågor som under året diskuterades inom ramen för ett temporärt samverkansråd för makrotillsyn.

Temporärt samverkansråd för makrotillsyn

Det temporära samverkansrådet för makrotillsyn inrättades i januari 2012 enligt en överenskommelse mellan Riksbanken och Finansinspektionen. Syftet med rådet är att etablera ett forum där Riksbanken och Finansinspektionen kan diskutera systemrisk, finansiell stabilitet och makrotillsyn i väntan på en permanent lösning för makrotillsynen i Sverige. Under året höll rådet två möten.

Vid det första mötet i februari diskuterade myndigheterna i vilken utsträckning ESRB:s rekommendationer med anledning av europeiska bankers

beroende av finansiering i amerikanska dollar respektive bankernas utlåning i utländsk valuta är relevanta för Sverige. Diskussionerna fokuserade också på hur Finansinspektionen i så fall ska få ett regelverk på plats för att uppfylla dessa rekommendationer. Vidare diskuterade myndigheterna Finansinspektionens roll när det kortfristiga likviditetsmålet (LCR) ska införas som ett bindande krav samt det pågående arbetet med att utvärdera bolånetaket. Riksbanken och Finansinspektionen konstaterade även att en fullständig harmonisering av kommande kapitaltäckningsregler inom EU riskerar att utgöra ett betydande hinder för en effektiv makrotillsyn i framtiden. Det är sannolikt att systemriskerna varierar mellan medlemsstater eftersom det råder stora skillnader inom EU. Bland annat finns stora strukturella skillnader mellan de olika finansiella systemen. Därför anser myndigheterna i det temporära samverkansrådet att regelverket bör utformas så att det tillåter att medlemsländer inför strängare regler än vad som framgår av EU-förordningen.

Vid samverkansrådets andra möte i oktober diskuterade myndigheterna Finansinspektionens fortsatta arbete med ESRB:s rekommendationer och införande av regler för LCR. Man tog också upp frågan om hur förhandlingarna kring EU:s kapitaltäckningsregelverk fortskrider. Vidare riktade myndigheterna sitt fokus mot riskerna på bostadsmarknaden, de svenska hushållens amorteringsbeteende och Finansinspektionens arbete med att höja riskvikterna för svenska bolån. Diskussionerna handlade även om referensräntan Stibor, bristen på en likvid marknad för bankcertifikat i svenska kronor och behovet av en bättre genomlysning av bankernas intecknade tillgångar.

Analys av referensräntan Stibor

Sedan den finansiella krisen bröt ut 2008 har det blivit tydligt att det har funnits problem och brister i systemet för att bestämma och tillämpa referensräntor på de finansiella marknaderna. Mot bakgrund av detta har Riksbanken vid flera tillfällen granskat den svenska referensräntan Stibor. Under 2011 påbörjade Riksbanken en mer omfattande utredning av Stibor. Utredningen slutfördes och publicerades 2012.

Utifrån resultaten av den empiriska undersökning som ingick i utredningen kunde Riksbanken konstatera att det inte fanns några tecken på manipulation av Stibor. Utredningen visade dock att det fanns ett antal brister i ramverket kring Stibor. Bland annat saknades det en aktör med övergripande ansvar för Stibor och en tydlig struktur för styrning och kontroll. Dessutom förekom det brister när det gäller transparensen kring prissättningen av Stibor och det fanns svårigheter med att verifiera hur Stibor bestämdes framför allt för längre löptider. Mot den här bakgrunden lämnade Riksbanken i november en rekommendation om att ramverket kring Stibor bör reformeras för att åtgärda dessa brister och stärka förtroendet för referensräntan (se redogörelse för Riksbankens rekommendationer i avsnittet Bedömning av den finansiella stabiliteten).

Former och verktyg för effektiv makrotillsyn i Sverige

Den globala finansiella krisen har visat att den traditionella tillsynen över finansiella institut behöver kompletteras med en makrotillsyn inriktad på att upptäcka, övervaka och förebygga risker som hotar stabiliteten i det finansiella systemet som helhet. Riksbanken har under året tillsammans med Finansinspektionen och Finansdepartementet samarbetat kring att anpassa ramverket för makrotillsyn i Sverige. Ett led i detta har varit att upprätta det temporära samverkansrådet. Myndigheterna har också tillsammans i internationella forum drivit frågan att svenska banker ska kunna åläggas högre kapitalkrav än vad som föreslås i EU-förordningen. Dessutom har Finanskriskommittén under 2012 arbetat med att ta fram ett förslag om hur makrotillsynen skulle kunna vara organiserad i Sverige. Finanskriskommittén har i uppdrag att göra en översyn av det svenska regelverket för hantering av finansiella kriser. Det handlar bland annat om hur regelverket ska kunna förbättras så att framtida finansiella kriser i första hand kan mildras genom förebyggande åtgärder och i andra hand lösas på ett effektivt sätt. Kommittén tillsattes av regeringen 2011 på Riksbankens initiativ.

Parallellt med detta fortsatte Riksbanken under året att fördjupa sina egna analyser av hur makrotillsynen skulle kunna organiseras i Sverige och vilka verktyg för makrotillsyn som skulle kunna fungera bäst med hänsyn till svenska förhållanden.

Riksbankens analys visade bland annat att det är viktigt att en eller flera myndigheter ges ett tydligt mandat för makrotillsyn och att makrotillsynen utvecklas till ett eget politikområde. För att myndigheterna ska kunna bedriva makrotillsyn behöver de också effektiva och väldefinierade verktyg. Flera av dessa verktyg, såsom kontracykliska kapitalbuffertar, extra kapitalpåslag för systemviktiga banker och krav på bankernas likviditet kommer att införas i Sverige när Basel III-regelverket införlivas i den svenska lagstiftningen. Därutöver finns det behov av att utforma mer riktade verktyg som med högre precision kan användas för att motverka risker i det svenska finansiella systemet. Till sådana verktyg hör exempelvis sektorsspecifika riskvikter, tak för hur höga hushållens skulder får vara i relation till deras inkomster samt amorteringskrav på lån.

Riksbanken genomförde också en särskild studie av kontracykliska kapitalbuffertar som ett makrotillsynsverktyg. Studien fokuserade på frågeställningar som är viktiga för att buffertarna ska fungera i praktiken, såsom vid vilka typer av risker buffertarna ska användas, när de ska aktiveras och hur de ska samverka med andra makrotillsynsverktyg. I utredningen konstaterade Riksbanken att kontracykliska kapitalkrav är ett viktigt verktyg för att hantera systemrisker på ett effektivt sätt eftersom de ska bidra till att banksektorn som helhet har tillräckligt med kapital för att kunna utföra sina viktigaste funktioner. I goda tider, då systemriskerna normalt ökar, bör den kontracykliska kapitalbufferten aktiveras så att bankerna bygger upp tillräckligt med kapital. När de finansiella eller ekonomiska förhållandena är ogynnsamma och kapitalet minskar till följd av förluster kan det hända att bankerna vill strama åt

kreditgivningen – och då bör de kontracykliska kapitalbuffertarna avaktiveras så att en kreditåtstramning kan undvikas. Den myndighet som i framtiden får ansvaret för makrotillsyn ska därför ha beredskap att agera när krisen ännu är avlägsen, men riskerna stadigt ökar.

Övervakning av den finansiella infrastrukturen i Sverige

I samband med en översyn av den svenska finansiella sektorn 2011 (FSAP) påpekade IMF att övervakningen av den finansiella infrastrukturen i Sverige behövde förstärkas. Riksbanken identifierade också själv behovet av att se över och förbättra sitt arbete med att övervaka systemen i den svenska infrastrukturen. Ett projekt som syftade till att tillgodose detta behov avslutades under 2012. Inom ramen för projektet införde Riksbanken ett nytt arbetssätt som är inriktat på att identifiera riskområden inom infrastruktursystemen.

Riksbanken fattade också ett formellt beslut om att fyra infrastrukturföretag – Bankgirocentralen (BGC), RIX, Euroclear Sweden och Nasdaq OMX DM – ska omfattas av övervakningen. De övervakade systemen ska från och med 2012 själva utvärdera sin verksamhet i enlighet med de nya principer som har fastställts av BIS, och därefter publicera dessa utvärderingar. Därmed kommer Riksbanken framöver inte längre att utföra några egna årliga utvärderingar av systemen utan ska i stället bidra med synpunkter på systemens egna utvärderingsslutatsatser. Systemens självutvärderingar kombineras därmed med Riksbankens nya riskbaserade arbetssätt för att göra övervakningsarbetet mer effektivt, vilket i sin tur gör det möjligt för Riksbanken att fördjupa sin analys av systemen. Resultaten av Riksbankens övervakningsarbete kommer att publiceras årligen i en särskild rapport. Den första rapporten publiceras under våren 2013.

Utöver den direkta övervakningen av svenska infrastruktursystem deltar Riksbanken i samarbetet med flera organisationer som övervakar utländska infrastruktursystem, vars verksamhet berör de finansiella marknaderna i Sverige. Under 2012 inledde Riksbanken ett nytt samarbete kring övervakningen av två brittiska infrastruktursystem som agerar på de svenska finansiella marknaderna.

Utveckling av indikatorer för att bedöma systemrisken i Sverige

Riksbanken fortsatte att utveckla indikatorer för att kvantifiera och bedöma stabiliteten i det finansiella systemet. En sådan indikator är ett stressindex för de finansiella marknaderna i Sverige som började användas i den löpande stabilitetsanalysen under 2012. Indexet är baserat på en metod som har utvecklats av ECB och bygger på en sammanvägning av ett antal indikatorer från den svenska aktie-, obligations-, penning- och valutamarknaden. Det utgör därmed ett komplement till den systemriskindikator som används vid bedömningen av sannolikheten att de fyra svenska storbankerna samtidigt ska utsättas för problem.

Som en del i det fortsatta arbetet med att förtydliga kommunikationen kring sin stabilitetsanalys utvecklade Riksbanken även ett nytt analysverktyg i

form av ett diagram som på ett enkelt sätt åskådliggör hur den finansiella stabiliteten utvecklas. Verktöget kallas stabilitetsväv. Det började användas i samband med stabilitetsbedömningen under hösten för att ge en samlad bild av såväl utvecklingen i den reala ekonomin och på de finansiella marknaderna som situationen för bankerna och deras låntagare.

Analys av hur svenska banker finansierar lån till bostadsändamål

Det svenska banksystemet är i dag stort i relation till den svenska ekonomin. Samtidigt har de svenska bankernas utlåning till bostadsändamål ökat snabbt. De svenska bankerna har också finansierat en stor del av denna utlåning på de finansiella marknaderna med bolånen som säkerhet. En betydande del av denna marknadsfinansiering sker i utländsk valuta. Att det finansiella systemet i Sverige är utformat på detta sätt har delvis sin grund i hur den svenska bolånemarknaden fungerar. Riksbanken har därför under 2012 påbörjat en studie av den svenska bolånemarknaden. Studien ska publiceras under våren 2013 och kommer att beskriva hur det i praktiken går till när ett bolån tas upp av ett hushåll och hur bankerna skapar och finansierar detta. Dessutom ska studien analysera varför bankerna har valt en viss finansieringsmodell samt förklara hur bankernas finansieringskostnader påverkar de räntor som hushållen betalar på sina bolån. Studien kommer också att diskutera hur ett antal aspekter av bolånemarknadens funktionssätt kan påverka den finansiella stabiliteten.

Samordning av krisberedskapen i det centrala betalningssystemet

Efter att den statliga utredningen om stärkt krisberedskap i det centrala betalningssystemet (SOU 2011:78) i slutet av 2011 hade föreslagit att Riksbanken skulle få ett lagstadgat samordningsansvar för den operativa krisberedskapen i det centrala betalningssystemet genomförde banken under 2012 en intern utredning för att klargöra de praktiska följderna av förslaget. Den interna utredningen fokuserade på vilka nya arbetsuppgifter som kommer att följa av uppdraget och vilka krav detta ställer på Riksbankens resurser och organisation. Bland annat kom Riksbanken fram till att det framtida uppdraget medför vissa organisatoriska konsekvenser för Riksbanken och förutsätter ett fortsatt samarbete inom finanssektorns privat-offentliga samverkansforum för krisberedskap (FSPOS).

Kommunikationspolicy för finansiell stabilitet

Riksbanken har länge strävat efter att vara öppen, tydlig och förutsägbar i sin kommunikation om den finansiella stabiliteten. Under 2012 formaliserade Riksbanken denna strävan genom att fastställa en kommunikationspolicy för finansiell stabilitet. I likhet med den policy som sedan 2008 finns för Riksbankens penningpolitiska kommunikation utgör den nya kommunikationspolicyen en bilaga till Riksbankens övergripande kommunikationspolicy som omfattar alla Riksbankens verksamheter.

Kommunikationspolicyn för finansiell stabilitet anger Riksbankens inriktning och förhållningssätt i kommunikationen om frågor som rör finansiell stabilitet. Eftersom Riksbanken inte har några tvingande verktyg för att förebygga finansiell stabilitet är kommunikationen av central betydelse i arbetet med att förebygga och hantera finansiella kriser. Av policyn framgår det därför att Riksbanken öppet och tydligt ska kommunicera sina bedömningar och analyser av det finansiella systemets stabilitet. Riksbanken ska också med hjälp av kommunikation påverka finansiella aktörers agerande så att riskerna i det finansiella systemet uppmärksammas och begränsas. Riksbanken ska även påverka myndigheter och organisationer i Sverige och i utlandet så att det finansiella regelverket och tillsynen skapar förutsättningar för ett effektivt och stabilt finansiellt system. Genom att informera om och uppmärksamma risker som byggs upp i det finansiella systemet samt förmå finansiella aktörer att åtgärda dessa kan Riksbanken förebygga hot mot den finansiella stabiliteten.

Den nya kommunikationspolicyn understryker dessutom att kommunikationen även har en central roll när Riksbanken ska hantera finansiella kriser. Genom att öppet och tydligt kommunicera om problem och hur dessa bör åtgärdas ska Riksbanken bidra till att skapa förtroende för det finansiella systemet.

Bedömning av den finansiella stabiliteten

Riksbanken bedömde att stabiliteten i det svenska finansiella systemet under 2012 var god. De svenska bankerna var finansiellt starka och deras intjäning hade ökat samtidigt som kreditförlusterna var låga. Dessutom var de svenska bankerna välkapitaliserade i jämförelse med många europeiska banker, vilket medförde att de hade god tillgång till marknadsfinansiering. Utvecklingen i euroområdet bedömdes dock utgöra den största risken för den finansiella stabiliteten i Sverige. Det gällde i första hand risken att de finansiella marknaderna skulle fungera sämre och att de svenska bankerna skulle få svårt att finansiera sig. Det gick därför inte att utesluta att en negativ utveckling i omvärlden skulle kunna leda till att det svenska finansiella systemet utsätts för påfrestningar framöver.

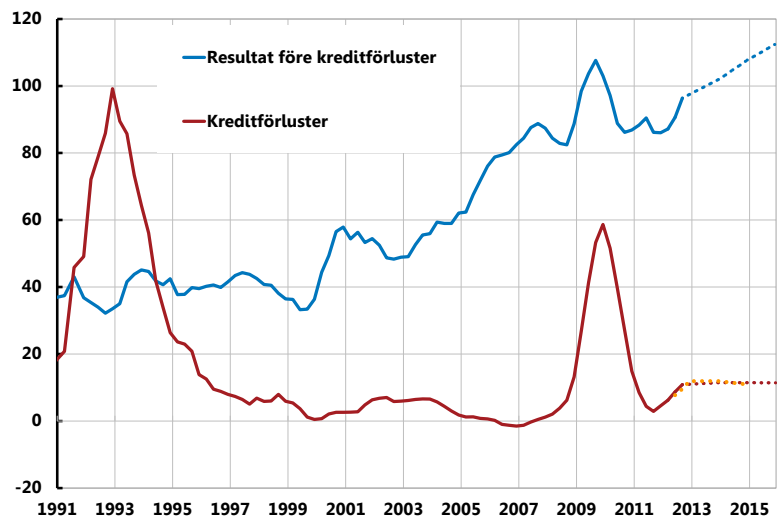
Bankerna hade god motståndskraft mot vårens marknadsoro men bedömdes behöva öka motståndskraften ytterligare

Oron på de finansiella marknaderna ökade igen under våren till följd av de statsfinansiella problemen i euroområdet. De treårslån som ECB vid två tillfällen erbjöd banker som är verksamma i euroområdet lyckades således endast tillfälligt dämpa oron. Att oron blossade upp igen berodde framför allt på osäkerheten kring det grekiska valet och spekulationer om att Grekland skulle lämna eurosamarbetet. Även problemen i den spanska banksektorn och risken att Portugal skulle tvingas omförhandla sin statskuld bidrog till den ökade oron. Trots detta hade svenska banker tillgång till marknadsfinansiering. De kunde emittera säkerställda obligationer både i svenska kronor och i

euro på kortare och längre löptider samt öka löptiden på sina icke säkerställda obligationer. Svagare banker i skuldtungda europeiska länder var däremot fortfarande beroende av lån från ECB.

Riksbanken bedömde under våren att den svenska ekonomin skulle fortsätta att växa igen efter det oväntat stora BNP-fallet i slutet av 2011. Därmed skulle bankernas intjäning utvecklas väl tack vare att utlåningen till hushåll och företag skulle fortsätta att öka. Bankernas kreditförluster väntades också förbli låga, även om de bedömdes bli något högre än vad som hade förväntats ett halvt år tidigare (se diagram 11). Det var främst kreditförluster från utlåningen till hushåll och företag i Danmark som ökade. Även inom sjöfartssektorn i Danmark och Norge väntades kreditförlusterna öka, liksom kreditförlusterna i de baltiska länderna.

Diagram 11. Resultat före kreditförluster och kreditförluster netto i storbankerna, summerat över fyra kvartal, miljarder kronor, 2012 års priser

Anm. De streckade linjerna avser prognoser i Riksbankens huvudscenario enligt rapporterna Finansiell stabilitet 2012:2 (blå linje och röd linje) och 2012:1 (gul linje). Prognosen för resultat före kreditförluster anges enligt konsensusestimater från SME Direkt.

Källor: Bankernas resultatrapporter, SME Direkt och Riksbanken.

Utvecklingen i euroområdet fortsatte att utgöra den enskilt största risken för den finansiella stabiliteten i Sverige. Det gällde framför allt risken att euroområdet skulle drabbas av en finansiell chock med en djup och utdragen recession som följd. En faktor som skulle kunna utlösa en sådan utveckling var om fler länder tvingades ansöka om finansiellt stöd. Oron på de finansiella marknaderna skulle då sannolikt öka och därmed kunna försämra tillgången till marknadsfinansiering. I ett sådant läge skulle de svenska bankerna vara sårbara eftersom de är beroende av de internationella finansiella mark-

naderna för sin finansiering. Denna sårbarhet hänger samman med utvecklingen av de fyra stora bankkoncernernas upplåning i utländsk valuta som blivit fyra gånger större sedan början av 2000-talet samtidigt som Riksbankens valutareserv, som utgör en del av skyddsnätet i det svenska finansiella systemet, endast fördubblats.

En sämre utveckling i euroområdet skulle dessutom kunna försämra konjunkturen i Sverige, vilket i sin tur kan påverka de svenska bostadspriserna.

Riksbanken bedömde att om de svenska bostadspriserna föll samtidigt som det rådde betydande oro på de finansiella marknaderna skulle de svenska bankerna få svårt att finansiera sig eftersom efterfrågan på säkerställda obligationer skulle minska. Dessutom skulle det bli dyrare och svårare för bankerna att få övrig marknadsfinansiering om investerare generellt ville minska sina exponeringar mot den svenska banksektorn. En sämre konjunktur skulle också kunna medföra högre kreditförluster än i huvudscenariot.

Riksbankens stresstest av de svenska bankernas motståndskraft mot högre kreditförluster visade dock att bankernas kärnprimärkapitalrelation, det vill säga bankernas eget kapital i relation till deras riskvägda tillgångar, skulle vara hög även vid betydligt större kreditförluster. Det var främst tack vare sina goda kapitalrelationer som bankerna kunde visa att de hade marknadens förtroende och därigenom god tillgång till marknadsfinansiering. Riksbankens analys visade dessutom att bankerna hade stärkt sina likviditetsbuffertar, vilket också bekräftades när Riksbanken testade bankernas likviditetssituation. Av testet framgick det att de svenska bankerna hade relativt god motståndskraft mot kortfristiga likviditetsstörningar i jämförelse med många europeiska banker, och att de var bättre rustade att hantera kortfristig stress på finansieringsmarknaderna än vad som var fallet inför den finansiella krisen 2008–2009.

Riksbankens rekommendationer

Trots att de svenska bankerna bedömdes ha god motståndskraft mot en sämre ekonomisk utveckling ansåg Riksbanken att motståndskraften på längre sikt behövde öka. Denna bedömning grundade sig bland annat på det faktum att det svenska banksystemet är nära sammankopplat, vilket gör att problem i en bank riskerar att snabbt sprida sig i hela banksystemet. Dessutom är det svenska banksystemet stort i förhållande till den svenska ekonomin, vilket gör att de samhällsekonomiska kostnaderna riskerar att bli stora i händelse av en kris.

Mot bakgrund av det svenska banksystemets struktur och den rådande riskbilden rekommenderade Riksbanken de svenska storbankerna att säkerställa att de uppfyller de föreslagna kapitaltäckningskraven för kärnprimärkapitalrelationer på minst 10 procent den 1 januari 2013 och minst 12 procent den 1 januari 2015. Med högre krav på mer och bättre kapital stärks förtroendet för de enskilda bankerna och därmed också för systemet som helhet. Mer kapital ökar dessutom marknadernas förtroende för bankerna, vilket gör att det blir lättare för bankerna att få tillgång till marknadsfinansiering. Detta

innebär i sin tur att bankerna kan förse hushåll och företag med krediter även i tider av finansiell oro.

Riksbanken upprepade också under våren de tidigare rekommendationerna om att bankerna bör minska sina likviditetsrisker då de fortfarande i stor utsträckning använde sig av marknadsfinansiering med kort löptid, samt minska sitt beroende av finansiering i amerikanska dollar och euro. Därmed fortsatte Riksbanken att uppmana de svenska bankerna att uppfylla Baselkommitténs kortfristiga likviditetsmått LCR tidigare än vad Baselkommittén föreslagit, och gå längre än vad som krävs enligt Basel III-överenskommelsen genom att uppfylla LCR även i amerikanska dollar och i euro. Riksbanken rekommenderade dessutom de svenska storbankerna att fortsätta att minska skillnaden i löptid mellan sina tillgångar och skulder och därigenom uppfylla Baselkommitténs långfristiga likviditetsmått Net Stable Funding Ratio (NSFR).

Riksbanken vidhöll även sina tidigare rekommendationer om att tydligheten i storbankernas likviditetsrapportering borde förbättras eftersom bankernas rapporter fortfarande saknade viss information och inte var fullständigt jämförbara bankerna emellan.

Bankernas motståndskraft var god även under hösten, men riskerna förknippade med utvecklingen i omvärlden var fortfarande stora

Under andra halvåret dämpades oron på de finansiella marknaderna till följd av att ECB och länderna i euroområdet fattade en rad nya beslut som skulle underlätta för de skuldyngda länderna att genomföra nödvändiga åtgärder för att ordna de statsfinansiella problemen och stärka konkurrenskraften. Tack vare detta blev det lättare för europeiska banker att finansiera sig på de finansiella marknaderna. Många banker från länder med svaga statsfinanser var dock fortfarande beroende av ECB för sin finansiering.

De svenska storbankerna var fortfarande välkapitaliserade jämfört med många andra europeiska banker. Deras intjäning gynnades av att efterfrågan på krediter från både hushåll och företag var förhållandevis god till följd av den relativt starka ekonomiska utvecklingen i Sverige. Bankernas kreditförluster var dessutom små.

Under hösten bedömde Riksbanken att bankernas resultat före kreditförluster skulle öka under 2013–2015 trots att den svenska ekonomin och därmed hushållens och företagens efterfrågan på krediter väntades bromsa in. God intjäning och låga kreditförluster väntades också bidra till att de svenska bankerna även fortsättningsvis utan problem skulle kunna finansiera sig på de finansiella marknaderna.

Trots att oron på de finansiella marknaderna hade dämpats var osäkerheten om utvecklingen i euroområdet fortfarande så stor att den bedömdes fortsätta att utgöra den största risken för den finansiella stabiliteten i Sverige. De svenska bankerna hade förvisso ökat sina likviditetsbuffertar men deras stora beroende av utländsk marknadsfinansiering gjorde att de fortfarande var sårbara för ökad marknadsoro. Om den finansiella oron skulle öka igen skulle

de svenska bankerna kunna få svårt att finansiera sig på de internationella kapitalmarknaderna.

Sverige och de svenska bankerna skulle också kunna påverkas om recessionen i euroområdet skulle bli djupare och mer utdragen än väntat. Vid en kraftigt försämrad situation i Europa skulle bankernas kreditförluster på framför allt utlåningen till små och medelstora företag kunna öka. En betydligt sämre konjunktur skulle också kunna bidra till att de svenska bostadspriserna börjar falla. Eftersom de svenska hushållens skulder ligger på en historiskt sett hög nivå skulle detta i förlängningen riskera att påverka den svenska ekonomin och de svenska bankerna negativt.

Riksbankens stresstester visade samtidigt under hösten att storbankerna skulle klara högre kreditförluster om den ekonomiska situationen i Europa och i Sverige försämrades. Stresstesterna är dock baserade på historiska samband mellan kreditförluster och makroekonomisk utveckling, vilka inte nödvändigtvis behöver gälla vid en stressad situation. Det är därför tänkbart att bankernas förluster i stressscenariot skulle kunna bli större än beräknat om scenariot blev verklighet. Dessutom kan det faktum att bankernas förluster blir större medföra att misstron mot bankerna ökar och att de därför får svårt att finansiera sig på de finansiella marknaderna trots att de klarar högre kreditförluster.

Enligt stresstesterna hade bankerna också god motståndskraft mot en kortfristig stress på de finansiella marknaderna. Deras motståndskraft avtog dock på längre sikt, vilket enligt Riksbankens bedömning är ett problem givet bankernas stora beroende av marknadsfinansiering i utländsk valuta.

Riksbankens rekommendationer

Även om de svenska bankernas motståndskraft mot en sämre utveckling i Europa och i Sverige på kort sikt bedömdes vara god, påpekade Riksbanken återigen under hösten att det fanns behov av strukturella förändringar i det svenska banksystemet. Därför rekommenderade Riksbanken att bankerna säkerställer att de har en kärnprimärkapitalrelation på minst 10 procent den 1 januari 2013 och minst 12 procent den 1 januari 2015 för att kunna hantera eventuella framtida förluster och störningar på de finansiella marknaderna. Riksbanken ansåg också att bankerna skulle fortsätta att minska sina strukturella likviditetsrisker och närma sig miniminivån på 100 procent i NSFR för att ytterligare minska sin känslighet för marknadsstörningar. Dessutom upprepade Riksbanken rekommendationen att den offentliga likviditetsrapporteringen behövde förbättras genom att bankerna redovisar jämförbara nyckeltal i form av delkomponenterna i LCR-måttet. Bankerna borde därutöver förtydliga sin redovisning vad gäller information om graden av in-tecknade tillgångar.

Riksbanken lämnade även en rekommendation att ramverket kring referensräntan Stibor reformeras för att åtgärda brister och stärka förtroendet för denna ränta. Det handlade om att etablera ett tydligt ansvar, tydlig styrning och kontroll, bättre transparens, möjlighet till verifiering och skyldighet för

bankerna att vid förfrågan genomföra transaktioner till sina angivna bud. I denna rekommendation utgick Riksbanken från resultaten av sin utredning som visade att det fanns ett antal brister i ramverket kring Stibor (se avsnittet Analys av referensräntan Stibor).

Uppföljning

Det finansiella systemet i Sverige kunde upprätthålla sina funktioner under 2012 trots att de finansiella marknaderna präglades av oro över skuldcrisen i euroområdet.

Oron på de finansiella marknaderna medförde att det blev svårare och dyrare för svaga banker och stater inom euroområdet att finansiera sig. ECB tvingades därför att genomföra flera åtgärder för att stödja det europeiska banksystemet. Även i andra länder utanför euroområdet vidtog centralbankerna åtgärder för att stimulera ekonomin. Åtgärderna bidrog till att dämpa oron på de finansiella marknaderna, och för många internationella banker blev det både lättare och billigare att finansiera sig. Kapitalsvaga banker i de skuldtyngda länderna var dock fortfarande beroende av ECB för sin finansiering.

Riksbanken fortsatte att upprätthålla nära kontakter med aktörerna i det finansiella systemet men behövde inte vidta några åtgärder för att öka likviditeten i det svenska banksystemet under året. De svenska bankerna hade god tillgång till marknadsfinansiering och kunde dessutom finansiera sig till lägre pris än många andra europeiska banker (se diagram 12). Detta gjorde att de inte hade några problem med att förse hushåll och företag med krediter. Utlåningen till hushåll och företag fortsatte att öka under året, dock i lägre takt än tidigare till följd av en lägre kreditefterfrågan. Den svenska finansiella infrastrukturen fungerade också i stora drag mycket väl. Få tekniska störningar registrerades trots att transaktionsvolymerna ökade.

Tydligheten i Riksbankens kommunikation kring finansiell stabilitet ökade ytterligare i och med att stabilitetsanalysen vidareutvecklades med hjälp av nya indikatorer såsom systemriskindikatorn och stabilitetsväven. Dessutom preciserade Riksbanken sina rekommendationer till svenska storbanker och ändrade upplägget för rapporten Finansiell stabilitet för att ytterligare öka tydligheten kring rekommendationerna.

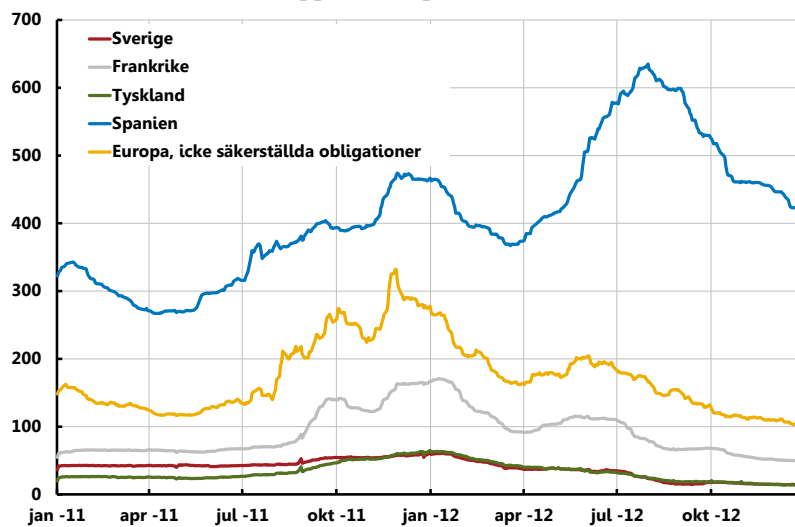
De svenska storbankerna fortsatte under året att anpassa sig till de rekommendationer som Riksbanken lämnade i slutet av 2011 och i juni 2012. Bankernas kärnprimärkapitalrelationer var höga och i linje med Riksbankens rekommendationer. Under hösten förstärkte samtliga storbanker sin motståndskraft mot kortfristiga likviditetspåfrestningar genom att öka storleken på sina likviditetsbuffertar såväl sammanlagt i alla valutor som separat i euro respektive amerikanska dollar. I och med detta uppfyllde bankerna de två rekommendationerna att minska de egna kortfristiga likviditetsriskerna och att hålla tillräckligt med likviditet i de två valutorna. Storbankerna började dess-

utom redovisa LCR kvartalsvis i sina delårsrapporter och uppfyllde därmed också rekommendationen om detta.

De banker som ingår i den så kallade Stiborpanelen var dessutom väl medvetna om problemen med referensräntan och arbetade aktivt för att se över ramverket för Stibor. Riksbanken deltog som observatör i detta arbete. De brister som bankerna identifierade och ämnade åtgärda låg i linje med Riksbankens rekommendation om detta.

Däremot bedömde Riksbanken att det fortfarande fanns betydliga skillnader i löptid mellan tillgångar och skulder i det svenska banksystemet. Visserligen hade bankerna minskat sina strukturella likviditetsrisker något genom att öka sin långfristiga finansiering i relation till illikvida tillgångar, men denna process gick långsamt. Storbankernas offentliga rapportering hade inte heller förbättrats i den utsträckning som Riksbanken hade förespråkat. Riksbanken ansåg således i slutet av året att det fortfarande återstod en del förbättringsarbete för bankerna inom dessa områden.

Diagram 12. Skillnad mellan räntor på europeiska bankers obligationer och motsvarande ränteswappar, räntepunkter

Anm. Diagrammet visar skillnaden mellan räntan på respektive typ av obligation och en ränteswap med samma löptid.

Källa: Barclays Research.

Betalningssystemet RIX

Riksbanken ska enligt riksbankslagen främja ett säkert och effektivt betalningssystem. Ett sätt att göra detta är att tillhandahålla ett system som underlättar för marknadsaktörerna att genomföra finansiella överföringar sinsemellan utan kredit- eller likviditetsrisker. RIX-systemet är ett sådant system. De banker, clearinghus och andra marknadsaktörer som deltar i RIX får dessutom alltid tillgång till finansiering i svenska kronor under dagen.

RIX betydelse i Riksbankens policyarbete

RIX är konstruerat på ett sådant sätt att det inte byggs upp exponeringar mellan deltagarna. När det är dags att genomföra en överföring görs detta omgående under förutsättning att betalaren har tillgänglig likviditet. För att minska risken för att överföringar i RIX inte kan utföras till följd av att deltagare saknar likviditet kan Riksbanken tillföra systemet likviditet under dagen genom att lämna kredit till RIX-deltagarna mot säkerheter. Säkerheterna utgörs främst av svenska och utländska värdepapper med god kreditvärdighet, men kan även vara utländsk valuta som står på konto i en centralbank. Allt detta innebär i sin tur att det finansiella systemet blir säkrare. Att en överföring genomförs omgående innebär också att effektiviteten i betalningssystemet ökar.

I anslutning till RIX tillhandahåller Riksbanken även särskilda konton och krediter under dagen för att göra avvecklingen av värdepappersaffärer mer effektiv. Euroclear Sweden, den svenska centrala värdepappersförvararen, hanterar dessa konton och krediter på uppdrag av Riksbanken.

Ett säkert och effektivt betalningssystem kräver också att den finansiella infrastrukturen är robust. Detta innebär att RIX måste ha hög tillgänglighet, vilket förutsätter att det finns flera driftsanläggningar och väl inövade rutiner om störningar inträffar. En sådan infrastruktur som RIX påverkas dock också av vilka aktörer som deltar i infrastrukturen. För att säkerställa hög kontinuitet och god beredskap i den svenska betalningsinfrastrukturen deltar därför Riksbanken i det arbete som bedrivs inom ramen för den finansiella sektorns privat-offentliga samverkansgrupp (FSPOS).

RIX har också en stor betydelse för det penningpolitiska styrsystemet. Räntorna på deltagarnas konton i Riksbanken är direkt kopplade till reporäntan (se även rutan Kontant användning och Riksbankens verksamhet). RIX gör det också möjligt för de penningpolitiska motparterna att enkelt kunna utjämna saldona på sina konton i Riksbanken. Dessutom är det genom RIX som Riksbanken själv genomför olika transaktioner, exempelvis penningpolitiska transaktioner av olika slag, andra krediter som Riksbanken lämnar i extraordinära situationer och betalningar för leveranser av kontanter till och från banker.

RIX roll i betalningsinfrastrukturen

RIX-systemet sammanför många aktörer som genomför finansiella transaktioner i Sverige. Transaktionerna utförs i flera olika system som tillsammans utgör den svenska betalningsinfrastrukturen. Bankgirot hanterar betalningar av företags fakturor, många privatpersoners internetbetalningar, överföringar mellan bankkonton, kortbetalningar med mera. Euroclear Sweden hanterar avveckling av värdepappersaffärer, och i en del av dessa värdepappersaffärer ingår det nederländska företaget EMCF som central motpart. Nasdaq OMX är en svensk central motpart som hanterar avveckling av affärer i derivatprodukter medan CLS är ett internationellt system för avveckling av valutaaffärer. Dessa clearingsystem är deltagare i RIX. Utöver dessa system är banker, Riksgälden och Riksbanken deltagare i RIX.

I RIX knyts de finansiella flödena samman och RIX är därför i centrum av betalningsinfrastrukturen. Deltagarna i RIX har konton i Riksbanken som de kan använda för att göra överföringar sinsemellan. Dessa överföringar kan avse deltagarnas egna finansiella transaktioner eller transaktioner för deras kunders räkning. Vissa clearingsystem skickar även överföringar till RIX för sina deltagares räkning. De banker eller andra finansiella aktörer som valt att inte själva delta i RIX anlitar en bank som är deltagare i RIX för att göra överföringar till andra banker och deras kunder.

I stort sett samtliga betalningar i svenska kronor som inte sker internt i en enskild bank hanteras i någon form genom RIX. Därmed har RIX en central roll även i det svenska finansiella systemet. Omsättningen i RIX under sju dagar motsvarar Sveriges BNP.

Målsättning för RIX-verksamheten

Eftersom RIX är ett system som har avgörande betydelse för att det finansiella systemet ska fungera väl har Riksbanken satt ett högt mål för dess tillgänglighet. Systemet ska vara tillgängligt under minst 99,85 procent av den tid det är öppet. RIX ska också uppfylla deltagarnas krav på funktionalitet. Riksbanken har därför som mål att 80 procent av deltagarna, vilka representerar minst 70 procent av transaktionsvolymen i systemet, ska vara nöjda med RIX.

Samtliga kostnader för att tillhandahålla tjänsterna i RIX ska finansieras genom avgifter från deltagarna. Detta innebär att det även för Riksbanken beräknas en avgift efter samma princip som för övriga deltagare och dessutom står Riksbanken för kostnaden för de funktioner som används för att genomföra penningpolitiken.

Verksamheten 2012

Riksbanken genomförde under året ett antal aktiviteter för att utveckla RIX-verksamheten och på så sätt ytterligare förbättra förutsättningarna för att fullgöra sina uppdrag. Vissa av dessa aktiviteter var också initierade av deltagarna i RIX.

Riksbanken genomförde bland annat flera övningar för reservrutinerna, både självständigt och tillsammans med deltagarna, för att säkra välfungerande reservrutiner om det tekniska systemet skulle fallera. Riksbanken deltog även aktivt i den samverkan kring kontinuitetsfrågor som finns i den finansiella sektorn inom ramen för FSPOS. Dessutom fortsatte Riksbanken att utreda behovet av att införa en lösning som ger RIX-deltagarna tillgång till ett fungerande betalningssystem även om driften vid bankens ordinarie driftställen skulle upphöra. Eftersom en sådan lösning behöver beakta de förändringar som uppstår till följd av att driften och förvaltningen av Riksbankens IT-infrastruktur tas över av en extern leverantör (se avsnittet Organisation och styrning) kommer utredningsarbetet att fortsätta under 2013.

Under hösten 2012 fattade Riksbanken beslut om nya principer för säkerheter för krediter i Riksbanken. I och med detta beslut begränsas bland annat möjligheten att använda egna säkerställda obligationer som säkerheter för krediter. Detta innebär att Riksbanken återgår till att begränsa möjligheten att utnyttja den typ av säkerheter på samma sätt som var fallet fram till hösten 2008. Samtidigt begränsas också möjligheten att använda andra värdepapper utgivna av kreditinstitut. Vidare kommer värdepapper med bakomliggande tillgångar (så kallade Asset-backed securities) inte längre att accepteras. De nya principerna träder i kraft i april 2013, men vissa övergångsregler innebär att de kommer att gälla fullt ut först från och med juli 2014.

Under våren 2012 avslutades förhandlingar om ett avtal för deltagande av den svenska kronan i Target 2 securities (T2S), ett projekt för en paneuropeisk plattform för värdepappersavveckling som drivs av ECB och de nationella centralbankerna som ingår i eurosamarbetet. Riksbanken fick ett erbjudande att träffa ett sådant avtal men valde att tacka nej till detta till följd av de svenska bankernas inställning. Svenska Bankföreningen meddelade i december 2011 att de svenska bankerna är positiva till att Sverige på lite längre sikt deltar i T2S. På kort sikt är dock kostnaderna och riskerna med projektet enligt Bankföreningen för stora för att det ska vara möjligt att ansluta den svenska kronan till T2S. Det finns dessutom flera utestående frågor kring plattformen. Bankföreningen ansåg därför att frågan om anslutning till T2S bör prövas på nytt om några år. Mot den bakgrunden tog Riksbanken inte heller slutlig ställning till det föreslagna avtalet, utan förklarade sig beredd att ta upp frågan på nytt om det skulle finnas intresse för anslutning av den svenska kronan till T2S i framtiden. Som en följd av detta beslut avslutade Riksbanken sitt aktiva arbete med T2S. Riksbanken följer dock de fortsatta diskussioner i frågan som förs av de svenska bankerna.

Mot bakgrund av RIX-deltagarnas önskemål om att få möjlighet att använda RIX på ett mer flexibelt sätt beslutade Riksbanken att ändra villkoren för RIX så att det blir möjligt för deltagarna att ha mer än ett konto i systemet till exempel för att särskilja en viss verksamhet.

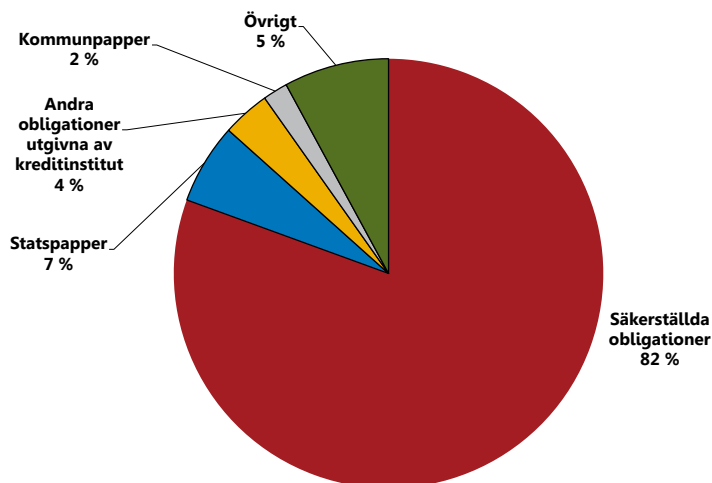
Sedan början av 2012 har det tillkommit en ny deltagare i RIX, Nykredit Bank, som är en dansk bank. Vid utgången av året fanns totalt 25 deltagare i systemet.

RIX hanterade i genomsnitt 14 495 transaktioner per dag under 2012. Detta är en ökning med 6 procent jämfört med året innan. Den genomsnittliga transaktionen uppgick till cirka 34 miljoner kronor.

Den dagliga omsättningen var samtidigt cirka 498 miljarder kronor i genomsnitt. Detta innebär en ökning med 10 procent jämfört med föregående år.

I genomsnitt hade deltagarna i RIX ett kreditutrymme på cirka 135 miljarder kronor under året, vilket är en minskning med cirka 8 miljarder kronor jämfört med föregående år. Detta kreditutrymme motsvarar värdet av de säkerheter som deltagarna ställt till Riksbanken och som inte utnyttjats som säkerhet för andra krediter som Riksbanken lämnat. Summan av de krediter som samtliga deltagare maximalt utnyttjade per dag motsvarade i genomsnitt 63 procent av detta kreditutrymme. Vid utgången av 2012 utgjorde säkerställda obligationer 82 procent av värdet av samtliga säkerheter som ställts till Riksbanken (se diagram 13).

Diagram 13. Säkerheter pantsatta för kredit i RIX i slutet av 2012, fördelning på värdepappersslag

Anm. Det totala värdet av säkerheter pantsatta för kredit i RIX uppgick till 128 miljarder kronor den 31 december 2012.

Källa: Riksbanken.

Uppföljning

Riksbankens mål för betalningssystemet RIX uppfylldes under 2012. Systemet fungerade sammantaget väl. Under året inträffade tre störningar som påverkade den formella tillgängligheten. Sådana störningar anses vara viktiga att undvika eftersom de kan ha stora konsekvenser för deltagarna. Deras faktiska konsekvenser är dock beroende av längden på störningen och tidpunkten när den inträffar.

Den mest allvarliga störningen innebar att kommunikationen till och från RIX inte fungerade under 130 minuter. Den orsakades av ett tekniskt fel i den datoriserade hanteringen av kommunikationen med det internationella systemet SWIFT, som används av Riksbanken för att hantera meddelanden om transaktioner i RIX. Sammantaget medförde störningarna att RIX var tillgängligt under 99,87 procent av tiden då betalningar hanteras, vilket innebär att målet om tillgänglighet uppfylldes. Under året inträffade dessutom sju mindre incidenter i RIX som hade begränsade konsekvenser för deltagarna.

Kostnaderna för verksamheten uppgick till 62 miljoner kronor och täcktes till 115 procent av avgifter. Detta innebär att verksamheten under 2012 fullt ut täckte sina kostnader. Sett över treårsperioden 2010–2012 var kostnads-täckningen 106 procent.

Under 2012 genomförde Riksbanken en undersökning bland RIX-deltagarna. I denna undersökning ingick bland annat frågor om huruvida de var nöjda med systemets funktionalitet, tillgänglighet och stöd. Det genomsnittliga betyg som deltagarna lämnade som svar på dessa frågor var 4,7 på en femgradig skala, vilket visar att de flesta deltagare är nöjda eller mycket nöjda med systemet. 21 av 25 deltagare i RIX deltog i undersökningen.

Kontantförsörjning

Riksbanken har ensamrätt att ge ut sedlar och mynt i Sverige och ansvarar för landets kontantförsörjning. Detta innebär att Riksbanken tillhandahåller sedlar och mynt, makulerar uttjänta sedlar och mynt och löser in ogiltiga sedlar. Riksbanken följer också utvecklingen på betalningsmarknaderna och analyserar användningen av kontanter och alternativa betalningsmedel i ekonomin.

Målet för denna verksamhet är att säkerställa att sedlar och mynt är av hög kvalitet och att Riksbankens kontantförsörjning är säker och effektiv. Allmänheten och de företag som hanterar kontanter ska ha ett stort förtroende för sedlar och mynt och för kontantförsörjningen.

Riksbanken lämnar ut kontanter till bankerna vid sina två platskontor för kontanthantering i Tumba och Mölndal. Bankerna distribuerar sedan kontanterna vidare till handeln och allmänheten via sina 17 kontantdepåer runt om i landet. Den praktiska hanteringen av dessa kontantdepåer sköts av värdebolag på bankernas uppdrag. Värdebolagen ansvarar också för distributionen av sedlar och mynt.

Verksamheten 2012

Under året fortsatte Riksbanken sitt arbete med att säkra kontantförsörjningen och följa utvecklingen av värdet av kontanter i cirkulation. Samtidigt fortsatte Riksbanken arbetet med att utforma de nya sedlarna och mynten.

Utveckling av värdet av kontanter i cirkulation

Det totala värdet av kontanter i cirkulation uppgick till 96 miljarder kronor vid utgången av 2012, vilket framgår av posten Utelöpande sedlar och mynt på balansräkningens skuldsida. Detta är 4 miljarder kronor mindre än i slutet av 2011 (se tabell 2).

Värdet av kontanter i cirkulation styrs av efterfrågan på sedlar och mynt som varierar under året. Efterfrågan ökar i samband med julhandeln i slutet av året, för att sedan minska efter årsskiftet. Därför kan man med större precision beskriva hur mycket kontanter som finns i cirkulation under hela året genom att ange ett genomsnitt av kontanternas värde den sista dagen per månad under årets tolv månader. Detta genomsnittliga värde uppgick till 94 miljarder kronor under 2012, vilket är 5 miljarder kronor mindre än genomsnittet för 2011 (se tabell 2).

Värdet av den totala mängden kontanter i cirkulation har nu minskat för femte året i följd. Det är 1 000-kronorssedeln som svarar för en betydande del av denna värdeminskning. En närmare analys av faktorerna bakom utvecklingen av värdet av kontanter i cirkulation presenteras i rutan Kontantanvändningen och Riksbankens verksamhet.

Tabell 2. Värdet av sedlar och mynt i cirkulation, miljarder kronor

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Totalt värde den 31 december	114	112	111	105	100	96
Sedlar	109	106	105	100	95	91
Mynt	6	6	6	5	5	5
Totalt värde, genomsnitt under året	109	107	106	103	99	94
Sedlar	104	102	100	98	94	89
Mynt (exklusive minnesmynt)	5	5	5	5	5	5

Anm. Uppgifterna i tabellen är avrundade.

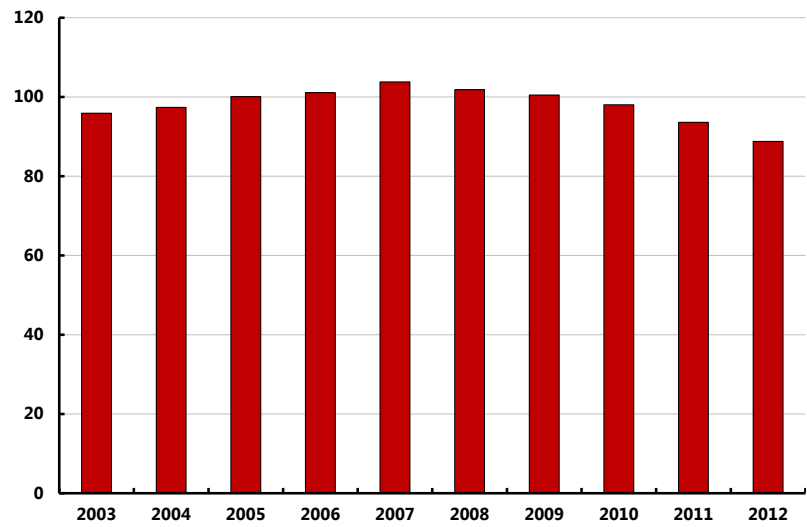
Källa: Riksbanken.

500-kronorssedeln är den vanligaste sedelvalören. Den utgjorde 32 procent av det totala antalet sedlar och stod för 61 procent av det genomsnittliga värdet av sedlarna i cirkulation, som under 2012 uppgick till 89 miljarder kronor (se diagram 14). I slutet av året var sedlarnas värde 91 miljarder kronor.

Det genomsnittliga värdet av mynten i cirkulation under året uppgick till 5,2 miljarder kronor exklusive minnesmynt (se diagram 15). I slutet av året var myntens värde 5,3 miljarder kronor exklusive minnesmynt.

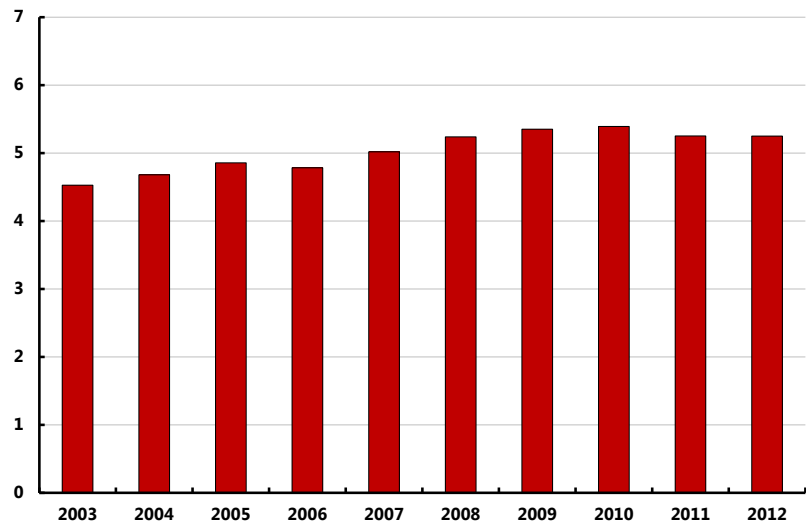
Den vanligaste myntvalören var enkronan. Detta mynt utgjorde 72 procent av det totala antalet mynt i cirkulation och stod för 26 procent av det genomsnittliga värdet av mynten i cirkulation under året.

Diagram 14. Genomsnittligt värde av sedlar i cirkulation, miljarder kronor

Källa: Riksbanken.

Diagram 15. Genomsnittligt värde av mynt i cirkulation, miljarder kronor

Anm. Uppgifterna i diagrammet inkluderar inte värdet av minnesmynt.

Källa: Riksbanken.

Fortsatt arbete med nya sedlar och mynt

Under 2012 fortsatte Riksbanken arbetet med att utforma en ny sedel- och myntserie i enlighet med direktionens beslut 2010. Målet är att modernisera sedlarna så att de även i fortsättningen har ett effektivt skydd mot förfälskningar. Mynten ska bli lättare och mindre så att hanteringskostnaderna och miljöbelastningen kan minska. Den nya sedel- och myntserien kommer dessutom att innehålla två nya valörer – en 200-kronorssedel och ett 2-kronorsmynt. Detta innebär att tillverkningen av ett 2-kronorsmynt återupptas efter en längre tid.

I april avslutades Riksbankens tävling om utformningen av de nya sedlarna. Efter att tävlingsjuryn hade bedömt alla tävlingsbidrag utifrån deras konstnärliga helhetsidé, genomförbarhet, nyskapande och originalitet inom ramen för svensk sedeltradition, komposition av text, siffror och bild samt skillnader mellan valörerna inom ramen för helhetsidén beslutade riksbanksfullmäktige att utse formgivaren Göran Österlunds bidrag Kulturesan till vinnare (se figur 2). Detta bidrag ska därmed bli den konstnärliga utgångspunkten vid utformningen av den nya svenska sedelserien och ligga till grund för fortsatt bearbetning och slutlig framställning av sedlarna. Efter bearbetningen av sedlarnas design godkände fullmäktige i oktober den principiella utformningen av de nya sedlarna.

Figur 2. Konstnärlig utgångspunkt för nya sedlar

Källa: Riksbanken.

Den konstnärliga utgångspunkten för framställningen av nya 1-, 2- och 5-kronorsmynt beslutades av riksbanksfullmäktige i augusti. Fullmäktige valde ett formgivningsförslag med temat Sol, vind och vatten, utformat av formgivaren Ernst Nordin (se figur 3). Enligt motiveringen är helhetsintrycket av förslaget en vacker och användarvänlig myntserie som bygger på en välavvägd balans mellan nyskapande och svensk mynttradition. I den nya myntserien kommer 10-kronorsmyntet att kvarstå oförändrat.

Figur 3. Konstnärlig utgångspunkt för nya mynt

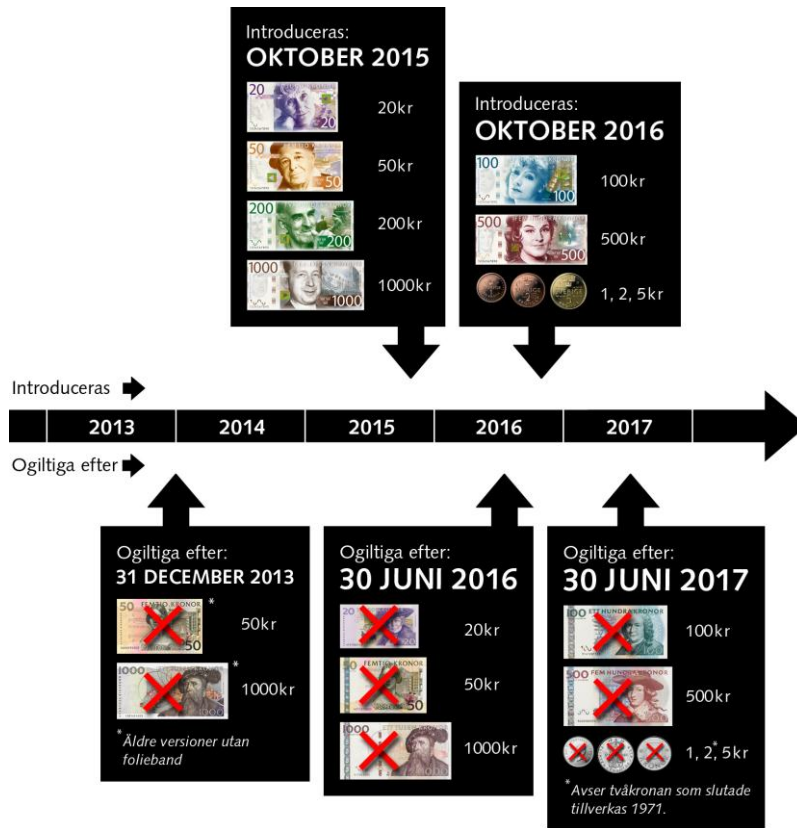
Källa: Riksbanken.

I maj beslutade Riksbankens direktion om tidsplanen för introduktion av de nya sedlarna och mynten. Sedlarna och mynten kommer att bytas ut i två etapper i enlighet med vad som rekommenderats av kontantmarknadens aktörer (se figur 4). Den första etappen inleds i oktober 2015 då Riksbanken börjar lämna ut nya 20-, 50-, 200- och 1 000-kronorssedlar. De nuvarande 20-, 50- och 1 000-kronorssedlarna planeras att bli ogiltiga den 30 juni 2016. Den andra etappen inleds i oktober 2016 då Riksbanken börjar lämna ut nya 100- och 500-kronorssedlar. De nuvarande 100- och 500-kronorssedlarna planeras att bli ogiltiga den 30 juni 2017. Även de nya 1-, 2- och 5-kronorsmynten introduceras i oktober 2016. De nuvarande mynten med dessa valörer planeras att bli ogiltiga samtidigt med 100- och 500-kronorssedlarna, det vill säga den 30 juni 2017. Beslut om att ogiltigförklara sedlar och mynt fattas av riksdagen efter att direktionen efter samråd med fullmäktige har lämnat en framställning om detta.

Det finns för närvarande två giltiga versioner av 50- och 1 000-kronorssedlarna. I november beslutade riksdagen, efter en framställning från Riks-

banken, att den äldre 50- respektive 1 000-kronors sedeln utan folieband ska upphöra att vara lagligt betalningsmedel den 31 december 2013 (se figur 4). Dessa två sedlar ogiltigförklaras före sedelutbytet i enlighet med önskemål från banker, värdebolag och handeln om att minska mängden sedlar i samhället inför det kommande sedelutbytet och på så sätt underlätta hanteringen av utbytet. Det är främst belastningen på transporter och sedeluppräknning under utbytesperioden som bedöms minska till följd av beslutet.

Figur 4. Preliminär tidsplan för introduktion av nya sedlar och mynt

Anm. Beslut om att ogiltigförklara sedlar och mynt fattas av riksdagen efter att Riksbankens direktion efter samråd med riksbanksfullmäktige har lämnat en framställning om detta.

Källa: Riksbanken.

Förändringar i Riksbankens kontanthantering

Byggnationen av ett nytt kontor för Riksbankens kontanthantering fortsatte under 2012. Kontoret byggs i Sigtuna kommun och ska ersätta Riksbankens nuvarande två kontor för kontanthantering. När kontoret enligt planerna tas i

drift 2013 kommer den övervägande delen av sedelhanteringen i de nya lokalerna att vara automatiserad. Riksbanken planerar inte att lagerhålla och hantera mynt där utan denna verksamhet ska ske utanför Riksbankens lokaler.

Ansvar för lagring och hantering av Riksbankens mynt skulle från och med oktober övergå till värdebolaget Panaxia Security AB. Riksbanken tecknade avtal med bolaget i mars men sade upp det i maj med anledning av att företrädare för bolaget hade gjort sig skyldiga till allvarligt fel i yrkesutövningen. Riksbanken har därför påbörjat en ny upphandling av tjänster för lagerhållning och hantering av mynt.

Uppföljning

De svenska sedlarna förfalskades i liten omfattning under 2012 (se tabell 3). Värdet av de falska sedlar som togs ur cirkulation uppgick till 181 800 kronor, vilket är en liten ökning jämfört med 2011. Antalet falska sedlar som togs ur cirkulation uppgick till 533 stycken, vilket är något färre än 2011. Det var i huvudsak 20-kronorssedeln och den äldre 50-kronorssedeln utan folieband som förfalskades. Ökningen av värdet på falska sedlar och minskningen av antalet falska sedlar förklaras av att fler falska 500- och 1 000-kronors-sedlar togs ur cirkulation 2012 jämfört med 2011.

Riksbanken bedömer att säkerheten kring kontanthanteringen även i övrigt ligger på en hög nivå.

Tabell 3. Antalet sedlar och mynt

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Antal sedlar i cirkulation (miljoner stycken)	390	392	354	351	343	336
Antal mynt i cirkulation (miljoner stycken)	2 047	2 168	2 236	2 248	1 989	1 889
Antal förfalskade sedlar (stycken)	1 248	1 512	1 064	1 503	562	533

Anm. Uppgifterna om antalet sedlar och mynt i cirkulation avser genomsnitt under året och är avrundade. I uppgiften om antalet mynt i cirkulation ingår inte minnesmynt.

Källa: Riksbanken.

Enligt Riksbankens bedömning finns det ett stort förtroende för sedlar och mynt i Sverige. En undersökning om svenska folkets betalningsvanor, som genomfördes under 2012, visar att 96 procent av de tillfrågade känner sig trygga när de använder kontanter. Ungefär lika många, 94 procent, anser att det går snabbt och enkelt att betala med kontanter.

Nio av tio svenskar upplever att kvaliteten på 100- respektive 500-kronors-sedeln är bra, och något färre upplever att kvaliteten på 50-kronorssedeln är bra. Kvaliteten på 20-kronorssedeln upplevs däremot som sämst. Tolv procent

upplever att denna sedel har dålig kvalitet, medan 61 respektive 22 procent upplever dess kvalitet som bra eller mindre bra. Att kvaliteten på 20-kronorssedeln upplevs som sämre beror sannolikt på att sedelns låga värde gör att den hanteras ovarsamt. Dessutom cirkulerar sedeln i hög grad mellan allmänheten och handeln. Den lämnas således inte till banker och värdebolag för kvalitetskontroll, och senare för makulering på Riksbanken, i samma utsträckning som sedlar med högre valörer.

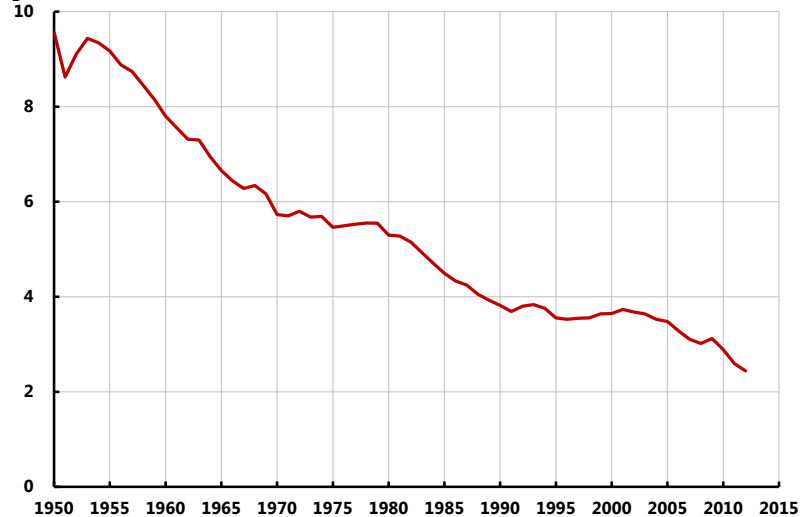
Cirka hälften av de tillfrågade upplever att kvaliteten på 1 000-kronors-sedeln är bra. Ungefär lika många hade dock ingen uppfattning om sedelns kvalitet, vilket sannolikt beror på att 1 000-kronorssedeln inte används som betalningsmedel i lika hög utsträckning som sedlarna med övriga valörer.

Riksbanken tar löpande in information om hur kontantförsörjningen i samhället fungerar genom Riksbankens kontanthanteringsråd och de arbetsgrupper som är knutna till rådet. I rådet deltar representanter för banker, bankägda bolag, värdebolag, detaljhandel, fackföreningar och berörda myndigheter. Kontanthanteringsrådet hade ett sammanträde under 2012. Detta möte, som ägde rum i oktober, fokuserade huvudsakligen på konsekvenserna av värdebolaget Panaxias konkurs. Rådet kunde konstatera att det inte har uppstått någon generell kontantbrist i samhället efter bolagets konkurs och att det fanns förutsättningar för att Panaxia ska kunna avvecklas under ordnade former. Det fanns dock fortfarande uttagsautomater som inte fungerade och vissa handlare som hade problem med kontanthantering. Riksbanken konstaterade samtidigt att det finns anledning att ifrågasätta om det befintliga regelverket för värdebolagens verksamhet är tillräckligt. Därför lämnade Riksbanken i november en framställning till riksdagen om att tillsätta en eller flera utredningar för att se över hur regelverket för kontantflödet i Sverige bör vara utformat för att säkerställa att kontanthantering sker på ett tillförlitligt sätt. Enligt Riksbankens förslag bör utredningsarbetet inriktas på att etablera ett sammanhängande och effektivt ramverk som bidrar till att säkerställa en välfungerande, säker och samhällsekonomisk hantering av kontanter. Utredningen bör bland annat omfatta analys av vilka företag som ska få hantera stora mängder kontanter, vilka tillstånd de ska ha och vilka regler som ska gälla för dessa företag.

Kontantanvändningen och Riksbankens verksamhet

Värdet av den totala mängden kontanter i cirkulation har nu minskat i Sverige för femte året i följd. Vid utgången av 2012 uppgick detta värde till 96 miljarder kronor, vilket är cirka 18 miljarder kronor mindre än i slutet av 2007. Detta framgår också tydligt när värdet av sedlar och mynt i omlopp sätts i relation till bruttonationalprodukten (BNP), vilket visar att värdet av de svenska sedlarna och mynten har minskat från att utgöra nästan 10 procent av BNP 1950 till knappt 2,5 procent 2012 (se diagram R1).

Diagram R1. Värdet av sedlar och mynt i cirkulation i relation till BNP, procent

Anm. Värdet av sedlar och mynt i cirkulation motsvarar allmänhetens innehav av sedlar och mynt utgivna av Riksbanken exklusive de sedlar och mynt som ingår i finansiella institutioners innehav. Uppgifterna för 2012 är beräknade med hjälp av Riksbankens prognos för BNP från december 2012.

Källor: SCB och Riksbanken.

Det är efterfrågan på sedlar som minskar. Efterfrågan på mynt ökar däremot svagt över tid.

Hur bestäms efterfrågan på kontanter?

Kontanter används för att genomföra betalningar där köpare och säljare möts ansikte mot ansikte. Kontanter är inte det enda sättet att betala vid direkt handel utan det finns andra sätt att genomföra betalningar, exempelvis med hjälp av olika typer av kort. Såväl hushåll som företag och myndigheter håller därutöver kontanter som buffert för oförutsedda utgifter.

Att kontanter används allt mindre i Sverige beror till stor del på ett växande utbud av alternativa betalningsinstrument. Riksbankens undersökning av svenskarnas betalningsvanor visar att olika typer av bank- och kreditkort under de senaste åren har blivit det vanligaste instrument som allmänheten

använder för att genomföra betalningar. Varje svensk har i genomsnitt två kort, vilket är ett stort antal i ett internationellt perspektiv. Likaså är antalet kortterminaler i butiker stort: i Sverige finns 22 terminaler per 1 000 invånare. Antalet kortbetalningar har ökat från 621 miljoner till 1 697 miljoner stycken per år mellan 2002 och 2009, medan antalet kontantbetalningar under motsvarande period uppskattningsvis har minskat från 1,5 miljarder till 1 miljard stycken. Både kortbetalningar och kontantbetalningar upplevs som säkra. Det är också värt att notera att en liten men växande andel av den svenska allmänheten, 1 procent, använder mobiltelefonen i olika former för att betala i butik.

Hur efterfrågan på kontanter utvecklas framöver beror till stor del på hur mycket sedlar och mynt hushåll och företag kommer att behöva för att genomföra transaktioner. Detta är i sin tur beroende av utvecklingen av alternativa betalningsinstrument i samhället.

Med utgångspunkt i den tillgängliga statistiken över utvecklingen av hushållens konsumtion samt antalet och värdet av korttransaktioner i samhället kan värdet av utestående sedlar och mynt beräknas uppgå till mellan 58 och 84 miljarder kronor 2020. I reala termer innebär det att värdet av kontanter i cirkulation 2020 väntas bli mellan 24 och 47 procent lägre än 2012.

Att värdet av den utestående mängden sedlar och mynt minskar påverkar Riksbankens finansiella ställning. Därför är det viktigt att analysera om denna förändring kan få betydelse för Riksbankens verksamhet och därmed dess uppdrag att bedriva penningpolitik och att främja ett säkert och effektivt betalningsväsende.

Kontantanvändningen och Riksbankens finansiella ställning

Värdet av sedlar och mynt i cirkulation ingår som en skuld i Riksbankens balansräkning och påverkar därmed Riksbankens finansiella ställning. Riksbanken betalar ingen ränta på den skulden så utgivningen av sedlar och mynt fungerar som ett räntefritt lån för Riksbanken.

När efterfrågan på sedlar och mynt minskar kan bankerna lämna in kontanterna till Riksbanken som krediterar bankernas konton i Riksbanken med samma belopp. Även bankernas kontobehållning i Riksbanken redovisas som en skuld i Riksbankens balansräkning, men på den här skulden betalar Riksbanken ränta. Om bankerna är villiga att binda pengarna hos Riksbanken under en vecka genom att köpa riksbankscertifikat får de en ränta som motsvarar reporäntan (1,0 procent i slutet av 2012). Om bankerna inte vill binda pengarna får de av Riksbanken en ränta på dessa behållningar som är 0,10 procentenheter lägre än reporäntan.

När bankerna lämnar in kontanter till Riksbanken minskar således storleken på Riksbankens räntefria lån. Denna minskning motsvaras av en lika stor ökning av Riksbankens räntebärande lån. Att stocken av sedlar och mynt minskat under de senaste fem åren har således medfört att Riksbanken i slutet av 2012 hade en räntebärande skuld som var 18 miljarder kronor större än vad den annars skulle ha varit. På denna skuld betalar Riksbanken mellan 0,9 och 1,0 procent i ränta. Med andra ord har Riksbankens räntekostnader ökat med

162–180 miljoner kronor per år, vilket är samma sak som att Riksbankens nettointäkter (intäkter minus ränte- och provisionskostnader) minskat med samma belopp.

De reporäntor som har gällt under de senaste fem åren är dock låga i ett historiskt perspektiv. Därför kan det vara mindre lämpligt att använda dem för att beräkna hur mycket Riksbankens kostnader ökar om värdet av sedlar och mynt i cirkulation minskar även i framtiden. För att göra en sådan beräkning bör man i stället utgå från en reporänta som är förenlig med en ekonomi i balans, den så kallade neutrala reporäntan. I en uppskattning år 2010 angavs 3,5–4,5 procent som ett rimligt intervall för den neutrala reporäntan (se fördjupningsrutan Vad är en normal reporänta? i Penningpolitisk rapport, februari 2010). Om den genomsnittliga reporäntan under de senaste fem åren hade legat i detta intervall hade Riksbankens genomsnittliga nettointäkter i stället minskat med 630–810 miljoner kronor per år som en följd av att värdet på utestående sedlar och mynt har minskat med 18 miljarder kronor. Om man däremot antar i enlighet med Riksbankens prognos att värdet av sedlar och mynt fram till 2020 minskar med ytterligare 38 miljarder kronor till 58 miljarder kronor kan Riksbankens nettointäkter uppskattas minska med ytterligare 1,3–1,7 miljarder kronor per år, förutsatt att reporäntan ligger i det uppskattade intervallet. Detta innebär att nettointäkterna i så fall kan bli drygt 2 miljarder kronor lägre per år än under 2007. Det är dock viktigt att notera att denna beräkning är behäftad med osäkerhet eftersom den utgår från antagandet om den framtida kontantefterfrågan respektive den neutrala reporäntan, som båda är mycket svåra att bestämma.

De senaste fem åren har Riksbankens nettointäkter uppgått till cirka 7 miljarder kronor per år, vilket har täckt bankens driftskostnader som under samma period i genomsnitt uppgått till ungefär 700 miljoner kronor per år. Detta innebär att även om de årliga nettointäkterna under de kommande åren minskar till 5 miljarder kronor till följd av att värdet av kontanter i cirkulation minskar, kommer de fortfarande med god marginal att täcka de löpande driftskostnaderna. Denna analys tar inte hänsyn till andra faktorer som kan påverka Riksbankens intäkter och kostnader.

Riksbanken bedömer således att värdet av sedlar och mynt i omlopp kommer att fortsätta att minska, vilket leder till att även nettointäkterna minskar. Detta förväntas emellertid inte påverka Riksbankens möjligheter att bedriva sin löpande verksamhet de närmaste åren.

Kontantanvändningen och penningpolitik

Att kontantefterfrågan och därmed värdet av sedlar och mynt i cirkulation minskar påverkar inte heller Riksbankens möjligheter att upprätthålla ett fast penningvärde. Den ränta som bankerna erhåller på sina kontobehållningar i Riksbanken utgår nämligen alltid från den beslutade reporäntan oberoende av storleken på bankernas behållning på konton i Riksbanken. Detta medför att den ränta som en bank sätter på inlåning från eller utlåning till sina kunder eller andra banker endast påverkas av den reporänta som för tillfället gäller,

och inte av värdet av sedlar och mynt i cirkulation. Riksbanken kan därmed även i framtiden direkt påverka räntebildningen i ekonomin och indirekt påverka tillväxten och inflationen oavsett hur stor efterfrågan på kontanter är för tillfället.

Kontantanvändningen och finansiell stabilitet

Riksbankens möjligheter att värna finansiell stabilitet och agera i en kris för att stödja enskilda finansiella institut eller hela det svenska banksystemet påverkas inte heller av förändringar i efterfrågan på sedlar och mynt i samhället. Om en bank bedöms behöva likviditetsstöd i svenska kronor krediteras bankens konto i Riksbanken direkt. Om likviditetsstödet behöver ges i utländsk valuta använder Riksbanken medel från valutareserven eller lånar valutatan av andra centralbanker. Varken storleken på valutareserven eller Riksbankens möjligheter att låna utländsk valuta är beroende av efterfrågan på sedlar och mynt.

Riksbankens arbete med att värna finansiell stabilitet handlar dessutom om att följa och analysera det finansiella systemet i syfte att upptäcka och försöka förebygga att risker som kan hota stabiliteten uppstår. I det perspektivet bedömer Riksbanken att det faktum att kontanternas värde minskar till följd av utvecklingen av sådana alternativa betalningsinstrument som betalkort inte utgör någon risk för den finansiella stabiliteten. Att antalet alternativa betalningssätt ökar kan däremot ha en positiv effekt på stabiliteten i det finansiella systemet eftersom detta på sikt kan öka effektiviteten på marknader för massbetalningar liksom minska beroendet av enskilda betalningssätt.

Riksbanken har också påpekat i flera olika sammanhang att det finns tecken på att kontanter i Sverige används i en större utsträckning än vad som är samhällsekonomiskt effektivt. Direkta incitament att minska kontantanvändningen i samhället är dock för närvarande små eftersom kostnaderna för kontantanvändningen inte är synliga för dem som betalar med kontanter. Den pågående utvecklingen av alternativa betalningsinstrument kan emellertid leda till att användningen av kontanter i Sverige blir mer samhällsekonomiskt effektiv.

Mot denna bakgrund fortsätter Riksbanken att analysera kontantefterfrågan i samhället och utvecklingen av alternativa betalningssätt. I detta arbete ingår regelbundna undersökningar av svenskarnas betalningsvanor och särskilda utredningar av frågor som berör såväl enskilda betalningssätt som betalningssystemens funktionsförmåga. Bland annat utreder Riksbanken för närvarande marknaden för massbetalningar i Sverige. Riksbanken deltar även i det pågående forsknings- och policyarbetet på området såväl i Sverige som på den internationella arenan, exempelvis inom ramen för BIS och ECBS.

Tillgångsförvaltning

Marknadsvärdet av Riksbankens finansiella tillgångar uppgick till 344,2 miljarder kronor vid årets slut. Den totala avkastningen var -2,5 miljarder kronor, medan avkastningen exklusive valutakurseffekter uppgick till 3,6 miljarder kronor.

Riksbanken förvaltar finansiella tillgångar för att säkerställa att banken kan uppfylla sitt lagstadgade mål och utföra sina uppdrag: att genomföra penningpolitiken, att ha beredskap att intervensera på valutamarknaden och att kunna ge tillfälligt likviditetsstöd till banker. Tillgångarna måste därför vara sammansatta så att uppdragen alltid kan genomföras. Med detta som utgångspunkt ska tillgångarna sedan förvaltas för att ge så hög långsiktig avkastning som möjligt i förhållande till den risk som tas. En långsiktigt god avkastning på tillgångarna stärker även Riksbankens finansiella oberoende.

Riksbankens finansiella tillgångar

Riksbankens finansiella tillgångar består av guld- och valutareserven inklusive fordringar på Internationella valutafonden (IMF), tillgångar knutna till Riksbankens penningpolitiska verksamhet samt derivatinstrument.

I likhet med många andra centralbanker har Riksbanken en guldreserv. Den är i viss mån en kvarleva från tiden då värdet av utestående sedlar och mynt var kopplat till guld. Guldreserven bidrar till att motverka svängningarna i värdet av valutareserven eftersom priset på guld inte brukar följa samma mönster som värdet av valutareserven. Guldreserven redovisas under egen rubrik i Riksbankens balansräkning.

Valutareserven består av räntebärande värdepapper i utländsk valuta med hög likviditet och låg kreditrisk, i huvudsak statsobligationer. För att minska marknadsrisken i valutareserven investerar Riksbanken reserven i flera valutor, även sådana som normalt inte används för att intervensera på valutamarknaden eller för att ge likviditetsstöd.

Att vid behov och med kort varsel kunna ge tillfälligt likviditetsstöd i utländsk valuta är det av Riksbankens uppdrag som ställer störst krav på guld- och valutareservens sammansättning. Valutareserven hålls därför till största delen i de valutor i vilka likviditetsstöd kan bli aktuellt och i sådana tillgångar som snabbt kan omvandlas till likvida medel. Riksbankens uppdrag medför att valutareserven är koncentrerad till tillgångar i amerikanska dollar och i euro. Reservens värde mätt i kronor påverkas därför av valutakursförändringar i dessa valutor gentemot den svenska kronan.

Bland Riksbankens tillgångar finns även fordringar på IMF eftersom Riksbanken ansvarar för de skyldigheter som följer av Sveriges deltagande i fonden. Riksbanken lånar ut pengar till IMF som i sin tur lånar ut pengar till

länder med betalningsbalansproblem, det vill säga länder som har svårt att finansiera sin utlandsskuld.

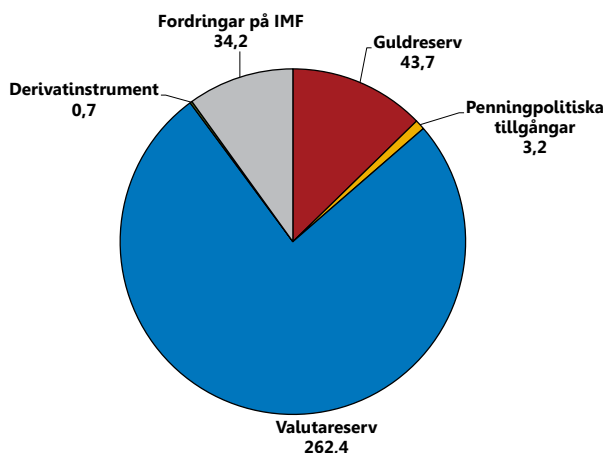
Valutareserven och fordringarna på IMF redovisas i balansräkningen under rubriken Fordringar i utländsk valuta på hemmahörande utanför Sverige.

För att kunna genomföra penningpolitiken kan Riksbanken också hålla så kallade penningpolitiska tillgångar. Dessa tillgångar kan bestå av de fordringar på svenska banker som uppstår när Riksbanken genomför den penningpolitiska repan. Numera har dock banksystemet ett likviditetsöverskott som Riksbanken lånar in antingen genom att emittera riksbankscertifikat eller via dagslån, så kallade finjusterande transaktioner. Inlåningen innebär att Riksbanken har en skuld till bankerna. Denna skuld redovisas i balansräkningen under rubriken Skulder i svenska kronor till kreditinstitut i Sverige relaterade till penningpolitiska transaktioner. Sedan andra halvåret 2012 håller Riksbanken även penningpolitiska tillgångar i form av värdepapper utgivna i svenska kronor (se avsnittet Ett fast penningvärde – prisstabilitet). Dessa tillgångar redovisas i balansräkningen under rubriken Värdepapper i svenska kronor utgivna av hemmahörande i Sverige.

För att underlätta hanteringen av finansiella risker kan Riksbanken använda derivatinstrument. De derivatinstrument som har positivt värde på bokslutsdagen redovisas i balansräkningen under rubriken Övriga tillgångar, medan de derivatinstrument som har negativt värde redovisas under rubriken Övriga skulder.

Diagram 16 visar hur Riksbankens finansiella tillgångar var sammansatta i slutet av 2012.

Diagram 16. Riksbankens finansiella tillgångar i slutet av 2012, miljarder kronor

Källa: Riksbanken.

Riksbankens finansiella regelverk och hantering av risker

Riksbankens finansiella riskpolicy fastställer de övergripande ramarna för den risk som Riksbanken är beredd att ta i tillgångsförvaltningen. Uppföljningen av de risker som Riksbanken exponeras mot sker främst inom avdelningen för kapitalförvaltning där enheten middle office ansvarar för den dagliga riskkontrollen och för beräkningen av avkastningen på Riksbankens tillgångar. Inom Riksbanken finns också en riskenhets enhet, placerad vid stabsavdelningen, som ansvarar för en övergripande och oberoende riskkontroll (se avsnittet Organisation och styrning).

Riksbankens finansiella risker utgörs av likviditetsrisk, marknadsrisk och kreditrisk. Likviditetsrisk är risken för att Riksbanken inte kan fullgöra sina uppgifter och åtaganden till följd av att tillgångarna i guld- och valutareserven inte kan avyttras i tid eller endast kan avyttras till ett väsentligt reducerat pris. Marknadsrisk, som i sin tur kan delas upp i valutarisk, ränterisk och guldpriserisk, är risken för att värdet av Riksbankens tillgångar faller. Kreditrisk är risken för förlust på grund av att Riksbankens motparter eller utgivarna av de värdepapper som Riksbanken investerat i inte fullgör sina finansiella förpliktelser.

Vid den löpande uppföljningen av riskerna i förvaltningen används Value-at-Risk (VaR) som det huvudsakliga måttet för marknadsrisk. VaR mäter den största förlust som kan uppkomma till följd av prisrörelser över en bestämd tidsperiod och med en viss sannolikhet. Avkastningen på tillgångarna i valutareserven mäts också med hänsyn till den risk som Riksbanken tar vid förvaltningen av dessa tillgångar. Den riskjusterade avkastningen beräknas med hjälp av en så kallad Sharpekvot.

Förutom att löpande följa upp riskerna i förvaltningen testas Riksbanken också regelbundet hur känslig guld- och valutareserven är för oväntade marknadshändelser. Testerna visar hur mycket värdet kan minska om ett visst tänkt eller historiskt scenario inträffar.

Till de finansiella riskerna kommer operativa risker. Sådana risker finns i all verksamhet och kan leda till förluster om någon till exempel begår ett misstag eller gör något otillåtet eller om det blir fel i de tekniska systemen (se rutan Risker i Riksbankens verksamhet i avsnittet Organisation och styrning).

Verksamheten 2012

De åtgärder som olika centralbanker vidtog för att stimulera den ekonomiska utvecklingen medförde att marknadsräntorna på statspapper föll i flera länder under året. Till följd av detta ökade värdet av större delen av obligationsinnehavet i Riksbankens valutareserv. Värdet av guld- och valutareserven uttryckt i kronor minskade däremot eftersom den svenska kronan förstärktes i förhållande till merparten av de valutor som valutareserven är exponerad mot.

Valutareservens tillgångar används från och med andra halvåret delvis för att finansiera köp av värdepapper utgivna i svenska kronor i enlighet med

beslutet att anskaffa en obligationsportfölj för att säkra Riksbankens krisberedskap i händelse av en ny finansiell kris (se avsnittet Ett fast penningvärde – prisstabilitet). Denna omfördelning från utländsk valuta till kronor påverkade inte Riksbankens balansomslutning eller banksystemets likviditetsöverskott.

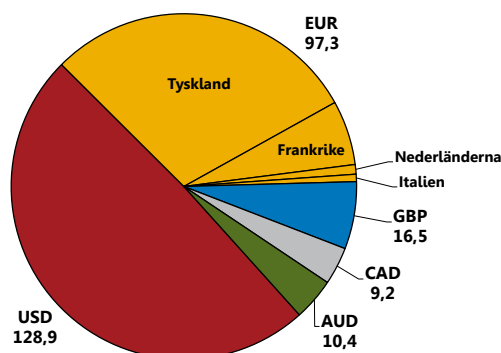
Banksystemets likviditetsöverskott hanterades under året via finjusterande transaktioner och riksbankscertifikat.

Förvaltning av guld- och valutareserven

Med hänsyn till den ekonomiska utvecklingen i euroområdet och den pågående oron på de finansiella marknaderna omfördelade Riksbanken under året sitt innehav av statsobligationer utgivna i euro. Omfördelningen innebar att Riksbanken minskade innehavet av belgiska, italienska, spanska och österrikiska värdepapper till förmån för framför allt tyska statsobligationer.

För att sprida riskerna och därigenom kunna uppnå en högre riskjusterad avkastning placerade Riksbanken, liksom under tidigare år, en mindre del av reserven i andra valutor än amerikanska dollar och euro. Dessa placeringar utgjordes i huvudsak av brittiska och kanadensiska statsobligationer samt australiensiska stats- och delstatsobligationer. I slutet av året uppgick de till 14 procent av valutareserven, medan tillgångarna i amerikanska dollar och euro svarade för 49 respektive 37 procent av valutareserven (se diagram 17).

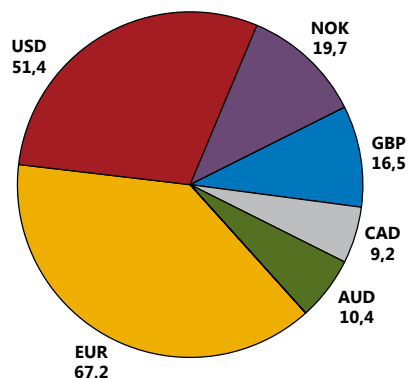
Diagram 17. Valutareservens sammansättning i slutet av 2012, miljarder kronor

Källa: Riksbanken.

Eftersom Riksbankens tillgångar främst består av amerikanska dollar och euro påverkas bankens eget kapital av hur värdet av dessa två valutor utvecklas gentemot den svenska kronan. Effekten på det egna kapitalet motverkas emellertid av att Riksbanken även har skulder i amerikanska dollar och euro. För att ytterligare reducera effekten av valutakursförändringar omvandlades under året en del av Riksbankens exponering mot amerikanska dollar till exponering mot norska kronor med hjälp av derivatinstrument. Riksbankens valutaexponering i slutet av året framgår av diagram 18.

Diagram 18. Riksbankens valutaexponering i slutet av 2012, miljarder kronor

Källa: Riksbanken.

Med hänsyn till den internationellt låga räntenivån och ökad risk för stigande räntor valde Riksbanken att bibehålla valutareservens räntekänslighet på knappt 4, mätt som modifierad duration (se diagram 19). En modifierad duration på 4 innebär att värdet av valutareserven sjunker med knappt 4 procent om räntenivån ökar med 1 procentenhet, och tvärtom om räntan faller med 1 procentenhet.

Under 2012 bidrog Riksbanken till IMF:s lån till Grekland, Irland, Portugal och Sri Lanka genom att skjuta till kapital i fonden motsvarande 1 195 miljoner svenska kronor. Genom återbetalningar från Island, Lettland, Libanon, Saint Kitts och Nevis, Seychellerna samt Ukraina fick Riksbanken tillbaka kapital motsvarande 543 miljoner svenska kronor. Inom ramen för det nya lånearrangemanget NAB lånade Riksbanken ut motsvarande 762 miljoner svenska kronor till IMF som i sin tur lånade ut dessa medel till Irland, Portugal och Sri Lanka. Under samma avtal mottog Riksbanken återbetalningar från IMF och Rumänien motsvarande 56 miljoner svenska kronor.

På fondens begäran sålde Riksbanken sammanlagt 17 miljoner särskilda dragningsrätter (SDR) till Vietnam, Vitryssland och Turkiet mot betalning i amerikanska dollar och sammanlagt 86 miljoner SDR till Dominikanska republiken och Portugal mot betalning i euro. Dessutom köpte Riksbanken sammanlagt 36 miljoner SDR av BIS, Saint Kitts och Nevis samt São Tomé och Príncipe mot betalning i amerikanska dollar.

Totalt innebar Riksbankens transaktioner med IMF att fonden utnyttjade ytterligare 16 miljoner SDR eller 161 miljoner svenska kronor av Sveriges åtagande (se tabell 4).

Riksbanken beslutade inför 2012 att dess guldinnehav på 125,7 ton skulle vara oförändrat under året.

Diagram 19. Valutareservens modifierade duration 2012

Källa: Riksbanken.

Tabell 4. Sveriges finansiella åtagande gentemot IMF 2012, miljoner SDR respektive kronor

	SDR	SEK
Sveriges maximala åtagande	11 333	113 412
Utnyttjat vid årets början	1 134	11 344
Utnyttjat under året	16	161
Utnyttjat vid slutet av året	1 150	11 505
Återstående åtagande	10 183	101 907

Källa: Riksbanken.

Uppföljning

Riksbankens balansomslutning minskade under året. Vid utgången av 2012 uppgick balansomslutningen till 345,7 miljarder kronor, vilket är 2,2 miljarder kronor mindre än vid utgången av 2011. Förändringen beror främst på att värdet av valutareserven minskade under året.

De penningpolitiska operationerna bestod under 2012 av köp av värdepapper i svenska kronor och inlåning från bankerna via finjusterande transaktioner och riksbankscertifikat. Under året köpte Riksbanken värdepapper i svenska kronor till ett nominellt värde av 3,0 miljarder kronor. Vid årets slut var marknadsvärdet av dessa tillgångar 3,2 miljarder kronor och avkastningen uppgick till 1 miljon kronor. Inlåningen från bankerna uppgick vid årets slut till 28,8 miljarder kronor, vilket är en ökning med 12,0 miljarder kronor i förhållande till föregående år. Ökningen förklaras till övervägande del av att värdet av utelöpande sedlar och mynt minskade med 3,7 miljarder kronor och att Riksbanken i april 2012 levererade in 7,5 miljarder kronor till statskassan i enlighet med riksdagens beslut om disposition av Riksbankens vinst för 2011.

Bankernas likviditetsöverskott placerades på Riksbanken huvudsakligen via finjusterande transaktioner till en ränta som motsvarade gällande repo-ränta minus 0,1 procentenheter. Riksbankens räntekostnad för den totala inlåningen från bankerna uppgick till 387 miljoner kronor i slutet av året (se tabell 5).

Tabell 5. Avkastning i Riksbankens tillgångsförvaltning 2012, miljoner kronor och procent

	Tillgångar	Skulder	Avkastning	Avkastning exkl. valuta- kurseffekter
Guld- och valutareserv inkl. IMF	340 279	111 153	-3 987	3 663
Guldreserv	43 720	-	212	-
Valutareserv	262 359	88 645	-3 679	3 652
IMF	34 200	22 508	-520	11
Derivatinstrument	714	-	1 882	277
Penningpolitiska operationer	3 206	28 816	-386	-386
Finjusteringar	-	25 817	-384	-384
Riksbankscertifikat	-	2 999	-3	-3
Värdepapper i SEK	3 206	-	1	1
Totalt	344 199	139 969	-2 491	3 554

Källa: Riksbanken.

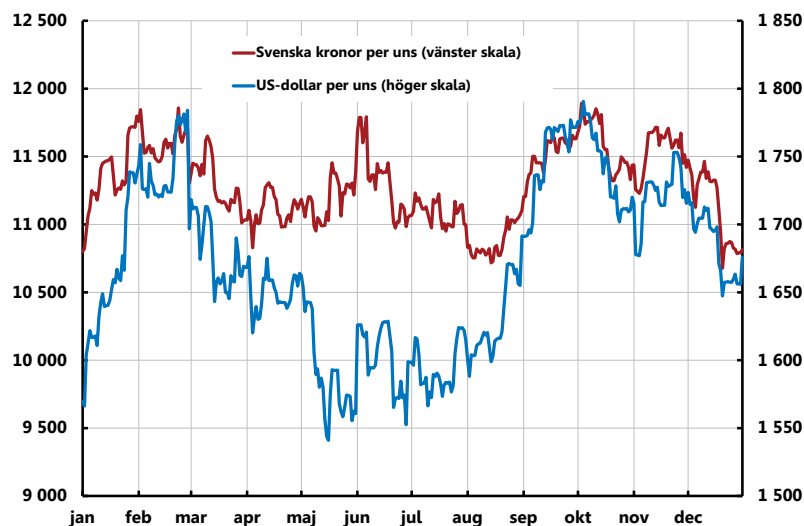
Förvaltning av guld- och valutareserven

Marknadsvärdet av guld- och valutareserven var 317,8 miljarder kronor vid årets slut. Reserven bestod av tillgångar i utländsk valuta till ett värde av 262,4 miljarder kronor, guld till ett värde av 43,7 miljarder kronor och nettofordringar på IMF till ett värde av 11,7 miljarder kronor (se tabell 5).

Avkastningen på valutareserven uppgick till -3,7 miljarder kronor. Den negativa avkastningen beror huvudsakligen på att valutorna i valutareserven försvagades mot kronan med i genomsnitt 3,4 procent under året. Den samlade valutakurseffekten uppgick till sammanlagt -7,3 miljarder kronor. Under året föll dock räntorna på flertalet av de marknader där Riksbanken placerade sina tillgångar, vilket dämpade effekterna av kronförstärkningen. Avkastningen exklusive valutakurseffekter uppgick därför till 3,7 miljarder kronor eller 2,4 procent.

Priset på guld fortsatte att öka även under 2012 (se diagram 20). Priset på guld mäts vanligen i amerikanska dollar, och uttryckt i dollar ökade guldpriset med 7,1 procent. Eftersom dollarn försvagades gentemot den svenska kronan ökade guldpriset i kronor räknat endast med 0,5 procent. Värdet av Riksbankens guldinnehav ökade därmed med 0,2 miljarder kronor under året.

Diagram 20. Guldprisets utveckling 2012

Anm. Ett ons motsvarar ungefär 31 gram.

Källa: Reuters.

I maj 2009 beslutade Riksbanken att förstärka valutareserven med ett belopp motsvarande 100 miljarder kronor genom att låna utländsk valuta av Riksgälden. Eftersom Sverige under de senaste åren har ökat omfattningen av sitt deltagande i IMF:s olika stödprogram har Riksbanken tagit i anspråk delar av valutareserven för att kunna utföra dessa åtaganden. Riksbanken beslutade därför under våren att återställa nivån på valutareserven genom att via Riks-

gälden låna upp ytterligare utländsk valuta motsvarande 10 miljarder kronor. Värdet av skulden till Riksgälden uppgick vid utgången av året till 88,6 miljarder kronor (se tabell 5). I denna skuld ingår inte effekterna av det beslut som Riksbanken i slutet av 2012 fattade om att ytterligare förstärka valutareserven genom lån från Riksgälden (se avsnittet Ett säkert och effektivt betalningsväsende) eftersom Riksbanken började ta upp lånen först i slutet av januari 2013.

Värdet av Riksbankens fordringar på IMF var vid årets slut 34,2 miljarder kronor medan värdet av bankens skulder till IMF var 22,5 miljarder kronor. Avkastningen på nettofordringarna uppgick under året till 11 miljoner kronor, exklusive valutakurseffekter (se tabell 5).

Vid årsskiftet var det samlade värdet av Riksbankens derivatinstrument positivt och utgjorde en tillgång på 714 miljoner kronor. Avkastningen på derivatinstrumenten exklusive valutakurseffekter uppgick till 277 miljoner kronor under året.

Analys av valutareservens förvaltning

För att utvärdera om Riksbankens kapitalförvaltning bidrar till lägre risk eller högre avkastning på valutareserven jämförs från och med 2011 den riskjusterade avkastningen på valutareserven med en motsvarande avkastning på en så kallad referensportfölj. Referensportföljen är sammansatt enbart av sådana värdepapper som Riksbanken skulle hålla för att kunna utföra sina uppdrag och utan hänsyn till avkastningen. Under 2012 bestod referensportföljen därför uteslutande av amerikanska och tyska statsobligationer.

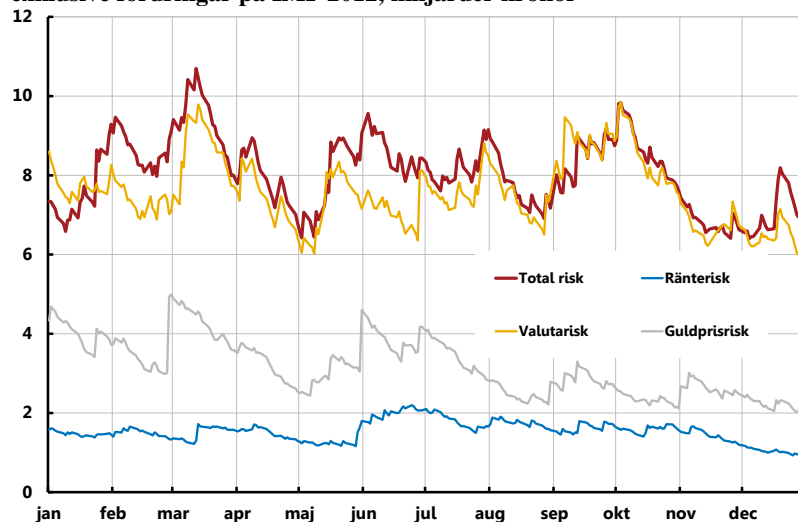
Avkastningen på valutareserven exklusive valutakurseffekter uppgick till 2,4 procent under året. Även motsvarande avkastning på referensportföljen uppgick till 2,4 procent. Den lägre räntekänsligheten i valutareserven medförde dock samtidigt att risken i valutareserven var lägre än i referensportföljen. Att valutareservens placeringar dessutom spridits över flera tillgångar vars värdeförändringar delvis tog ut varandra bidrog till att sänka risken i valutareserven ytterligare. Under året uppgick risken i valutareserven till 2,1 procent mätt som standardavvikelse utan hänsyn till valutakurseffekter, medan risken i referensportföljen uppgick till 3,0 procent.

Om man justerar avkastningen för dessa risker blir avkastningen på valutareserven högre än avkastningen på referensportföljen. Mätt som Sharpekvot uppgick den riskjusterade avkastningen på valutareserven till 1,1, medan motsvarande värde för referensportföljen var 0,8.

Marknadsrisker för finansiella tillgångar

Under året uppgick marknadsrisken för Riksbankens finansiella tillgångar som mest till 10,7 miljarder kronor, mätt som VaR (se diagram 21). Det är endast 2,6 miljarder kronor högre än den genomsnittliga marknadsrisken under året, som i termer av VaR uppgick till 8,1 miljarder kronor. Sett över hela året var det valutakursförändringar som bidrog mest till risken.

Diagram 21. Value-at-Risk för Riksbankens finansiella tillgångar exklusive fordringar på IMF 2012, miljarder kronor

Anm. Den totala risken var periodvis lägre än valutarisken, vilket beror på hur värdet av Riksbankens olika finansiella tillgångar samvarierade under året.

Källa: Riksbanken.

Kostnader för tillgångsförvaltningen

I kostnaderna för tillgångsförvaltningen ingår såväl kostnader för att förvalta guld- och valutareserven som kostnader för att genomföra penningpolitiken. Utöver de transaktionskostnader som direkt belastar avkastningen på tillgångarna uppgick de totala kostnaderna för tillgångsförvaltningen till 90 miljoner kronor, vilket kan jämföras med motsvarande kostnad 2011 som uppgick till 91 miljoner kronor.

Seignorage

Riksbanken ger ut sedlar och mynt som används som lagliga betalningsmedel i Sverige. Det nominella värdet av dessa sedlar och mynt bokförs som skuld i Riksbankens balansräkning. Riksbanken betalar inte ränta på den här skulden till dem som innehar sedlarna och mynten, men har ändå vissa kostnader för hanteringen av sedlar och mynt. Realiserad avkastning på de av Riksbankens tillgångar som svarar mot utelöpande sedlar och mynt minskad med Riksbankens totala kostnader för kontanthantering kallas seignorage. En mer detaljerad beskrivning av beräkningsmetoden för Riksbankens seignorage presenteras i Riksbankens årsredovisning för räkenskapsåret 2008.

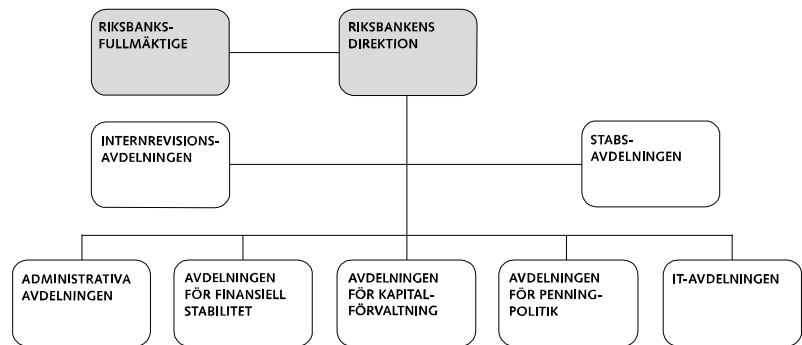
Riksbankens seignorage för 2012 beräknas till 1,8 miljarder kronor, vilket motsvarar en avkastning på 1,9 procent.

Organisation och styrning

Efter ett antal år med omvandling och konsolidering då verksamheten hade utvärderats och rationaliserats började Riksbanken under 2012 arbeta enligt en ny strategisk plan. Enligt planen prioriteras bland annat ökad integration mellan bankens huvuduppgifter penningpolitik och finansiell stabilitet utifrån erfarenheterna från den senaste finanskrisen. Riksbanken påbörjade också en översyn av den organisatoriska strukturen. Översynen ska beakta både de ökade kraven på att fördjupa samverkan mellan avdelningarna och de krav som ställs på IT-verksamheten efter att delar av denna verksamhet har utkontrakterats.

Riksbanken var organiserad i sju avdelningar under 2012 (se figur 5). Tre av avdelningarna är direkt inriktade mot bankens huvuduppgifter: avdelningen för penningpolitik, avdelningen för finansiell stabilitet och avdelningen för kapitalförvaltning.

Figur 5. Riksbankens organisation under 2012

En ledningsgrupp bestående av cheferna för samtliga avdelningar utom internrevisionsavdelningen har till uppgift att samordna och följa upp verksamheten. Chefen för stabsavdelningen är ordförande i ledningsgruppen. Tidigare år har det också funnits två undergrupper: en administrativ ledningsgrupp och en policyledningsgrupp. Undergrupperna avvecklades under året för att ytterligare öka samordningen och effektiviteten i ledningsgruppens arbete med att hantera samtliga verksamhetsfrågor.

Förändringar i den organisatoriska strukturen

Under 2012 arbetade Riksbanken med att förbereda och genomföra vissa förändringar i organisationen för att ytterligare anpassa den till verksamhetens behov och därmed skapa mer effektiva besluts- och beredningsprocesser.

I början av mars tillsatte Riksbanken en compliancechef för att öka effektiviteten i arbetet med uppföljning och kontroll av hur Riksbanken följer relevanta regelverk. Compliancechefen ska även arbeta förebyggande med stöd och råd för samtliga verksamheter. Tjänsten är placerad på riskenheten inom stabsavdelningen.

I slutet av mars inrättades en ny enhet på avdelningen för finansiell stabilitet – enheten för makrotillsyn. Enheten ansvarar för arbete med ett nytt policyområde som är inriktat på att upptäcka och förebygga systemriskerna som hotar den finansiella stabiliteten.

I oktober tecknade Riksbanken avtal med IT-företaget Evry AB som under 2013 kommer att ta över driften och förvaltningen av Riksbankens IT-infrastruktur samt IT-stöd och support. Dessa delar av IT-verksamheten utkontrakteras i enlighet med direktionens beslut för att Riksbanken ska uppnå en långsiktig och tryggad tillgång till IT-kompetens, bättre kunna variera tillgången på IT-resurser efter verksamhetens skiftande behov och behålla eller förbättra kostnadseffektiviteten.

Riksbanken genomförde dessutom under sommaren en förstudie för att utreda behovet av att genomföra organisationsförändringar framöver. Studien visade att det finns flera omständigheter som talar för att organisationen och beslutsprocesserna bör ses över. Bland annat ställer utkontrakteringen av delar av IT-verksamheten nya krav på den organisatoriska strukturen för denna stödfunktion. Dessutom ökar kraven på att ytterligare fördjupa samverkan både internt mellan avdelningarna och externt med andra centralbanker och myndigheter. En översyn av Riksbankens organisation påbörjades därför under hösten.

Riksbankens avdelningar och deras uppgifter

Administrativa avdelningen

Administrativa avdelningen ansvarar för Riksbankens arbete med kontantförsörjning, personalutveckling och kompetensförsörjning, upphandlingsstöd, kontors- och fastighetservice, transporter, säkerhet, underlag för budget, bokslut samt löneadministration.

Avdelningschef: Agneta Rönström

Antal årsarbetskrafter vid årets slut: 61

Avdelningen för finansiell stabilitet

Avdelningen för finansiell stabilitet ansvarar för analysen av det finansiella systemets stabilitet och effektivitet. Den lämnar underlag för de beslut som fattas för att klara uppdraget att främja ett säkert och effektivt betalningsväsende. Avdelningen analyserar löpande risker och hot mot stabiliteten i det svenska finansiella systemet. Vidare samordnar avdelningen Riksbankens internationella arbete.

Avdelningschef: Mattias Persson

Antal årsarbetskrafter vid årets slut: 67

Avdelningen för kapitalförvaltning

Avdelningen för kapitalförvaltning förvaltar Riksbankens tillgångar i guld och utländsk valuta. Den administrerar och avvecklar transaktioner i förvaltningen av Riksbankens finansiella tillgångar samt utvärderar och mäter löpande resultat och risker inom denna förvaltning. Avdelningen ansvarar även för Riksbankens betalningssystem RIX för betalningar mellan bankerna.

Avdelningschef: Sophie Degenne

Antal årsarbetskrafter vid årets slut: 37

Avdelningen för penningpolitik

Avdelningen för penningpolitik ansvarar för den ekonomiska analys som ger underlag för de beslut som fattas för att uppfylla målet om ett fast penningvärde. Den genomför också penning- och valutapolitiska operationer i enlighet med de penningpolitiska besluten. Dessutom har avdelningen huvudansvaret för all analys av räntor och valutakurser. Avdelningen följer och analyserar konjunktur- och prisutvecklingen samt ansvarar för statistik över finansmarknaden och betalningsbalansen. Inom avdelningen finns även Riksbankens forskningsenhet.

Avdelningschef: Marianne Nessén

Antal årsarbetskrafter vid årets slut: 86

Internrevisionsavdelningen

Internrevisionsavdelningen granskar och bedömer om riskhanteringen och styrnings- och ledningsprocesserna är ändamålsenliga med hänsyn till målen för Riksbankens verksamhet. Avdelningen medverkar även till att effektivisera och förbättra dessa delar av verksamheten.

Avdelningschef: Patrick Bailey

Antal årsarbetskrafter vid årets slut: 5

IT-avdelningen

IT-avdelningens uppdrag är att tillhandahålla ett kostnadseffektivt och användarorienterat IT-stöd åt Riksbankens olika verksamhetsdelar. Avdelningen arbetar främst med IT-systemens arkitektur, integration och infrastruktur. Den ansvarar för drift, underhåll, inköp, utveckling, ändring och anpassning av applikationer och system samt för övergripande IT-säkerhet och persondatormiljö.

Avdelningschef till och med den 14 augusti 2012: Hans Ohlson

Tillförordnad avdelningschef från och med den 15 augusti 2012: Olof Fredriksson

Antal årsarbetskrafter vid årets slut: 47

Stabsavdelningen

Stabsavdelningen samordnar den löpande verksamheten och stöder direktions styrelse och kontroll samt den strategiska utvecklingen av bankens verksamhet. Den är också kansli åt fullmäktige, direktionsstyrelsen och ledningsgruppen. Stabsavdelningen samordnar Riksbankens informationsarbete och

arbetet med operativa och finansiella risker. Inom avdelningen finns också funktioner för regeluppföljning, kontinuitetssamordning och juridiskt stöd.

Avdelningschef till och med den 30 april 2012: Kai Barvell

Avdelningschef från och med den 1 maj 2012: Anders Vredin

Antal årsarbetskrafter vid årets slut: 44

Verksamhetsstyrning

Riksbankens mål, uppdrag och organisation läggs fast i riksbankslagen och i Riksbankens arbetsordning respektive instruktion. Riksbankens arbete styrs vidare av en vision på lång sikt, en strategisk plan, en årlig verksamhetsplan och interna regelverk i form av policyer, regler och rutinbeskrivningar.

Riksbankens vision är att banken ska vara bland de bästa när det gäller kvalitet och effektivitet för att behålla ett högt förtroende. Det innebär att Riksbanken ska vara bland de bästa i jämförelse med såväl andra centralbanker som andra jämförbara myndigheter, akademiska institutioner och privata företag.

Arbete enligt en ny strategisk plan

Från och med 2012 utgår Riksbankens arbete under 3–5 år framöver från en ny strategisk plan för verksamheten. Planen är ett levande dokument som diskuteras och justeras årligen i samband med verksamhetsplaneringen. Den visar hur Riksbanken ska arbeta för att utföra sina lagstadgade uppdrag och nå sin vision dels utifrån de omvärldsfaktorer som påverkar verksamheten, dels med hänsyn till både den ambitionsnivå som har fastställts för de olika verksamhetsområdena och de strategiska risker som banken behöver förhålla sig till.

Den strategiska planen innehåller tio prioriteringar. Bland annat ska Riksbanken öka integrationen mellan bankens huvuduppgifter – penningpolitik och finansiell stabilitet – utifrån erfarenheterna från den senaste finanskrisen. Efter ett antal år med omvandling och konsolidering då Riksbanken har utvärderat och rationaliserat verksamheten för att kunna satsa resurser på sina huvuduppgifter har nu en ny fas av utveckling inletts.

Under 2012 kompletterades den strategiska planen med ytterligare tre prioriterade områden inför kommande år: arbetsklimat, kompetensförsörjning och kommunikation. Tilläggen handlar om att Riksbanken behöver prioritera fortsatt utveckling av ett bra arbetsklimat, säkra långsiktig kompetensförsörjning samt värna om förtroendet genom kommunikation.

Intern styrning och kontroll

I enlighet med bestämmelserna i riksbankslagen lämnar Riksbankens direktion i årsredovisningen en bedömning av om den interna styrningen och kontrollen vid banken är betryggande.

Direktionen är ytterst ansvarig för intern styrning och kontroll och fastställer de övergripande policyer och regler som styr verksamheten. Ansvaret för den dagliga styrningen och kontrollen av verksamheten, dess effektivitet, resultat och riskhantering ligger däremot hos avdelningscheferna som i sin tur rapporterar till direktionen. Det är dock alla medarbetares ansvar att påtala risker och rapportera incidenter i verksamheten.

Riskenheten på stabsavdelningen stöder Riksbankens verksamheter med ramverk, metoder och rådgivning inom alla riskområden. Riskenheten rapporterar också tre gånger per år sin oberoende bedömning av Riksbankens finansiella och operativa risker till direktionen. På uppdrag av direktionen gör även internrevisionsavdelningen en oberoende utvärdering av den operativa verksamhetens interna styrning och kontroll samt riskhantering.

Inom ramen för arbetet med intern styrning och kontroll fortsatte Riksbanken under året att utveckla sin process för riskhantering. Dessutom genomfördes fördjupade kartläggningar av flera av Riksbankens huvudprocesser i syfte att bedöma den interna styrningen och kontrollen i dessa. Huvudprocesser är de processer inom vilka Riksbankens uppdrag, såsom penningpolitik och kontantförsörjning, utförs. Inför direktionens formella bedömning i årsredovisningen utvärderades den interna styrningen och kontrollen i verksamheten utifrån sådana faktorer som kontrollmiljö, riskhantering, kontrollaktiviteter, information och kommunikation samt uppföljning och utvärdering.

Risker i Riksbankens verksamhet

I Riksbankens verksamhet finns både finansiella och operativa risker. De finansiella riskerna uppstår framför allt i förvaltningen av valutaservan. De beskrivs närmare i avsnittet Tillgångsförvaltning.

De operativa riskerna uppstår när Riksbanken utför sina olika uppdrag och finns därmed i hela verksamheten såväl i det dagliga löpande arbetet som i pågående förändringsaktiviteter. Vissa risker är av mer strategisk natur och behöver beaktas i verksamhetsstyrningen för att undvika negativa konsekvenser på längre sikt.

För att lyckas i sitt uppdrag är det viktigt att Riksbanken har förmåga att snabbt kunna identifiera och hantera händelser i omvärlden. Det gäller allt från att hantera en förändrad hotbild mot exempelvis kontantverksamheten eller IT-stödet till att anpassa processer och IT-stöd till nya förutsättningar.

De risker som har identifierats i Riksbankens dagliga verksamhet berör främst hantering av konfidentiell information, IT-säkerhet, verksamhetsövergripande interna processer och beroende av nyckelpersoner eller externa parter. Dessa risker kan framför allt påverka effektiviteten och förmågan att nå verksamhetsmålen.

För att begränsa riskerna arbetar Riksbanken systematiskt med riskhantering. Sedan 2009 finns en bankgemensam process för hantering av operativa risker där riskerna identifieras och värderas enligt samma modell i hela verksamheten. Processen har därefter vidareutvecklats, och sedan 2011 är riskhantering och verksamhetsplanering integrerade genom en samordnad process för dokumentation och uppföljning.

Under 2012 påverkades risknivån framför allt av förberedelserna inför en utkontraktering av IT-verksamheten. De incidenter som inträffade i verksamheten under året visade inte på några förändringar i risknivån jämfört med 2011 och kunde hanteras med Riksbankens ordinarie rutiner.

Flertalet indikatorer visar på ett godkänt resultat 2012

Riksbanken delar upp sina uppgifter i olika målområden för att lättare kunna sätta mål för, styra och utvärdera verksamheten. Under 2012 var Riksbankens verksamhet indelad i sju verksamhetsområden: penningpolitik, finansiell stabilitet, betalningssystemet RIX, kontantförsörjning, kapitalförvaltning, statistik och ett bankgemensamt område. Det bankgemensamma området var vidare uppdelat i sju målområden: kommunikation, medarbetare, ledning och styrning, IT, administrativt stöd och service, miljö samt resurser.

För varje mål finns en eller flera indikatorer som ska ge en bild av hur verksamheten utvecklas inom området och hur väl Riksbanken lever upp till sin vision. Till exempel undersöker Riksbanken kvaliteten i betalningssystemet RIX genom att mäta tillgängligheten medan förtroendet för RIX mäts genom att man undersöker andelen nöjda kunder.

Direktionen följer även upp de operativa riskerna i verksamheten per målområde samordnat med uppföljningen av verksamheten.

Under året fick direktionen två uppföljningsrapporter som innehåller status för indikatorerna, de prioriterade handlingsplanerna, budgeten och riskerna. Totalt kopplades 93 indikatorer till målen i 2012 års verksamhetsplan. Flertalet av dessa indikatorer visade på ett godkänt resultat vid uppföljningarna (se respektive avsnitt i förvaltningsberättelsen för exempel).

Sedan 2011 års verksamhetsplan har nya mål och indikatorer formulerats inom de flesta områden. Det rör sig dock om mindre förändringar i syfte att förbättra sätten att utvärdera bankens resultat. Till exempel har det införts nya mål och indikatorer för att mäta genomslaget för Riksbankens rekommendationer i de finansiella stabilitetsrapporterna. Det finns också nya indikatorer för att mäta om Riksbankens forskningsverksamhet når målen, det vill säga är av hög kvalitet och fungerar som ett effektivt stöd inom både penningpolitik och finansiell stabilitet.

Förtroendet bland olika målgrupper i samhället

Enligt visionen är förtroendet Riksbankens viktigaste tillgång. Riksbanken använder därför regelbundet externa undersökningar för att mäta hur allmänhetens förtroende för Riksbanken utvecklas.

Medieakademins förtroendebarmeter som presenterades i mars 2012 visar att andelen svenskar som har mycket stort eller ganska stort förtroende för Riksbanken har minskat från 63 till 54 procent på två år. Riksbanken ligger dock fortfarande högt jämfört med andra samhällsinstitutioner och hamnar fortsatt på tredje plats, efter universitet/högskolor och sjukvården.

Även SOM-institutet i Göteborg, som varje år undersöker vilket förtroende svensk allmänhet har för olika samhällsinstitutioner, visade att andelen hushåll som har stort förtroende för hur Riksbanken sköter sitt arbete har minskat från 56 procent till 49 procent. Trots detta återfinns Riksbanken fortsatt bland de fem högst rankade samhällsinstitutionerna i Sverige, men har fallit tillbaka till femte plats från förra årets tredjeplacering. SOM-institutets undersökning genomfördes hösten 2011 och dess resultat presenterades i april 2012.

I juli 2012 visade däremot en ny Sifundersökning att Riksbanken har högst anseende bland 25 myndigheter i Sverige. I denna undersökning tillfrågades 3 000 personer om hur de uppfattar myndigheterna i samhällsdebatten.

Öppen kommunikation

Riksbankens webbplats är navet i den externa kommunikationen. Ambitionen är att webbplatsen ska ge en bild av Riksbanken som tydlig, öppen och modern, och göra det möjligt för alla intresserade att på ett enkelt sätt följa Riksbankens arbete. Under året fick webbplatsen en ny och modernare grafisk form för att bättre motsvara målgruppernas förväntningar och behov. Webbplatsen utvecklades dessutom så att dess layout numera automatiskt anpassas till olika tekniska plattformar beroende på om man besöker webbplatsen från en mobiltelefon, en läsplatta eller en dator. Även gränssnittet och tekniken bakom sökfunktionerna förbättrades.

Riksbanken analyserar regelbundet vilken bild som medierna ger av banken. En av de frågor som under 2012 fick störst uppmärksamhet i medierna var utformningen av Sveriges nya sedlar och mynt. Mediernas rapportering präglades under årets början även av diskussioner kring bankernas bolånemarginaler. Efter sommaren handlade rapporteringen i allt högre grad om penningpolitikens betydelse för arbetslösheten och hushållens skuldsättning samt hur väl Riksbanken uppnått inflationsmålet över tid. Medierna fokuserade också på åsiktsskillnaderna i direktionen kring vad som är det lämpligaste sättet att bedriva penningpolitiken. Detta fokus medförde att publiciteten kring Riksbanken under andra halvåret var ovanligt negativ. I övrigt var publiciteten under året i huvudsak neutral. Riksbanken framstod i stor utsträckning som öppen och tillgänglig.

Medarbetare

Enligt Riksbankens vision ska banken verka för ett gott arbetsklimat som motiverar och engagerar. Riksbanken ska vara en arbetsplats att vara stolt över, där varje medarbetare har och tar ett eget ansvar och tydligt ser sitt bidrag till bankens övergripande mål. Det ska även finnas förutsättningar för att kombinera arbete och privatliv på ett bra sätt.

Riksbanken som attraktiv arbetsgivare

Riksbanken har under många år arbetat med att stärka sitt varumärke som arbetsplats för att både kunna rekrytera och behålla duktiga medarbetare. Detta strategiska arbete, så kallad employer branding, har bland annat resulterat i att Riksbanken får höga placeringar som eftertraktad arbetsplats i olika undersökningar bland både studenter och unga yrkesverksamma med högst åtta års arbetslivserfarenhet. I Företagsbarometern 2012 valdes Riksbanken till bästa arbetsplats för ekonomer i kategorin offentlig sektor. Detta är ett av tecknen på att arbetet med att lyfta fram Riksbanken som en spännande och utmanande arbetsplats har gett positiva resultat.

Arbetet med employer branding fokuserades under året på att försöka ge en bild av vad Riksbanken rent konkret arbetar med. Det handlar dels om vilka arbetsuppgifter som medarbetarna utför, dels om hur man som chef och specialist kan utvecklas inom organisationen. Vid sidan om att marknadsföra sig som arbetsgivare på webbplatsen, i tidningsartiklar, på karriärportaler och genom moderniserade platsannonser anordnade Riksbanken föreläsningar och andra aktiviteter för juniora ekonomer, bland annat inom ramen för nätverket Nova 100 och KTH:s finansmarknadsdagar.

En andra omgång av Framtid Finans, det traineeprogram som Riksbanken driver gemensamt med Finansinspektionen och Riksgälden, påbörjades under året. De åtta ekonomer som har rekryterats till traineeprogrammet varvar arbetsuppgifter på de tre myndigheterna med gemensamma utbildningar och studiebesök på finansiella organisationer. Under 2012 har traineeprogrammet utökats med ett samarbete mellan myndigheterna och Skandinaviska Enskilda Banken (SEB) för att ge traineerna ett ännu bredare perspektiv på finansmarknaden.

Långsiktig strategi för kompetensförsörjning

Riksbankens långsiktiga strategi för kompetensförsörjning innefattar bland annat tydliga rekryteringsprocesser som syftar till att rekryteringen ska ske utifrån kompetens och utan diskriminering. På så sätt vill Riksbanken åstadkomma väl sammansatta arbetsgrupper som består av människor med olika kompetens, erfarenheter och perspektiv. Som ett led i detta arbete utökade Riksbanken under året sina rekryteringskanaler med sociala medier, såsom LinkedIn. Genom dessa kanaler kan Riksbanken även nå personer som är intresserade av att arbeta på banken men inte aktivt söker arbete.

Bland Riksbankens medarbetare finns många specialister inom olika områden. En viktig del av kompetensutvecklingen är den överföring av kunskap som pågår dagligen inom organisationen. Ett sätt att ytterligare fördjupa eller bredda sin kompetens är att prova på nya arbetsuppgifter internt. Av 71 tillsatta tjänster under 2012 rekryterades 30 internt.

Riksbanken strävar också efter en jämn könsfördelning bland sina medarbetare. Andelen kvinnliga chefer var i slutet av året 49 procent, vilket ligger över målet att det underrepresenterade könets andel ska uppgå till minst 40 procent. Andelen kvinnliga rådgivare var dock samtidigt 37 procent.

Internationellt utbyte och internationella karriärmöjligheter

Riksbanken deltar löpande i cirka 130 internationella kommittéer och arbetsgrupper och har dessutom direkta kontakter med andra centralbanker, Internationella valutafonden (IMF) och Bank for International Settlements (BIS). Flera av Riksbankens medarbetare bistår med experthjälp i dessa sammanhang och representerar banken i diskussioner som rör frågor inom bankens ansvarsområde. Behovet av internationellt samarbete har ökat, och Riksbanken ser positivt på att dess medarbetare arbetar några år i en internationell miljö. Tack vare internationellt arbete kan Riksbanken öka sitt långsiktiga inflytande i prioriterade frågor medan medarbetarnas kompetens breddas och fördjupas.

Intresset för utlandstjänstgöring har ökat både bland Riksbankens medarbetare och bland andra centralbankers medarbetare som är intresserade av att arbeta på Riksbanken. Under 2012 var några av Riksbankens medarbetare stationerade i bland annat Boston, New York, Washington, London, Bryssel och Frankfurt am Main. Flera utländska forskare från bland annat Kina och Nederländerna arbetade under året på Riksbanken.

Fortsatt satsning på ledarskap

Riksbanken prioriterar utveckling av ledarskap och stöd till organisationens chefer. Under året fokuserades ledarskapsutvecklingen på chefsträffar med olika teman som till exempel beslutsfattande och konsten att leda personer från yngre generationer. Utöver chefsträffarna använde många chefer möjligheten till individuell coachning för att stärka sitt ledarskap, och ett flertal chefer genomförde grupputveckling tillsammans med sina arbetsgrupper.

Samtliga chefer genomgick en obligatorisk utbildning i alkohol- och drogrelaterade frågor för att öka sin kunskap om arbetsgivaransvaret och få förutsättningar för att tidigt uppmärksamma och hantera alkohol- och drogrelaterade problem på arbetsplatsen. Alla medarbetare erbjöds dessutom en föreläsning om hur man som kollega eller anhörig kan agera vid missbruk. Riksbanken tecknade också ett avtal med en leverantör av tjänster inom medicinsk utredning och rehabilitering i alkohol- och drogrelaterade frågor.

Utvärdering av Riksbankens proaktiva hälsoarbete

Den omfattande hälsosatsning som under perioden 2010–2011 organiserades för Riksbankens medarbetare i samarbete med företagshälsan utvärderades under 2012. Utvärderingen visar att många medarbetare som deltagit i hälsosatsningen har ökat sin fysiska aktivitet och förbättrat sina kostvanor. Dessutom har de upplevt färre fysiska symtom som värk och trötthet samt lägre stress i arbetet och i privatlivet.

Sjukfrånvaron bland Riksbankens medarbetare var 1,9 procent under 2012, vilket är en ökning med 0,5 procentenheter sedan 2011.

Ledning

Riksbanken leds av en direktion som utses av fullmäktige. Fullmäktige utses i sin tur av riksdagen. Direktionen har ett gemensamt ansvar för bankens strategiska ledning medan fullmäktige främst har en kontrollerande funktion.

Riksbankens direktion

Riksbankens direktion består av sex ledamöter som utses av fullmäktige för en mandatperiod på fem eller sex år. Fullmäktige utser en ordförande i direktionen, som samtidigt ska vara chef för Riksbanken, och minst en vice ordförande som samtidigt ska vara vice riksbankschef. Fullmäktige fastställer också löner och andra anställningsförmåner för ledamöterna i direktionen. Direktionen består av följande ledamöter:

Stefan Ingves, mandatperiod sex år från den 1 januari 2012

Stefan Ingves är riksbankschef och ordförande i direktionen. Han tillträdde posten den 1 januari 2006 för en mandatperiod på sex år och har ett förnyat mandat att leda Riksbankens direktion under ytterligare sex år från den 1 januari 2012. Ingves är medlem i Europeiska centralbankens (ECB) allmänna råd och ledamot av Bank for International Settlements (BIS) styrelse samt Sveriges representant i Internationella valutafondens (IMF) guvernörsstyrelse. Han är också ordförande i Baselkommittén för banktillsyn respektive i Europeiska systemrisknämndens (ESRB) rådgivande tekniska kommitté (ATC) och ledamot i Rådet för finansiell stabilitet (FSB). Ingves är ekonomie doktor och var fram till det att han tillträdde som riksbankschef chef för avdelningen för monetära och finansiella system vid IMF. Dessförinnan var han bland annat vice riksbankschef, generaldirektör för Bankstödsnämnden, finansråd och chef för finansmarknadsavdelningen på Finansdepartementet.

Kerstin af Jochnick, mandatperiod sex år från den 1 januari 2012

Kerstin af Jochnick är förste vice riksbankschef. Hon representerar Riksbanken i ESRB:s rådgivande tekniska kommitté (ATC) och i FSB:s Cross-

Border Crisis Management Group. af Jochnick är nationalekonom och har tidigare bland annat varit vd för Svenska Bankföreningen, ordförande i Europeiska banktillsynskommittén (CEBS) och avdelningschef på Finansinspektionen. Hon arbetade på Riksbanken 1977–1991.

Karolina Ekholm, mandatperiod sex år från den 15 mars 2009

Karolina Ekholm är vice riksbankschef. Hon är riksbankschefens ställföreträdare i ECB:s allmänna råd och deltar tillsammans med riksbankschefen i BIS styrelsemöten respektive möten för centralbankschefer. Hon representerar Riksbanken i ESRB och i FSB:s regionala grupp. Ekholm är sedan 2010 tjänstledig från sin professur vid Nationalekonomiska institutionen vid Stockholms universitet. Hon har tidigare varit lärare och forskare vid Stockholms universitet, Handelshögskolan i Stockholm samt forskare vid Industriens Utredningsinstitut.

Per Jansson, mandatperiod fem år från den 1 januari 2012

Per Jansson är vice riksbankschef. Han representerar Riksbanken i EU:s ekonomiska och finansiella kommitté (EFK), i ECB:s internationella kommitté och i BIS kommitté för global finansiell stabilitet. Jansson är docent i nationalekonomi och var fram till det att han tillträdde som vice riksbankschef chef för Riksbankens avdelning för penningpolitik. Dessförinnan var han bland annat statssekreterare på Finansdepartementet och biträdande avdelningschef på Konjunkturinstitutet. Han arbetade på Riksbanken även som biträdande avdelningschef 2003–2006 respektive som enhetschef 1996–2000.

Lars E.O. Svensson, mandatperiod sex år från den 21 maj 2007

Lars E.O. Svensson är vice riksbankschef. Han representerar Riksbanken i OECD:s kommitté WP3. Svensson är sedan 2009 affilierad professor vid Institutet för internationell ekonomi (IIES) vid Stockholms universitet. Han var professor vid Princeton University 2001–2009 (tjänstledig 2007–2009). Dessförinnan var han professor vid IIES vid Stockholms universitet. Han var vetenskaplig rådgivare till Riksbanken 1990–2007.

Barbro Wickman-Parak, mandatperiod sex år från den 21 maj 2007

Barbro Wickman-Parak är vice riksbankschef. Hon företräder Riksbanken i den nordisk-baltiska valkretsens kommitté för IMF-samarbetet. Wickman-Parak är nationalekonom och har tidigare bland annat varit chefsekonom i bostadsfinansieringsföretaget SBAB och ekonom vid Konjunkturinstitutet och Postens ekonomiska sekretariat. Hon arbetade på Riksbanken 1970–1985.

Direktionens uppgifter

Direktionen har ett gemensamt ansvar för Riksbankens strategiska ledning och fastställer Riksbankens instruktion. Direktionens roll som strategisk beslutsfattare innebär att dess arbete inriktas på centrala beslut om penning- och

valutapolitiken, betydelsefulla frågor inom området finansiell stabilitet och Riksbankens kapitalförvaltning. Direktionen fattar också de övergripande besluten om Riksbankens verksamhet, såsom besluten om strategiska mål, verksamhetsplan och budget samt uppföljningar av dessa. Samtidigt har riksbankschefen ett tydligt uppdrag att följa upp verksamheten mot fastställda planer och mot beslutad budget. Riksbankschefen utövar också chefsansvar över avdelningscheferna, vilka bereder och lägger fram förslag eller underlag till direktionen i de ärenden som beslutas i direktionen.

Direktionen fattar gemensamma beslut vid sina sammanträden. Fullmäktiges ordförande och vice ordförande får närvara vid direktionens sammanträden med yttranderätt. De har dock inte förslags- och rösträtt.

Direktionen 2012

Direktionens arbete präglades av skuldkrisen i Europa och dess efterverkningar i Sverige. Ett prioriterat område var att utreda och påverka finansiella regelverk såväl internationellt som på den inhemska arenan. Dessutom stod bland annat de svenska hushållens skuldsättning och Riksbankens uppfyllelse av inflationsmålet i fokus för direktionens verksamhet under året.

Direktionsledamöterna deltog i många seminarier och konferenser och höll flera tal. Bland annat deltog samtliga direktionsledamöter vid seminariet Hur ser direktionen på penningpolitiken? som Nationalekonomiska föreningen anordnade i maj. De tal som ledamöterna höll under året handlade exempelvis om finansiell stabilitet, IMF och den aktuella penningpolitiken. Totalt höll direktionens ledamöter 162 tal under året, varav 14 var tal som publicerades på Riksbankens webbplats.

Direktionen ska minst två gånger om året lämna en skriftlig redogörelse för penningpolitiken till riksdagens finansutskott. Redogörelsen kompletteras vid varje tillfälle med en offentlig utfrågning. Från och med 2012 hålls det tre utfrågningar om penningpolitiken, och sedan hösten deltar alltid både riksbankschefen och en av de vice riksbankscheferna (enligt ett roterande schema) vid dessa utfrågningar i finansutskottet. Utöver de tre penningpolitiska utfrågningarna deltog direktionsledamöterna flera gånger i öppna och slutna utfrågningar i riksdagens utskott för att diskutera andra frågor, bland annat Riksbankens egen rapport med underlag för utvärdering av penningpolitiken, finansiell stabilitet ur ett konsumentperspektiv och kontanthanteringsfrågor med anledning av Panaxias konkurs.

Under 2012 höll direktionen totalt 32 sammanträden, varav 7 var per capsulam-möten och 6 var penningpolitiska möten.

Direktionens sidouppdrag

Om en direktionsledamot vill ta en anställning eller ett uppdrag vid sidan om anställningen vid Riksbanken måste detta godkännas av fullmäktige. Här följer en sammanställning av direktionsledamöternas sidouppdrag vid ut-

gången av 2012. Dessa har godkänts av fullmäktige och ska prövas vartannat år.

Stefan Ingves

- styrelseledamot i The Toronto International Leadership Centre for Financial Sector Supervision
- ledamot i Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien

Kerstin af Jochnick

- medlem i en referensgrupp inom ramen för SNS och finansforskningsinstitutet SIFR:s mötesforum för den finansiella sektorn

Karolina Ekholm

- medlem i den rådgivande kommittén i Knut Wicksells Centrum för Finansvetenskap
- medlem i en referensgrupp inom ramen för utredningen om korttidsarbete, vid Finansdepartementet
- författare i en antologi om finansiella marknader i Sverige

Lars E.O. Svensson

- ledamot i Kungl. Vetenskapsakademien
- medlem av Academia Europaea
- utländsk ledamot i Finnish Academy of Science and Letters
- utländsk ledamot i American Academy of Arts and Sciences
- ledamot i Econometric Society
- ledamot i European Economic Association
- Research Associate vid National Bureau of Economic Research
- Research Fellow vid Centre for Economic Policy Research
- affilierad professor vid Institutet för internationell ekonomi (IIES) vid Stockholms universitet
- medlem i det statliga verket VINNOVA:s programråd för finansmarknadsforskning

Formell behandling av Riksbankens årsredovisning

Enligt riksbankslagen (1988:1385) ska Riksbankens direktion varje år före den 22 februari lämna in en redovisning för det föregående räkenskapsåret till riksdagen, Riksrevisionen och fullmäktige. Riksbankslagen anger också att årsredovisningen ska innehålla en resultaträkning, en balansräkning och en förvaltningsberättelse. I förvaltningsberättelsen beskriver direktionen hur Riksbanken under året har bedrivit penningpolitiken, främjat ett säkert och effektivt betalningsväsende samt utfört övriga uppdrag. Från och med räkenskapsåret 2011 lämnar direktionen i årsredovisningen även en bedömning av om den interna styrningen och kontrollen vid Riksbanken är betryggande.

Riksbankens resultaträkning och balansräkning fastställs av riksdagen, som också beslutar om hur bankens vinst ska disponeras. Förslaget till dispo-

sition av Riksbankens vinst lämnas till riksdagen av riksbanksfullmäktige som också granskar bankens bokslutsarbete med inriktning på beräkningen av bankens resultat. Tillsammans med förslaget till vinstdisposition lämnar fullmäktige även en egen verksamhetsberättelse för räkenskapsåret till riksdagen. Fullmäktiges verksamhetsberättelse och förslag till disposition lämnas till riksdagen samma dag som Riksbankens årsredovisning.

Senast en månad efter att Riksbanken lämnat årsredovisningen till riksdagen ska Riksrevisionens granskning av Riksbankens årsredovisning vara färdig. Riksrevisionen ska då lämna en revisionsberättelse med sina iakttagelser i samband med granskningen till riksdagen. Revisionsberättelsen innehåller också Riksrevisionens bedömning av om riksdagen bör fastställa Riksbankens resultaträkning och balansräkning enligt direktionsens förslag i årsredovisningen.

Riksbankens årsredovisning granskas inom riksdagen av finansutskottet. Finansutskottets uppgift är att förbereda riksdagens beslut när det gäller ansvarsfrihet för fullmäktige för dess verksamhet och för direktionen för förvaltningen av Riksbanken, fastställande av Riksbankens resultaträkning och balansräkning för räkenskapsåret samt disposition av Riksbankens resultat för räkenskapsåret. När riksdagen beviljat direktionen och fullmäktige ansvarsfrihet, fastställt Riksbankens resultaträkning och balansräkning samt godkänt fullmäktiges förslag till vinstdisposition kan Riksbanken leverera in den beslutade delen av sitt resultat till statskassan. Inleveransen sker som regel en vecka efter riksdagens beslut, i samband med att Riksbanken genomför den veckovisa öppna marknadsoperationen.

Senare under samma år redovisar Riksbanken för riksdagen vilka åtgärder banken vidtagit med anledning av Riksrevisionens iakttagelser. Även denna redovisning sker i enlighet med bestämmelserna i riksbankslagen.

Riksbanksfullmäktige

Riksbanksfullmäktige har elva ledamöter och lika många suppleanter. Ledamöterna utses av riksdagen efter allmänna val för en mandatperiod på fyra år. Fullmäktige väljer inom sig ordförande och vice ordförande.

Den 31 december 2012 bestod fullmäktige av följande ledamöter: Johan Gernandt (ordförande), Sven-Erik Österberg (vice ordförande), Peter Egardt, Sonia Karlsson, Bertil Kjellberg, Anders Karlsson, Gun Hellsvik, Lena Sommestad, Allan Widman, Peter Eriksson och Roger Tiefensee. Suppleanter var Hans Birger Ekström, Tommy Waidelich, Ulf Sjösten, Ann-Kristine Johansson, Chris Heister, Bosse Ringholm, Per Landgren, Catharina Bråkenhielm, Christer Nylander, Agneta Börjesson och Håkan Larsson.

Riksbanksfullmäktiges uppgifter

Fullmäktige har till uppgift att följa och kontrollera hur Riksbanken bedriver sin verksamhet och hur direktionsledamöterna leder verksamheten. Fullmäk-

tige utövar sin kontroll bland annat genom att fullmäktiges ordförande och vice ordförande närvarar vid direktionens sammanträden. Ordföranden och vice ordföranden har också rätt att yttra sig under direktionens sammanträden, men de har inte förslags- och rösträtt. Fullmäktige har även en revisionsfunktion som bland annat granskar direktionsledamöternas tjänsteutövning och Riksbankens bokslutsarbete, särskilt beräkningen av det ekonomiska resultatet. Revisionsfunktionens arbete utförs av en extern revisionsbyrå under ledning av en auktoriserad revisor.

Fullmäktige utser ledamöterna i Riksbankens direktion och beslutar om deras löne- och anställningsvillkor. Fullmäktige fastställer också Riksbankens arbetsordning och beslutar om utformningen av sedlar och mynt.

Vidare lämnar fullmäktige förslag till riksdagen om hur Riksbankens resultat ska disponeras samt yttrar sig till riksdagen i frågan om direktionsledamöternas ansvarsfrihet. I yttrandet bedömer fullmäktige direktionsledamöternas sätt att utföra sitt arbete.

Fullmäktige lämnar också remissyttranden inom sitt verksamhetsområde. Direktionen samråder även med fullmäktige om förslag till riksdagen och regeringen som avser ändringar i författningar eller andra åtgärder från statens sida.

Ordföranden och vice ordföranden lämnar även en redovisning om fullmäktiges arbete inför riksdagens finansutskott. Detta sker vanligtvis två gånger om året.

Riksbanksfullmäktige 2012

Under året sammanträdde fullmäktige vid 12 tillfällen.

Fullmäktige fick löpande information från direktionen om Riksbankens verksamhet. Direktionen samrådade också med fullmäktige om några framställningar till riksdagen.

En redogörelse för fullmäktiges verksamhet presenteras i fullmäktiges framställning till riksdagen 2012/13:RB2 Förslag till disposition av Riksbankens vinst för räkenskapsåret 2012 samt riksbanksfullmäktiges verksamhetsberättelse 2012.

BALANSRÄKNING OCH RESULTATRÄKNING

Redovisningsprinciper

Riksbankens balansräkning och resultaträkning har upprättats enligt riksbankslagen med tillämpning av Regler för bokföring och årsredovisning i Sveriges riksbank som fastställdes av direktionen den 7 december 2011 (dnr 2011-780-ADM) och trädde i kraft den 31 december 2011.

Reglerna för löpande bokföring hänvisar till förordningen (2000:606) om myndigheters bokföring och reglerna för årsredovisning hänvisar till Europeiska centralbankssystemets riktlinjer för redovisning (ECB/2010/20). Riksbanken ska enligt 10 kap. 3 § riksbankslagen i de delar som nu är aktuella tillämpa Europeiska centralbankssystemets riktlinjer för redovisning.

Ändrade redovisningsprinciper

Inget byte av redovisningsprinciper har gjorts under 2012.

Grundläggande redovisningsprinciper

Följande grundläggande redovisningsprinciper har tillämpats:

- Redovisningen ska återspegla den ekonomiska verkligheten och präglas av öppenhet.
- Värderingen av tillgångar och skulder liksom resultatavräkningen ska präglas av försiktighet.
- Tillgångar och skulder ska justeras så att hänsyn tas till händelser som inträffar mellan räkenskapsårets utgång och den dag då direktionen godkänner årsredovisningen, förutsatt att dessa händelser påverkat värdet på tillgångarna eller skulderna per bokslutsdagen.
- Vid värderingen av tillgångar och skulder ska det förutsättas att verksamheten kommer att fortsätta.
- Inkomster och utgifter ska redovisas som intäkter och kostnader på den redovisningsperiod då de intjänas eller uppkommer oavsett tidpunkten för betalning.
- Kriterierna för värdering av balansräkningsposter och för resultatavräkning ska tillämpas konsekvent.

Redovisning av tillgångar och skulder

Tillgångar och skulder redovisas i balansräkningen endast om det är sannolikt att ett eventuellt framtida ekonomiskt resultat med anknytning till tillgången

eller skulden kommer att utgöra ett flöde till eller från Riksbanken och att i princip alla risker och rättigheter med anknytning till tillgången eller skulden har överlåtit.

Affärsdagsredovisning

Valutatransaktioner och värdepapperstransaktioner bokförs i balansräkningen på likviddagen. Realiserade vinster och förluster från nettoförsäljningar bokförs på affärsdagen.

Värderingsregler för balansräkningen

Guld och värdepapper värderas till de valutakurser och priser som råder på bokslutsdagen. Nedanstående valutakurser användes för omvärdering vid årets slut. I tabellen nedan har kurserna avrundats till fyra decimaler.

	2012-12-31	2011-12-31
EUR/SEK	8,5845	8,9141
USD/SEK	6,5111	6,8797
GBP/SEK	10,5816	10,6846
AUD/SEK	6,7612	7,0283
CAD/SEK	6,5357	6,7366
SDR/SEK	10,0070	10,5622
NOK/SEK	1,1694	1,1503
JPY/SEK	0,0753	0,0894

Fordringar, tillgodohavanden och skulder värderas till det nominella värdet. Belopp i utländsk valuta omräknas till bokslutsdagens valutakurs med undantag för fordringar och skulder som redovisas under posterna övriga tillgångar och övriga skulder. Dessa värderas till affärsdagens valutakurs.

Aktier och andelar värderas till anskaffningsvärdet.

Materiella och immateriella anläggningstillgångar värderas till anskaffningsvärdet och skrivs av enligt plan. Nedskrivningar görs där värdeminskningen bedöms som varaktig. Uppskrivning får endast ske om tillgången har ett tillförlitligt och bestående värde som väsentligt överstiger det bokförda värdet. Avskrivningstiden för byggnader är 50 år och för övriga fastighetsanläggningar 5–10 år. Avskrivningstiden för maskiner och inventarier inklusive datorer är 3–7 år. Direkta personalkostnader som kan hänföras till egenutvecklade IT-investeringar räknas in i anskaffningsvärdet för tillgången.

Reverserade transaktioner

Repoavtal redovisas som lånetransaktioner i stället för att påverka värdepappers- eller guldinnehavet. Med repoavtal avses ett avtal om försäljning av tillgångar, såsom värdepapper och guld, där säljaren samtidigt förbinder sig att köpa tillbaka motsvarande tillgångar till ett överenskommet pris vid en framtida tidpunkt.

De tillgångar som Riksbanken lämnar som säkerhet vid inlåningsrepor redovisas även i fortsättningen i balansräkningen och värderas enligt de regler som gäller för Riksbankens övriga värdepappers- och guldinnehav. Belopp som motsvarar erhållen köpeskilling redovisas som skuld, och de överförda tillgångarna redovisas inom linjen.

Tillgångar som Riksbanken erhåller vid utlåningsrepor redovisas inte i balansräkningen eftersom de är att betrakta som säkerhet för lån. Belopp som motsvarar erlagd köpeskilling redovisas som en fordran. Skillnaden mellan repans båda likvidbelopp (avista och termin) periodiseras över repans löptid.

Transaktioner som genomförs inom ramen för avtal om automatiserade repor redovisas i balansräkningen endast om säkerhet ställts i form av kontanter under transaktionens hela löptid.

Sedlar och mynt

Balansräkningsposten utelöpande sedlar och mynt motsvaras av det nominella värdet och beräknas genom att värdet motsvarande de sedlar och mynt Riksbanken mottagit från tillverkarna reduceras dels med värdet motsvarande de sedlar och mynt som ingår i Riksbankens lager, dels med värdet motsvarande de sedlar och mynt Riksbanken makulerat och avskrivit. Utelöpande sedlar och mynt som upphört att vara lagliga betalningsmedel förs till resultaträkningen senast då dessa inte längre löses in av Riksbanken. De ska dock föras till resultaträkningen tidigare om endast ett mindre belopp förväntas återstå att lösa in och det samtidigt görs en avsättning för detta belopp. Utelöpande minnesmynt och minnessedlar ska föras till resultaträkningen när utgåvan varit utelöpande i över tio år.

Resultatavräkning

Realiserade vinster och realiserade förluster förs till resultaträkningen.

Orealiserade vinster förs till ett värde regleringskonto i balansräkningen.

Orealiserade förluster förs till resultaträkningen om de överstiger orealiserade vinster som eventuellt tidigare finns bokförda på det korresponderande värde regleringskontot. Orealiserade förluster som förs till resultaträkningen får inte återföras mot nya orealiserade vinster de påföljande åren. Orealiserade förluster i ett visst värdepapper, en viss valuta eller guld nettas inte mot orealiserade vinster i andra värdepapper, valutor eller guld.

Överkurser och underkurser på förvärvade värdepapper beräknas och redovisas som en del av ränteintäkterna och skrivs av under värdepapperens återstående löptid.

Transaktionskostnader

För guld, instrument i utländsk valuta och värdepapper används genomsnittsmetoden dagligen för att fastställa anskaffningskostnaden för sålda poster när valutakurs- och priseffekter beräknas. Vid nettoförvärv av valuta och guld läggs den genomsnittliga anskaffningskostnaden för dagens förvärv av varje

enskild valuta och guld till den föregående dagens innehav så att ett nytt vägt genomsnitt av valutakursen eller guldpriset erhålls. Vid nettoförsäljning beräknas det realiserade resultatet baserat på den genomsnittliga anskaffningskostnaden den föregående dagen för innehavet i fråga.

Derivatinstrument

Derivatinstrument värderas kontrakt för kontrakt inom varje grupp av derivatinstrument. Grupper med positivt värde redovisas som tillgång och med negativt värde som skuld.

Valutaterminer bokförs till ett värde som motsvarar kontraktets valutabelopp multiplicerat med skillnaden mellan bokslutsdagens och affärsdagens valutakurs (avista). Skillnaden mellan affärsdagens valutakurs (avista) och den avtalade terminsvalutakursen periodiseras som ränta under kontraktets löptid. På affärsdagen bokförs såld valuta, multiplicerad med skillnaden mellan affärsdagens valutakurs (avista) och den genomsnittliga anskaffningskursen som realiserat resultat.

Avistaledet i valutaswappar bokförs på likviddagen till affärsdagens valutakurs (avista). Terminsledet i valutaswappar bokförs på samma sätt som valutaterminer, det vill säga till ett värde som motsvarar kontraktets valutabelopp multiplicerat med skillnaden mellan bokslutsdagens och affärsdagens valutakurs (avista). Skillnaden mellan affärsdagens valutakurs (avista) och den avtalade terminsvalutakursen periodiseras som ränta under kontraktets löptid. Till skillnad från vid valutaterminer uppkommer inga realiserade valutakursresultat vid bokföring av valutaswappar.

Ränteswappar bokförs, för både de inkommande och utgående transaktionerna, till ett värde som motsvarar skillnaden mellan kontraktets nominella belopp och det nominella beloppet omräknat till bokslutsdagens pris. Det framräknade beloppet omräknas till kronor med bokslutsdagens valutakurs.

Guldoptioner bokförs på affärsdagen till ett belopp som motsvarar erlagd alternativt erhållen premie. Vid bokslut justeras det bokförda värdet till ett värde som motsvarar kontraktets antal uns omräknat till bokslutsdagens optionspris och valutakurs. Optionspriset beräknas utifrån en vedertagen beräkningsmodell.

Futurekontrakt bokförs dagligen som realiserat resultat till ett belopp som motsvarar det värde som beräknats vid den dagliga avräkningen.

Balansräkning

Miljoner kronor

Tillgångar

		2012-12-31	2011-12-31
Guld	Not 1	43 720	43 508
Fordringar i utländsk valuta på hemmahörande utanför Sverige			
Fordringar på IMF	Not 2	34 196	35 294
Banktillgodohavanden och värdepapper	Not 3	259 883	264 892
		294 079	300 186
Utlåning i svenska kronor till kreditinstitut i Sverige relaterad till penningpolitiska transaktioner			
Huvudsakliga transaktioner	Not 4	–	–
Finjusterande transaktioner	Not 5	–	–
Strukturella transaktioner	Not 6	–	–
Utlåningsfacilitet	Not 7	0	0
		0	0
Värdepapper i svenska kronor utgivna av hemmahörande i Sverige	Not 8	3 152	–
Övriga tillgångar			
Materiella och immateriella anläggningstillgångar	Not 9	655	502
Finansiella tillgångar	Not 10	521	521
Derivatinstrument	Not 11	662	–
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	Not 12	2 609	2 873
Övriga tillgångar	Not 13	341	327
		4 788	4 223
Summa tillgångar		345 739	347 917

Skulder och eget kapital

		2012-12-31	2011-12-31
Utelöpande sedlar och mynt			
Sedlar	Not 14	91 056	94 771
Mynt	Not 15	5 385	5 365
		96 441	100 136
Skulder i svenska kronor till kreditinstitut i Sverige relaterade till penningpolitiska transaktioner			
Inlåningsfacilitet	Not 16	339	44
Finjusterande transaktioner	Not 17	25 815	16 831
		26 154	16 875
Emitterade skuldcertifikat	Not 18	2 998	–
Skulder i svenska kronor till hemmahörande utanför Sverige	Not 19	156	106
Skulder i utländsk valuta till hemmahörande i Sverige	Not 20	88 413	86 497
Skulder i utländsk valuta till hemmahörande utanför Sverige	Not 21	–	–
Motpost till särskilda dragningsrätter som tilldelats av IMF	Not 22	22 505	23 754
Övriga skulder			
Derivatinstrument	Not 23	–	943
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	Not 24	306	252
Övriga skulder	Not 25	78	88
		384	1 283
Avsättningar	Not 26	184	203
Värderegleringskonton	Not 27	43 363	48 356
Eget kapital			
Grundfond	Not 28	1 000	1 000
Reserver	Not 29	62 207	65 777
		63 207	66 777
Årets resultat		1 934	3 930
Summa skulder och eget kapital		345 739	347 917

Inom linjen förda poster, se not 42.

Resultaträkning

Miljoner kronor

		2012	2011
Ränteintäkter	Not 30	4 280	5 493
Räntekostnader	Not 31	-1 196	-1 359
Nettoresultat av finansiella transaktioner	Not 32	-603	209
Avgifts- och provisionsintäkter	Not 33	71	70
Avgifts- och provisionskostnader	Not 34	-8	-8
Erhållna utdelningar	Not 35	56	51
Övriga intäkter	Not 36	34	168
Summa nettointäkter		2 634	4 624
Personalkostnader	Not 37	-366	-372
Administrationskostnader	Not 38	-269	-261
Avskrivningar av materiella och immateriella anläggningstillgångar	Not 39	-47	-51
Sedel- och myntkostnader	Not 40	-18	-10
Övriga kostnader	Not 41	-	-
Summa kostnader		-700	-694
Årets resultat		1 934	3 930

Kassaflödesanalys

Miljoner kronor

LÖPANDE VERKSAMHET	2012-12-31	2011-12-31
<i>Kassaflöde från den löpande verksamhetens resultat</i>		
Erhållna räntor	4 511	6 185
Betalda räntor	-1 141	-1 605
Erhållet netto av finansiella transaktioner	2 814	1 134
Erhållna avgifter och provisioner	71	70
Betalda avgifter och provisioner	-8	-8
Övriga inbetalningar	10	26
Betalda förvaltningskostnader	-668	-642
	5 589	5 160
<i>Kassaflöde från den löpande verksamhetens tillgångar</i>		
Fordringar på IMF	-729	-2 707
Värdepapper	-9 645	607
Strukturella transaktioner	-	500
Värdepapper i svenska kronor utgivna av hemmahörande i Sverige	-3 151	-
Övriga tillgångsposter	-14	-9
	-13 539	-1 609
<i>Kassaflöde från den löpande verksamhetens skulder</i>		
Utelöpande sedlar och mynt	-3 671	-5 123
Skulder i svenska kronor till kreditinstitut i Sverige relaterade till penningpolitiska transaktioner	9 279	11 733
Emitterade skuldcertifikat	2 998	-
Skulder i svenska kronor till hemmahörande utanför Sverige	50	37
Skulder i utländsk valuta till hemmahörande i Sverige	4 380	259
Skulder i utländsk valuta till hemmahörande utanför Sverige	-	-343
Övriga skuldposter	-197	-56
	12 839	6 507
Kassaflöde från den löpande verksamheten	4 889	10 058

Tabellen fortsätter på nästa sida.

	2012-12-31	2011-12-31
INVESTERINGSVERKSAMHET		
Förvärv och avyttringar av materiella och immateriella anläggningstillgångar	-200	-165
Förvärv och avyttringar av finansiella tillgångar	0	-
Erhållen utdelning	56	51
Kassaflöde från investeringsverksamheten	-144	-114
FINANSIERINGSVERKSAMHET		
Inleverans till statskassan	-7 500	-6 200
Kassaflöde från finansieringsverksamheten	-7 500	-6 200
Periodens kassaflöde	-2 755	3 744
Likvida medel vid periodens början	5 834	2 094
Kassaflöde från den löpande verksamheten	4 889	10 058
Kassaflöde från investeringsverksamheten	-144	-114
Kassaflöde från finansieringsverksamheten	-7 500	-6 200
Kursdifferens i likvida medel	14	-4
Likvida medel vid periodens slut	3 093	5 834
Specifikation av likvida medel		
	2012-12-31	2011-12-31
Bankkonton och bankutlåning i utländsk valuta, se not 3	3 093	5 834
Huvudsakliga transaktioner	-	-
Finjusterande transaktioner	-	-
Utlåningsfacilitet	0	0
Summa likvida medel	3 093	5 834

Kassaflödesanalysen visar in- och utbetalningar under perioden samt likvida medel vid periodens början och slut. Kassaflödesanalysen delas in i betalningar från den löpande verksamheten, investeringsverksamheten och finansieringsverksamheten.

Den löpande verksamheten

Kassaflöden som är hänförliga till den löpande verksamheten härrör från Riksbankens huvudsakliga verksamhet. Kassaflödet från den löpande verksamheten utgår från resultatet. Justering görs för poster som inte påverkar kassaflödet alternativt inte hör till den löpande verksamheten. Därutöver ingår

kassaflödespåverkande förändringar av sådana balansräkningsposter som ingår i den löpande verksamheten.

Investeringsverksamheten

Investeringsverksamheten består av förvärv och försäljningar av materiella och immateriella anläggningstillgångar samt de aktier och andelar som redovisas under posten finansiella tillgångar. Därutöver ingår erhållen utdelning från aktie- och andelsinnehavet.

Finansieringsverksamheten

Finansieringsverksamheten består av förändring i eget kapital som normalt sker genom utdelning, även kallad inleverans till statskassan.

Noter

Miljoner kronor

Sifferuppgifter inom parentes avser 2011.

Not 1 Guld

	2012-12-31	2011-12-31
Kvantitet		
Uns (miljoner)	4,0421	4,0421
Pris		
Amerikanska dollar/uns	1 661,1471	1 564,5241
Kronor/amerikanska dollar	6,5111	6,8797
Bokfört värde	43 720	43 508

Per den 31 december 2012 innehar Riksbanken 4 miljoner uns (troy/oz) guld (4), vilket motsvarar 125,7 ton. Under 2012 har inget guld avyttrats.

Not 2 Fordringar på IMF

	2012-12-31	2011-12-31
Särskilda dragningsrätter	21 384	23 269
Reservposition i IMF		
Insatskapital (kvot)	23 972	25 302
IMF kronkonto	-16 664	-18 362
PRG-HIPC utlåning	186	196
NAB New Arrangement to Borrow	5 318	4 889
Summa	34 196	35 294

Riksbankens innehav av särskilda dragningsrätter (SDR) uppgår till 2 137 miljoner SDR (2 203). Ett belopp motsvarande de SDR som sammanlagt tilldelats av Internationella valutafonden (IMF) redovisas som skuld. Se not 22.

Under posten Reservposition i IMF nettoredovisas Riksbankens totala insatskapital (kvoten) i IMF om 2 395,5 miljoner SDR, med valutafondens konto för svenska kronor.

Posten PRG-HIPC utlåning avser en räntefri insättning hos IMF som förvaltare av bidrag för IMF:s andel av skuldlättnadsinitiativet HIPC (Heavily Indebted Poor Countries) och för fondens mjuka utlåning. Insättningen om totalt 18,6 miljoner SDR ska vara återbetald den 1 januari 2019.

Vid utgången av 2012 uppgick Riksbankens NAB utlåning till 531 miljoner SDR (463).

Vid utgången av 2012 har Riksbanken dessutom en fordran på IMF om 12,7 miljoner SDR (12,7) som avser medel som IMF får använda vid ränte- och kreditförluster till följd av dröjsmål. Medlen har överförts genom att IMF löpande har gjort avdrag från ränteutbetalningar som avser Riksbankens re-

servposition i IMF. Riksbanken har löpande bokfört dessa avdrag i resultaträkningen. Därför finns de inte upptagna som fordran på IMF i Riksbankens balansräkning.

I november 2012 lämnade Riksbanken, efter riksdagens medgivande, sitt godkännande till att Sveriges andel av den vinst som IMF erhållit vid försäljning av guld om 7 miljoner SDR utbetalas till IMF:s fond för utvecklingsländer (PRGT).

Not 3 Banktillgodohavanden och värdepapper

	2012-12-31	2011-12-31
Bankkonton	2 135	3 862
Bankutlåning	958	1 972
Obligationer	249 628	259 058
Korta värdepapper	7 162	–
Summa	259 883	264 892

Banktillgodohavandena och värdepapperen är utgivna i euro, amerikanska dollar, brittiska pund, australiensiska dollar, kanadensiska dollar, norska kronor och japanska yen. Fördelningen framgår av tabellen nedan.

	2012-12-31	2011-12-31
Euro	95 663	96 653
Amerikanska dollar	128 417	132 652
Brittiska pund	16 349	16 257
Australiensiska dollar	10 252	9 992
Kanadensiska dollar	9 200	9 335
Norska kronor	2	3
Japanska yen	0	0
Summa	259 883	264 892

Fördelningen av banktillgodohavanden och värdepapper enligt löptid framgår nedan.

Löptid	Banktillgodohavanden	Värdepapper
Upp till 1 månad	3 093	1 185
Över 1 månad, upp till 3 månader	–	20 448
Över 3 månader, upp till 1 år	–	56 171
Över 1 år, upp till 5 år	–	136 187
Över 5 år	–	42 799
Summa	3 093	256 790

Under 2012 deltog Riksbanken inte i något automatiserat värdepapperslåneprogram.

Not 4 Huvudsakliga transaktioner

Under denna post redovisas Riksbankens regelbundna penningpolitiska repo-transaktioner. Denna utlåning sker till Riksbankens viktigaste styrränta, det vill säga reporäntan, med en löptid på i regel en vecka.

Not 5 Finjusterande transaktioner

Under denna post redovisas utlåning vars syfte är att finjustera likviditeten i det finansiella systemet. Denna utlåning sker i regel över natten.

Not 6 Strukturella transaktioner

Under denna post redovisas Riksbankens utlåning i svenska kronor till penningpolitiska motparter med en i regel längre löptid än för huvudsakliga och finjusterande transaktioner. Denna utlåning kan antingen syfta till att tillfredsställa den finansiella sektorns finansieringsbehov på längre sikt eller att påverka Riksbankens strukturella position gentemot den finansiella sektorn. Dessa transaktioner syftar inte till att sända penningpolitiska signaler. Alternativt kan denna utlåning ges till fast ränta och med upp till tolv månaders löptid i syfte att sända penningpolitiska signaler som ska bidra till lägre räntor på lån till företag och hushåll.

Not 7 Utlåningsfacilitet

Under denna post redovisas utlåning över natten till bankerna på deras RIX-konton i Riksbanken.

Not 8 Värdepapper i svenska kronor utgivna av hemmahörande i Sverige

Under 2012 började Riksbanken förvärva värdepapper i svenska kronor i syfte att ha beredskap för att i framtiden med kort varsel kunna genomföra köp av svenska värdepapper i penningpolitiskt syfte.

Fördelningen av värdepapper i svenska kronor enligt löptid framgår av tabellen nedan.

Löptid	Värdepapper
Upp till 1 månad	–
Över 1 månad, upp till 3 månader	–
Över 3 månader, upp till 1 år	–
Över 1 år, upp till 5 år	1 757
Över 5 år	1 395
Summa	3 152

Not 9 Materiella och immateriella anläggningstillgångar

	2012-12-31	2011-12-31
Byggnader och mark		
Anskaffningsvärde, årets början	514	390
Årets förvärv	145	124
Årets avyttringar	–	–
Anskaffningsvärde, årets slut	659	514
Ack. avskrivningar, årets början	–161	–152
Årets avskrivningar	–9	–9
Årets avyttringar	–	–
Ack. avskrivningar, årets slut	–170	–161
Bokfört värde	489	353
Maskiner och inventarier		
Anskaffningsvärde, årets början	549	534
Årets förvärv	55	41
Årets avyttringar	–19	–26
Anskaffningsvärde, årets slut	585	549
Ack. avskrivningar, årets början	–400	–383
Årets avskrivningar	–38	–42
Årets avyttringar	19	26
Årets nedskrivning	–	–1
Ack. avskrivningar, årets slut	–419	–400
Bokfört värde	166	149
Summa bokfört värde	655	502
Taxeringsvärde		
Byggnader	–	–
Mark	–	1

Under posten Byggnader och mark redovisas två fastigheter, huvudkontoret i Stockholm och det blivande kontanthanteringskontoret i Sigtuna kommun. Fastigheterna klassificeras som specialenheter (för kontoret i Sigtuna kommun gäller detta från och med 2012) och är därför inte skattepliktiga.

2012 års förvärv avser bland annat bygg- och anläggningsprojektering för det nya kontanthanteringskontoret om 166 miljoner kronor (132) och IT-applikationer om 25 miljoner kronor (19).

I posten Bokfört värde maskiner och inventarier ingår immateriella anläggningstillgångar i form av applikationssystem med 94 miljoner kronor (81).

Not 10 Finansiella tillgångar

	2012-12-31	2011-12-31
Aktier och andelar		
Bank for International Settlements		
17 244 aktier à nominellt 5 000 SDR varav 25 % är inbetalt	441	441
Europeiska centralbanken		
Andelsvärde 9 112 389,47 EUR	79	79
SWIFT		
16 aktier (10) à nominellt 125 EUR	1	1
Summa	521	521

Centralbanker inom Europeiska centralbankssystemet (ECBS) som inte ingår i Eurosystemet är ålagda att betala in 3,75 procent av sin kapitalandel i ECB. Riksbankens kapitalandel uppgår till 2,2582 procent och ECB:s totala andelskapital till 10 760 652 402,58 euro. Kapitalandelen baseras på respektive lands BNP och antal invånare och beräknas vart femte år. Den inbetalda andelen ska täcka vissa administrationskostnader för deltagande i ECBS.

Under 2012 erhöll Riksbanken 6 aktier i SWIFT.

Not 11 Derivatinstrument

	2012-12-31	2011-12-31
Valutaswappar, positivt värde	662	–
Valutaswappar, negativt värde	–	–
Summa	662	–

Under denna post redovisas derivatinstrumentgrupper med positivt värde.

Derivatkontraktens nominella belopp framgår nedan.

	2012-12-31	2011-12-31
Valutaswappar, positivt värde	19 017	–
Valutaswappar, negativt värde	–	–
Summa	19 017	–

Not 12 Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter

	2012-12-31	2011-12-31
Fordringar på IMF	4	10
Bankkonton och bankutlåning	0	0
Obligationer i utländsk valuta	2 476	2 775
Derivatinstrument	52	53
Obligationer i svenska kronor	54	–
Övrigt	23	35
Summa	2 609	2 873

Not 13 Övriga tillgångar

	2012-12-31	2011-12-31
Personallån	313	289
Kundfordringar	3	2
Momsfordran	10	33
Banktillgodohavanden	15	2
Övrigt	0	1
Summa	341	327

Not 14 Sedlar

De utelöpande sedlarna fördelar sig på följande valörer:

	2012-12-31	2011-12-31
1 000 kronor	21 380	25 090
500 kronor	56 654	56 833
100 kronor	9 368	9 187
50 kronor	1 244	1 233
20 kronor	1 742	1 730
Minnessedlar	2	2
Ogiltiga sedlar	666	696
Summa	91 056	94 771

Posten Ogiltiga sedlar innehåller utelöpande sedlar som upphörde att vara lagliga betalningsmedel vid utgången av 2005. Sedlar som varit ogiltiga i över tio år skrivs av från den utelöpande sedelskulden och förs till resultatet reducerat med ett mindre belopp som förs till posten avsättningar. Riksbanken får lösa in ogiltiga sedlar om det finns särskilda skäl.

Not 15 Mynt

De utelöpande mynten fördelar sig på följande valörer:

	2012-12-31	2011-12-31
10 kronor	2 562	2 550
5 kronor	1 324	1 313
2 kronor	8	8
1 krona	1 375	1 354
Minnesmynt	116	140
Summa	5 385	5 365

Under 2012 skrevs posten Minnesmynt ned med 24 miljoner kronor avseende utgåvor av minnesmynt äldre än tio år.

Not 16 Inlåningsfacilitet

Under denna post redovisas inlåning över natten från bankerna på deras RIX-konton i Riksbanken.

Not 17 Finjusterande transaktioner

Under denna post redovisas inlåning vars syfte är att finjustera likviditeten i det finansiella systemet. Denna inlåning sker i regel över natten.

Not 18 Emitterade skuldcertifikat

Under denna post redovisas Riksbankens emission av skuldcertifikat vars syfte är att dra in likviditet från det finansiella systemet. Denna inlåning sker till Riksbankens viktigaste styrränta, det vill säga reporäntan, med en löptid på i regel en vecka.

Not 19 Skulder i svenska kronor till hemmahörande utanför Sverige

Under denna post redovisas konton i svenska kronor som Riksbanken håller för andra centralbankers och internationella organisationers räkning.

Not 20 Skulder i utländsk valuta till hemmahörande i Sverige

Under denna post redovisas från och med juni 2009 inlåning av utländsk valuta från Riksgälden. Inlåningen har gjorts i syfte att förstärka valutareserven. Inlåningens valutafördelning framgår av tabellen nedan.

	2012-12-31	2011-12-31
Euro	29 979	27 586
Amerikanska dollar	58 434	58 911
Summa	88 413	86 497

Not 21 Skulder i utländsk valuta till hemmahörande utanför Sverige

Belopp motsvarande erhållen köpeskilling i utländsk valuta för inlåningsrepor redovisas under denna post.

Not 22 Motpost till särskilda dragningsrätter som tilldelats av IMF

Under denna post redovisas Riksbankens skuld motsvarande de särskilda dragningsrätter (SDR) som ursprungligen tilldelades av IMF. Den sammanlagda tilldelningen uppgår till 2 249 miljoner SDR (2 249). Det aktuella innehavet av SDR uppgår till 2 137 miljoner SDR (2 203) och redovisas under posten fordringar på IMF. Se not 2.

Not 23 Derivatinstrument

	2012-12-31	2011-12-31
Valutaswappar, negativt värde	–	943
Summa	–	943

Under denna post redovisas grupper av derivatinstrument med negativt värde.

Derivatkontraktens nominella belopp framgår av tabellen nedan.

	2012-12-31	2011-12-31
Valutaswappar, negativt värde	–	19 620
Summa	–	19 620

Not 24 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

	2012-12-31	2011-12-31
Finjusterande transaktioner	2	1
Emitterade skuldcertifikat	1	–
Inlåning Riksgälden	232	177
Motpost till särskilda dragningsrätter	3	7
Övrigt	68	67
Summa	306	252

Not 25 Övriga skulder

	2012-12-31	2011-12-31
Leverantörsskuld	50	46
Övrigt	28	42
Summa	78	88

Not 26 Avsättningar

	2012-12-31	2011-12-31
Pensionsskuld	103	112
Ogiltiga sedlar	41	48
Hysesavtal Malmökontoret	37	40
Trygghetsstiftelsen	3	3
Summa	184	203

Pensionsskulden har beräknats av Statens tjänstepensionsverk (SPV). 101 miljoner kronor (106) avser PA-91-pensionärer med avgångsdag före 2003, och 2 miljoner kronor (6) avser personer som från och med 2003 beviljats delpension alternativt pensionsersättning före 65 års ålder. Riksbanken löste per den 31 december 2002 in sin pensionsskuld för de personer som vid denna tidpunkt hade en anställning eller rätt till livränta hos Riksbanken.

I posten Avsättningar ingår även 41 miljoner kronor (48) för den bedömda framtida kostnaden för skuldavskrivna sedlar som upphört att vara lagliga betalningsmedel men som Riksbanken fortfarande kan lösa in.

Vidare ingår 37 miljoner kronor (40) för den bedömda framtida hyreskostnaden för kontoret i Malmö som avvecklades 2006. Riksbanken har sedan 2006 arbetat för att avveckla hyresavtalet. Senast i februari 2018 beräknas avtalet vara avvecklat genom att Riksbanken utnyttjar en utköpsklausul.

Posten Trygghetsstiftelsen avser avsättning för kompetensutveckling och kompetensväxling i enlighet med avtal med Trygghetsstiftelsen.

Not 27 Väreregleringskonton

	2012-12-31	2011-12-31
Priseffekt	8 002	10 317
Valutakurseffekt	3 439	6 328
Guldvärdeeffekt	31 922	31 711
Summa	43 363	48 356

På särskilda väreregleringskonton redovisas från och med 2004 orealiserade vinster och förluster som utgörs av skillnaden mellan anskaffningsvärde och marknadsvärde. Vid övergången 2004 beslutades att anskaffningsvärdena skulle motsvara marknadsvärdena per den 31 december 2003. Om de orealiserade förlusterna överstiger de orealiserade vinsterna vid årets slut redovisas skillnaden i resultaträkningen. Denna beräkning görs värdepapper för värdepapper och valuta för valuta.

Priseffekten består främst av orealiserade värdepappersvinster.

Valutakurseffektens fördelning framgår av följande tabell.

	2012-12-31	2011-12-31
Euro	–	–
Amerikanska dollar	–	2 068
Brittiska pund	121	283
Australiensiska dollar	1 624	2 022
Kanadensiska dollar	737	1 021
Särskilda dragningsrätter	–	293
Norska kronor	957	641
Summa	3 439	6 328

Not 28 Grundfond

Riksbanken ska enligt riksbankslagen ha en grundfond som uppgår till 1 000 miljoner kronor.

Not 29 Reserver

	2012-12-31	2011-12-31
Reservfond	500	500
Dispositionsfond	35 145	35 058
Resultatutjämningsfond	26 562	30 219
Summa	62 207	65 777

Riksbanken ska enligt riksbankslagen ha en reservfond som uppgår till 500 miljoner kronor och en dispositionsfond.

Dispositionsfonden och resultatutjämningsfonden används sedan 1988 enligt riktlinjerna för Riksbankens vinstdisposition som fastställdes samma år. Därutöver har dispositionsfonden använts till att föra uppskrivningsbelopp vid uppskrivning av tillgångar. Riksbankens guldinnehav skrevs upp till marknadsvärdet den 31 december 1998, och anläggningstillgångarna aktiverades i

balansräkningen 1994 till anskaffningsvärdet minskat med avskrivningar. Under 2012 har omföring gjorts från delposten uppskrivning av anläggningstillgångar till vinstdisposition med 3 miljoner kronor (2) till följd av årets avyttringar och avskrivningar av de uppskrivna tillgångarna. Värdet på BIS-aktierna skrevs upp 1996 för att motsvara marknadsvärdet på det guld som erlades som likvid för aktietilldelningen samma år.

Dessa dispositioner och uppskrivningar framgår av tabellen nedan.

	2012-12-31	2011-12-31
<i>Vinstdisposition:</i>		
Valutakurseffekt	2 919	3 766
Guldvärdeeffekt	7 356	7 356
Övrig vinstdisposition	15 932	14 995
<i>Uppskrivning av tillgångar:</i>		
Guldinnehav	8 604	8 604
Anläggningstillgångar	99	102
BIS-aktier	235	235
Summa	35 145	35 058

Förändringen av posterna grundfond, reserver och årets resultat förklaras av tabellen nedan.

	Grundfond	Reserver	Årets resultat
Saldo 31 december 2010	1 000	71 429	548
Inleverans till statskassan	–	–	–6 200
<i>Överföring till/från:</i>			
Resultatutjämningsfond	–	888	–888
Dispositionsfond	–	–6 540	6 540
Årets resultat	–	–	3 930
Saldo 31 december 2011	1 000	65 777	3 930
Inleverans till statskassan	–	–	–7 500
<i>Överföring till/från:</i>			
Resultatutjämningsfond	–	–3 657	3 657
Dispositionsfond	–	87	–87
Årets resultat	–	–	1 934
Saldo 31 december 2012	1 000	62 207	1 934

Not 30 Ränteintäkter

	2012	2011
<i>Från utländska tillgångar:</i>		
SDR	23	90
Reservposition i IMF	7	21
NAB (New Arrangement to Borrow)	5	9
Bilateralt lån	–	2
Bankkonton	2	2
Bankutlåning	8	14
Obligationer	3 946	4 842
Korta värdepapper	0	53
Derivatinstrument	278	377
Värdepapperslåneprogram	–	78
	4 269	5 488
<i>Från inhemska tillgångar:</i>		
Strukturella transaktioner	–	0
Utlåningsfacilitet	0	0
Övrig utlåning	–	0
Obligationer	5	–
Personallån	6	5
	11	5
Summa	4 280	5 493

Not 31 Räntekostnader

	2012	2011
<i>Från utländska skulder:</i>		
Inlåning Riksgälden	–749	–953
Inlåningsrepor	–	–2
Motpost till särskilda dragningsrätter	–25	–90
Derivatinstrument	–	–3
	–774	–1 048
<i>Från inhemska skulder:</i>		
Finjusterande transaktioner	–384	–271
Emitterade skuldcertifikat	–3	–
Bankkonton	0	0
Kontantdepåer	–35	–40
	–422	–311
Summa	–1 196	–1 359

Not 32 Nettoresultat av finansiella transaktioner

	2012	2011
Priseffekt	2 763	1 056
Valutakurseffekt	-3 366	-847
Guldvärdeeffekt	-	-
Summa	-603	209

Priseffekten innefattar realiserade kursvinster och -förluster på värdepapper om 2 804 miljoner kronor (1 221) samt orealiserade kursförluster på värdepapper om -41 miljoner kronor (-165) som förts till resultatet till följd av nedskrivning av värdepappersinnehavet.

Valutakurseffekten innefattar realiserade valutakursvinster och -förluster om 10 miljoner kronor (-87) samt orealiserade valutakursförluster om -3 376 miljoner kronor som förts till resultatet till följd av nedskrivning av valutainnehavet (-760).

Not 33 Avgifts- och provisionsintäkter

Posten innefattar års- och transaktionsavgifter för RIX-systemet med 71 miljoner kronor (70).

Not 34 Avgifts- och provisionskostnader

Posten innefattar främst depå- och transaktionskostnader för valutareseervförvaltningen.

Not 35 Erhållna utdelningar

Under 2012 erhöll Riksbanken en utdelning från BIS på 56 miljoner kronor (51).

Not 36 Övriga intäkter

	2012	2011
Mottagna ej inlösta kontanter	2	3
Ersättning för infärgade sedlar m.m.	2	3
Skuldavskrivna mynt	24	142
Skrotförsäljning mynt	-	16
Sida	3	1
Investeringskonton	-	2
Övrigt	3	1
Summa	34	168

Posten Skuldavskrivna mynt avser 2012 en avskrivning av utelöpande minnesmynt på utgåvor äldre än tio år. År 2011 avser samma post en avskrivning av utelöpande 50-öresmynt som Riksbanken upphörde att lösa in den 30 juni 2011.

Skrotförsäljningen avser 2011 försäljning av de 50-öresmynt som lämnats in till Riksbanken.

Intäkterna från Sida avser ersättning för experthjälp till centralbanker i några utvecklingsländer.

Riksbanken skrev under 2011 av skulden motsvarande kvarvarande investeringskonton med anledning av att den preskriberats.

Not 37 Personalkostnader

	2012	2011
Löner och andra ersättningar	-223	-214
Tillgångsförda löner	1	2
Sociala avgifter	-70	-67
	-292	-279
Pensionspremier	-40	-49
Pensionsutbetalningar	-16	-17
Förändring av pensionskulden	12	4
Särskild löneskatt	-14	-15
	-58	-77
Utbildning	-5	-4
Personalrepresentation	-2	-3
Övrigt	-9	-9
	-16	-16
Summa	-366	-372

Pensionspremier har utbetalats i enlighet med pensionsavtal för arbetstagare hos staten med flera, PA 03 och PA-91.

Posten Pensionsutbetalningar avser utbetalningar dels till pensionärer med avgångsdag före 2003, dels till personer som från och med 2003 beviljats delpension alternativt pensionsersättning före 65 års ålder.

Personalrepresentationskostnader om 2,4 miljoner kronor (2,9) avser kostnader för kost, logi och aktiviteter i samband med bland annat interna kurser, konferenser, personalfester samt informationsmöten.

Löner och andra ersättningar till ledamöterna i direktionen uppgick under 2012 till 13,0 miljoner kronor, fördelat enligt följande.

	2012	2011
Stefan Ingves	2,0	1,9
Kerstin af Jochnick	2,3	–
Karolina Ekholm	2,1	2,1
Per Jansson	2,2	–
Lars E.O. Svensson	2,2	2,1
Barbro Wickman-Parak	2,1	2,1
Svante Öberg	–	2,2
Lars Nyberg	–	2,1
Karensperiodlön	0,1	4,5
Summa	13,0	17,0

Därutöver erhöll riksbankschefen under 2012 styrelsearvode om 0,8 miljoner kronor (0,7) från Bank for International Settlements (BIS). I enlighet med fullmäktiges beslut görs avdrag från riksbankschefens bruttolön med ett belopp motsvarande hans styrelsearvode från BIS.

Posten Karensperiodlön avser Lars Nyberg och Svante Öberg. Fullmäktige har beslutat att direktionsledamöterna under den lagstiftade karensperioden, på högst ett år efter att anställningen upphört, ska erhålla full lön för anställning utan tjänstgöringsskyldighet, dock med avräkning för eventuell inkomst av annan tjänst under tiden. Den 28 oktober 2011 beslutade fullmäktige att direktionsledamöter som väljs efter detta datum erhåller ersättning i högst sex månader.

Enligt ett fullmäktigebeslut om riktlinjer för pensionsvillkoren för Riksbankens direktionsledamöter från den 21 maj 1999 ska föreskriften (RFS 1996:4) om tillämpningen av förordningen (1995:1038) om statliga chefs pensioner m.m., som utfärdats av riksdagens förvaltningsstyrelse, tillämpas för Riksbankens direktionsledamöter. Enligt denna föreskrift ska äldre bestämmelser från 1991 dock tillämpas för den som den 31 december 1996 omfattades av den upphävda förordningen om förordnandepension.

Förordningen (1995:1038) om statliga chefs pensioner m.m. har upphävts och ersattes den 1 april 2003 av förordningen (2003:55) om avgångsförmåner för vissa arbetstagare med statlig chefsanställning. Enligt denna förordning ska de nya bestämmelserna tillämpas från och med den 1 januari 2003. Bestämmelserna i förordningen om statliga chefs pensioner ska dock fortfarande tillämpas på den som den 31 december 2002 hade en sådan chefsanställning som avses i förordningen, om arbetstagaren i oavbruten följd fortsätter sin anställning. Vidare ska bestämmelserna i den tidigare upphävda förordningen om förordnandepension m.m. fortfarande tillämpas på den som tidigare omfattades av denna.

Detta innebär följande: För Barbro Wickman-Parak, Lars E.O. Svensson, Karolina Ekholm, Per Jansson och Kerstin af Jochnick tillämpas förordningen

(2003:55) om avgångsförmåner för vissa arbetstagare med statlig chefsanställning. För Stefan Ingves tillämpas samma förordning med undantag för en minskning av inkomstgarantin för pensionen från IMF.

Stefan Ingves kan vidare enligt rådande ordning komma att få en viss pension från BIS. Denna betalas ut till styrelseledamöter som innehaft sitt uppdrag i BIS i minst fyra år, men först när de uppnått 65 års ålder. Pensionen beräknas på basis av utbetalda styrelsearvoden och uppgår till 1,82 procent av dessa.

För Svante Öberg tillämpas den äldre förordningen (1991:1160) om förordnandepension m.m. För Lars Nyberg tillämpas den äldre förordningen (1995:1038) om statliga chefspensioner m.m.

Medelantalet årsarbetskrafter uppgick 2012 till 351 (340), varav 151 (143) kvinnor och 200 (197) män. Antalet årsarbetskrafter vid årets slut uppgick till 354 (332). Den totala sjukfrånvaron uppgick 2012 till 1,9 procent (1,2) av de anställdas sammanlagda arbetstid. Sjukfrånvaron under en sammanhängande tid av 60 dagar eller mer uppgick 2012 till 44,8 procent (22,6) av den totala sjukfrånvaron. Kvinnors sjukfrånvaro i relation till den sammanlagda ordinarie arbetstiden för kvinnor uppgick 2012 till 2,0 procent (1,7), och mäns sjukfrånvaro i relation till den sammanlagda ordinarie arbetstiden för män uppgick 2012 till 1,9 procent (0,9).

Av tabellen nedan framgår sjukfrånvaron för respektive åldersgrupp i relation till den sammanlagda ordinarie arbetstiden för åldersgruppen.

	2012	2011
29 år eller yngre	0,3 %	0,6 %
30–49 år	1,5 %	1,2 %
50 år eller äldre	2,9 %	1,3 %

Not 38 Administrationskostnader

	2012	2011
Information, representation	-8	-10
Transport, resor	-15	-14
Konsultuppdrag	-48	-46
Övriga externa tjänster	-81	-73
IT-drift	-55	-51
Ekonomipris	-13	-16
Kontors- och fastighetsdrift	-43	-44
Övrigt	-6	-7
Summa	-269	-261

I informationskostnader ingår kostnader för Riksbankens löpande publikationer, bland annat de penningpolitiska rapporterna, de finansiella stabilitetsrapporterna och årsredovisningen.

Representationskostnaderna uppgick till 2,9 miljoner kronor (3,7).

I posten Transport, resor ingår förutom resekostnader även kostnader för Riksbankens transporter av sedlar och mynt.

Konsultkostnaderna uppgår till 48 miljoner kronor (46). I detta belopp ingår bland annat kostnaderna för IT-konsulter om 34 miljoner kronor (30), varav konsultstöd i samband med utkontrakteringen av IT-driften svarar för 6 miljoner kronor (3) och byte av integrationsplattform svarar för 0 miljoner kronor (7).

Inom Övriga externa tjänster är kostnaden för statistikleveranser om 54 miljoner kronor (47) den enskilt största posten. Den avser främst ersättning till SCB för framtagande av bland annat betalningsbalans- och finansmarknadsstatistik. Därtill ingår revisionsarvode till Riksrevisionen och fullmäktiges revisorer med 2 miljon kronor (1).

I posten IT-drift ingår licenskostnader om 41 miljoner kronor (38).

I posten Ekonomipris ingår prissumman om 8 miljoner kronor (10) och administrationskostnader för detta pris om 5,2 miljoner kronor (6,5).

De största posterna inom kostnadsgruppen Kontors- och fastighetsdrift består av ombyggnad och underhåll av Riksbankens lokaler, 9 miljoner kronor (8), och lokallhyror, 12 miljoner kronor (14).

Not 39 Avskrivningar av materiella och immateriella anläggningstillgångar

Under denna post redovisas planenliga avskrivningar av de materiella och immateriella anläggningstillgångarna.

Not 40 Sedel- och myntkostnader

Av den totala kostnaden för sedlar och mynt på 18 miljoner kronor (10) avser 17 miljoner kronor (9) brukssedlar, 1 miljon kronor (0) bruksmynt och 0 miljoner kronor (1) minnesmynt.

Not 41 Övriga kostnader

Under posten Övriga kostnader redovisas kostnader av engångskaraktär.

Not 42 Inom linjen förda poster

Ställda säkerheter

Vid utgången av 2012 har inga värdepapper ställts som säkerhet i samband med utländska värdepappersrepor (-).

Ansvarsförbindelser

Utestående ersättningskrav uppgick vid utgången av 2012 till 4 miljoner kronor (3).

Åtagande mot Nobelstiftelsen att årligen ställa medel till förfogande för att dela ut ett pris i ekonomisk vetenskap till Alfred Nobels minne och administrationskostnader för detta pris. Åtagandet uppgick för 2012 till 13,2 miljoner kronor (16,5).

Förbindelse att till KPA Pensionsförsäkring AB betala kompletteringsersättning om så erfordras på grund av värdesäkringen av de pensionsförmåner som den försäkrade har rätt till. Åtagandet avser personal som 1971 övergick från Riksbanken till AB Tumba Bruk (numera Crane AB).

Eventualtillgångar

Vid utgången av 2012 hade Riksbanken inga utestående ersättningsanspråk (-).

Utlånings- och växlingsåtaganden med IMF

	2012-12-31	2011-12-31
Särskilda dragningsrätter	46 133	47 994
Reservposition	16 664	18 362
GAB, NAB, bilateralt lån	39 110	42 004
Summa	101 907	108 360

Av tabellen ovan framgår Riksbankens återstående utlånings- och växlingsåtaganden enligt avtal med IMF utöver det som redovisas i balansräkningen. Se not 2. Åtagandet avseende särskilda dragningsrätter innebär enligt IMF-stadgarna att Riksbanken är skyldig att köpa särskilda dragningsrätter (SDR) så att innehavet uppgår till högst tre gånger Riksbankens sammanlagda nettotilldelning av SDR. Inom detta åtagande ryms även Riksbankens stående arrangemang att köpa SDR inom ett spann mellan 50 och 150 procent av Riksbankens sammanlagda nettotilldelning av SDR.

Åtagandet avseende reservpositionen innebär att Riksbanken är skyldig att växla saldot på IMF:s kronkonto till utländsk valuta.

Åtagandet avseende GAB (General Arrangements to Borrow) och NAB (New Arrangements to Borrow) om kreditarrangemang för IMF innebär att Riksbanken är skyldig att till IMF låna ut ett belopp som uppgår till högst 4 440 miljoner SDR (4 440), vilket motsvarar 44 428 miljoner kronor (46 893). Dessa avtal aktiveras endast under särskilda omständigheter och syftar till att tillfälligt förstärka IMF:s utlåningskapacitet utöver de medel som är tillgängliga under insatskapitalet.

Åtagandet avseende bilateralt låneavtal med IMF innebär att Riksbanken är skyldig att låna ut ett SDR-belopp motsvarande totalt 2 470 miljoner euro, vilket motsvarar 21 204 miljoner kronor (22 018). Denna utlåning förutsätter att den ryms inom ramen för GAB- och NAB-utlåningen.

Sveriges insatskapital (kvot) i IMF är i dag 2 395,5 miljoner SDR. Riksdagen har bemyndigat regeringen att öka Sveriges kvot i IMF så att den uppgår till totalt högst 4 430 miljoner SDR. Riksdagen har vidare bemyndigat Riksbanken att betala det nödvändiga kvotbeloppet till IMF. IMF har ännu inte fattat något slutligt beslut om kvothöjningen. IMF:s förslag till kvothöjning bygger på att Sveriges åtagande i IMF:s nya lånearrangemang NAB minskas i unge-

fär motsvarande omfattning, vilket innebär att Sveriges totala åtagande gentemot IMF i princip inte utökas till följd av kvot höjningen.

Utöver ovanstående undertecknade Riksbanken i januari 2013 – efter riksdagens medgivande – ett avtal om kredit till IMF med ett belopp om 6 700 miljoner SDR, vilket motsvarar 67 000 miljoner kronor. För att IMF ska kunna utnyttja detta avtal krävs att IMF:s kvarvarande medel för utlåning understiger 100 000 miljoner SDR.

Utbetalningsavtal

Åtagande att tre månader efter eventuell anfordran till BIS betala återstående 75 procent av det nominella värdet av Riksbankens aktieinnehav i BIS. Åtagandet uppgick vid utgången av 2012 till 65 miljoner SDR (65), vilket motsvarar 650 miljoner kronor (687).

Inlåningsavtal

Avtal med BIS som innebär att Riksbanken har möjlighet att låna utländsk valuta.

Avtal med ECB som innebär att Riksbanken har möjlighet att låna euro i utbyte mot svenska kronor. Något belopp har inte utfästs i avtalet.

I december 2012 beslutade Riksbanken att valutareserven ska förstärkas med utländsk valuta till ett belopp motsvarande 100 000 miljoner svenska kronor. Riksbanken har därefter lämnat en framställning till Riksgälden om att denna myndighet för Riksbankens räkning snarast möjligt upptar lån med detta belopp. Efter årsskiftet 2012/13 beslutade Riksgälden att ta upp lån i enlighet med Riksbankens framställning. Merparten av det beslutade beloppet lånades ut till Riksbanken i slutet av januari 2013.

Resultaträkning och balansräkning fördelade på verksamhetsområden

Av tabellen nedan framgår Riksbankens nettointäkter och kostnader fördelade på verksamhetsområden. Uppgifterna anges i miljoner kronor.

Verksamhets- område	2012			2011		
	Netto- intäkter	Kost- nader	Resultat	Netto- intäkter	Kost- nader	Resultat
Penningpolitik	4	-180	-176	2	-194	-192
Finansiell stabilitet	60	-161	-101	54	-140	-86
Betalningssystem	71	-61	10	70	-66	4
Kontanthantering	-5	-106	-111	125	-106	19
Tillgångsförvaltning	2 502	-90	2 412	4 370	-91	4 279
Statistik	0	-85	-85	0	-77	-77
Ekonomipris och fullmäktige m.m.	2	-17	-15	3	-20	-17
Summa	2 634	-700	1 934	4 624	-694	3 930

De fördelade andelarna ska så nära som möjligt spegla den verkliga förbrukningen av de resurser som tas i anspråk inom varje verksamhetsområde. Principen är att kostnaderna och intäkterna i så hög grad som möjligt direkt ska föras till respektive verksamhetsområde utan inblandning av någon fördelningsnyckel.

Fördelningsmodellen utgår från uppställningen i resultat- och balansräkningen, där Riksbankens förvaltningskostnader för 2012 uppgår till 700 miljoner kronor (694) och tillgångar och skulder till 345 739 miljoner kronor (347 917).

Fördelning av kostnader

Personalkostnader, exklusive IT-personal

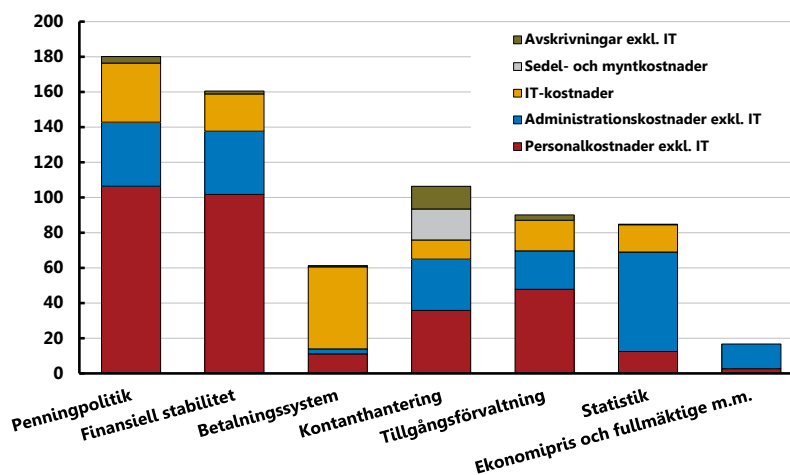
Personalkostnaderna för de medarbetare som är direkt involverade i ett verksamhetsområde har fördelats utifrån faktisk lönekostnad. Lönekostnaderna för de medarbetare som ingår i stödfunktionerna har fördelats med hjälp av en fördelningsnyckel. Den oftast förekommande nyckeln utgörs av antalet direkt involverade medarbetare i förhållande till det totala antalet direkt involverade medarbetare inom alla verksamhetsområden. Totalt är cirka 219 medarbetare, eller 62 procent av totalt 354, direkt involverade i något verksamhetsområde. De resterande 135 medarbetarna finns inom stödfunktionerna, främst IT, transport och bevakning, fastighet och internservice.

Administrationskostnader, exklusive IT-kostnader

Riksbankens processredovisning innebär att administrationskostnaderna fördelas direkt per verksamhetsområde vid fakturaregistreringen.

En stor del av Riksbankens kostnader är dock gemensamma kostnader, till exempel kostnader för lokaler, fastighetsskötsel, säkerhet och bevakning. Dessa kan inte direktfördelas utan har fördelats med hjälp av fördefinierade nycklar, oftast bestående av antalet direkt involverade medarbetare per verksamhetsområde i förhållande till det totala antalet direkt involverade medarbetare inom alla verksamhetsområden.

Diagram 22. Fördelning av kostnadsslag per verksamhetsområde 2012, miljoner kronor

Källa: Riksbanken.

Avskrivningar, exklusive IT-relaterade investeringar

Avskrivningarna är direkt fördelade till det verksamhetsområde som respektive anläggning stöder eller fördelade utifrån antalet direkt involverade medarbetare per verksamhetsområde i förhållande till det totala antalet direkt involverade medarbetare.

Sedel- och myntkostnader

Kostnaderna för inköp av sedlar och mynt uppgick 2012 till 18 (10) miljoner kronor. Kostnaderna belastar i sin helhet verksamhetsområdet Kontanthantering.

IT-kostnader

Med IT-kostnader avses IT-avdelningens kostnader. Modellen för fördelning av IT-kostnader bygger på tre IT-tjänster: Pc-tjänster, telefoni och IT-system. Pc-tjänster fördelas på användare med gemensamt överenskomna priser. Telefonikostnader (ej mobiltelefoni) fördelas utifrån antalet direkt involverade medarbetare per verksamhetsområde i förhållande till det totala antalet direkt involverade medarbetare inom alla verksamhetsområden. Kostnaderna

för IT-system (inklusive licenser) fördelas utifrån antalet logiska servrar per system.

Fördelning av nettointäkter

Fördelningen av nettointäkter på verksamhetsområden har gjorts utifrån ett operationellt perspektiv. Intäkterna har förts till det verksamhetsområde som har störst möjlighet att påverka och hantera dessa. Hänsyn har därför till exempel inte tagits till att seignoraget har sitt ursprung i kontanthantering, utan seignorageintäkterna har fördelats till tillgångsförvaltningen. Seignoraget för 2012 uppgick till 1 798 miljoner kronor (1 887). Från och med 2012 ingår förstärkningen av valutareserven i beräkningen av seignoraget.

Nettointäkterna inom verksamhetsområdet Finansiell stabilitet utgörs främst av utdelning från Riksbankens innehav av BIS-aktier.

Den totala avkastningen från Riksbankens tillgångsförvaltning 2012 om -2 491 miljoner kronor (17 624) utgörs av tillgångsförvaltningens nettointäkter om 2 502 miljoner kronor (4 370) som justerats med balansförda pris-, valuta- och guldvärdeeffekter om -4 993 miljoner kronor (13 254), vilka motsvaras av årets förändring i värderegleringskontot (se not 27). Se även tabellen nedan och tabell 5 i förvaltningsberättelsens avsnitt Tillgångsförvaltning.

	2012	2011
Ränteintäkter	4 274	5 488
Räntekostnader	-1 161	-1 319
Nettoreultat av finansiella transaktioner redovisat i resultaträkningen	-603	209
Nettoreultat av finansiella transaktioner redovisat på värderegleringskonton i balansräkningen	-4 993	13 254
Avgifts- och provisionskostnader	-8	-8
Resultat tillgångsförvaltningen	-2 491	17 624
Förvaltningsräntenetto	-29	-35
Förvaltningsintäkter	161	289
Förvaltningskostnader	-700	-694
Resultat inkl. resultat redovisat i balansräkningen	-3 059	17 184
Återläggning av resultat redovisat i balansräkningen	4 993	-13 254
Redovisat resultat	1 934	3 930

Förvaltningsräntenettet i tabellen ovan består av ränteintäkter från Riksbankens personallån om 6 miljoner kronor (5) och räntekostnader för räntekompensation till kontantdepåerna om 35 miljoner kronor (40).

Nettoreultat av finansiella transaktioner redovisat på värderegleringskonton i balansräkningen motsvarar förändringen under året avseende posten Värderegleringskonton.

Fördelning av tillgångar och skulder

Av tabellen nedan framgår Riksbankens tillgångar och skulder fördelade på verksamhetsområden i miljoner kronor.

Verksamhetsområde	2012-12-31		2011-12-31	
	Tillgångar	Skulder	Tillgångar	Skulder
Finansiell stabilitet	441	–	441	–
Kontanthantering	–	96 441	–	100 136
Tillgångsförvaltning	344 199	139 969	346 532	128 210
Ofördelat	1 099	109 329	944	119 571
Summa	345 739	345 739	347 917	347 917

Tillgångarna inom verksamhetsområdet Finansiell stabilitet består av aktieinnehavet i BIS. Posten Ofördelade tillgångar innehåller främst posterna Materiella och immateriella anläggningstillgångar och Övriga tillgångar. Posten Ofördelade skulder innehåller främst eget kapital, värderingskonto och årets resultat.

Förstärkning av Riksbankens valutareserv

Av tabellen nedan framgår räntenetto och lånebelopp avseende Riksbankens lån i utländsk valuta från Riksgälden, vilket togs upp 2009 i syfte att förstärka valutareserven. Uppgifterna anges i miljoner kronor.

	Räntenetto	Räntenetto	Lånebelopp	Lånebelopp
	2012	2011	2012-12-31	2011-12-31
Förstärkning av valutareserven				
Banktillgodohavanden och värdepapper ¹	551	716	88 294	84 886
Skulder i utländsk valuta till hemmahörande i Sverige ²	–749	–953	–88 413	–86 497
Upplupen ränta	–	–	–232	–177
	–198	–237	–351	–1 788

¹ Beredskapsportfölj (marknadsvärde).

² Riksgälden.

Femårsöversikt

I femårsöversikten presenteras balans- och resultaträkningarna omräknade i enlighet med de nu gällande redovisningsprinciperna. Ingen omräkning har behövt göras för de senaste fyra åren.

Balansräkning

<i>Miljoner kronor</i>	2012-12-31	2011-12-31	2010-12-31	2009-12-31	2008-12-31
TILLGÅNGAR					
Guld	43 720	43 508	38 537	31 691	29 976
Fordringar i utländsk valuta på hemmahörande utanför Sverige					
Fordringar på IMF	34 196	35 294	31 175	30 898	6 261
Banktillgodohavanden och värdepapper	259 883	264 892	251 380	271 450	194 187
	294 079	300 186	282 555	302 348	200 448
Fordringar i utländsk valuta på hemmahörande i Sverige					
	–	–	–	–	196 124
Utlåning i svenska kronor till kreditinstitut i Sverige relaterad till penningpolitiska transaktioner					
Huvudsakliga transaktioner	–	–	–	–	–
Finjusterande transaktioner	–	–	–	–	–
Strukturella transaktioner	–	–	500	368 801	264 800
Utlåningsfacilitet	0	0	0	1	0
Övrig utlåning	–	–	–	–	1 662
	0	0	500	368 802	266 462
Värdepapper i svenska kronor utgivna av hemmahörande i Sverige					
	3 152	–	–	–	–
Övriga tillgångar					
Materiella och immateriella anläggningstillgångar	655	502	389	406	421
Finansiella tillgångar	521	521	521	521	524
Derivatinstrument	662	–	584	136	8
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	2 609	2 873	3 522	4 608	5 931
Övriga tillgångar	341	327	318	326	317
	4 788	4 223	5 334	5 997	7 201
SUMMA TILLGÅNGAR	345 739	347 917	326 926	708 838	700 211

	2012-12-31	2011-12-31	2010-12-31	2009-12-31	2008-12-31
SKULDER OCH EGET KAPITAL					
Utelöpande sedlar och mynt					
Sedlar	91 056	94 771	99 902	104 590	106 266
Mynt	5 385	5 365	5 499	6 073	6 007
	96 441	100 136	105 401	110 663	112 273
Skulder i svenska kronor till kreditinstitut i Sverige relaterade till penningpolitiska transaktioner					
Inlåningsfacilitet	339	44	45	56	32
Finjusterande transaktioner	25 815	16 831	5 097	171 107	206 664
	26 154	16 875	5 142	171 163	206 696
Emitterade skuldcertifikat	2 998	–	–	192 222	48 946
Skulder i svenska kronor till hemmahörande i Sverige	–	–	–	–	104
Skulder i svenska kronor till hemmahörande utanför Sverige	156	106	69	70	189 248
Skulder i utländsk valuta till hemmahörande i Sverige	88 413	86 497	83 774	92 544	1 862
Skulder i utländsk valuta till hemmahörande utanför Sverige	–	–	431	–	8 688
Motpost till SDR som tilldelats av IMF	22 505	23 754	23 275	25 216	2 979
Övriga skulder					
Derivatinstrument	–	943	–	3	9 254
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	306	252	488	606	697
Övriga skulder	78	88	47	53	47
	384	1 283	535	662	9 998
Avsättningar	184	203	220	251	264
Värderegleringskonton	43 363	48 356	35 102	37 818	49 228

	2012-12-31	2011-12-31	2010-12-31	2009-12-31	2008-12-31
Eget kapital					
Grundfond	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
Reserver	62 207	65 777	71 429	63 025	57 742
	63 207	66 777	72 429	64 025	58 742
Årets resultat	1 934	3 930	548	14 204	11 183
SUMMA SKULDER OCH EGET KAPITAL					
	345 739	347 917	326 926	708 838	700 211

Resultaträkning

<i>Miljoner kronor</i>	2012	2011	2010	2009	2008
Ränteintäkter	4 280	5 493	7 717	10 997	10 610
Räntekostnader	-1196	-1 359	-2 135	-2 796	-2 600
Nettoreultat av finansiella transaktioner	-603	209	-5 123	6 714	3 051
Avgifts- och provisionsintäkter	71	70	67	58	43
Avgifts- och provisionskostnader	-8	-8	-11	-43	-8
Erhållna utdelningar	56	51	134	55	45
Övriga intäkter	34	168	603	16	824
Summa nettointäkter	2 634	4 624	1 252	15 001	11 965
Personalkostnader	-366	-372	-345	-342	-337
Administrationskostnader	-269	-261	-240	-267	-264
Avskrivningar av materiella och immateriella anläggningstillgångar	-47	-51	-63	-71	-68
Sedel- och myntkostnader	-18	-10	-56	-117	-113
Övriga kostnader	-	-	-	-	-
Summa kostnader	-700	-694	-704	-797	-782
Årets resultat	1 934	3 930	548	14 204	11 183

INTERN STYRNING OCH KONTROLL

Direktionen ansvarar för verksamheten och ska se till att den bedrivs effektivt och enligt gällande rätt, att den redovisas på ett tillförlitligt och rättvisande sätt samt att Riksbanken hushållar väl med statens medel. Detta regleras i 9 kap. 1 § riksbankslagen. Direktionen ska se till att kraven fullgörs med rimlig säkerhet genom att säkerställa att det vid Riksbanken finns en process för intern styrning och kontroll där momenten riskanalys, kontrollåtgärder, uppföljning och dokumentation ingår. Direktionen ska lämna en bedömning i årsredovisningen av om den interna styrningen och kontrollen är betryggande. Detta regleras i 10 kap. 3 § riksbankslagen.

Direktionens bedömning av Riksbankens interna styrning och kontroll

Direktionen har utvärderat den interna styrningen och kontrollen under 2012 mot de krav som ställs i riksbankslagen och gör bedömningen att den interna styrningen och kontrollen är betryggande.

ÖVRIGT

Riksbankens remissarbete

Riksbanken besvarar årligen ett stort antal remisser. Avdelningscheferna ansvarar för att hantera remisser inom respektive avdelnings ansvarsområde. I avdelningschefens ansvar ingår att lämna underlag för bedömningen av om ett remissyttrande ska beslutas av direktionen eller avdelningschefen. Om yttrandet ska beslutas av direktionen ska avdelningschefen även lägga fram ett förslag till yttrande till direktionen. Ansvaret för övergripande samordning och administration kring remissarbetet ligger på stabsavdelningen.

Under 2012 yttrade sig Riksbanken till exempel över förslag till åtgärder för att stärka stabiliteten i det finansiella systemet och om tillsyn på det finansiella området liksom över flera förslag som berörde Finansinspektionens regler. Direktionen yttrade sig med anledning av fördraget om stabilitet, samordning och styrning inom Ekonomiska och monetära unionen, förslaget till stärkt krisberedskap i det centrala betalningssystemet respektive betänkandet om stabil kommunal verksamhet liksom över ett förslag till Finansinspektionens föreskrifter om ett kvantitativt krav på likviditetstäckningsgrad och rapportering.

Följande remissyttranden lämnades av Riksbanken under 2012. Där inget annat anges har chefen för den berörda avdelningen fattat beslut i ärendet.

Finansdepartementet

2012-12-10

Ändrad beslutskompetens i vissa ärenden på bank- och försäkringsområdena

2012-11-27

AP-fonderna i pensionssystemet – en effektivare förvaltning av pensionsreserven (SOU 2012:53)

2012-11-23

Regler om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister (Ds 2012:39)

2012-11-19

Ändring i förordningen (2006:1533) om kapitaltäckning och stora exponeringar

2012-10-08

Förslag till riktlinjer för statsskuldens förvaltning 2013–2016

2012-09-21

Europeiska kommissionens konsultation gällande direktiv 2009/65/EG om samordning av lagar och andra författningar som avser företag för kollektiva investeringar i överlåtbara värdepapper (fondföretag) (det s.k. UCITS-direktivet)

2012-09-21

Europeiska kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring i direktiv 1009/65/EG om samordning av lagar och andra författningar som avser företag för kollektiva investeringar i överlåtbara värdepapper (fondföretag) (det s.k. UCITS V-direktivet)

2012-09-12

Fördraget om stabilitet, samordning och styrning inom ekonomiska och monetära unionen. Beslut om detta yttrande har fattats av Riksbankens direktion.

2012-08-28

Europeiska kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om basfakta för investeringsprodukter (COM (2012) 352 final)

2012-07-09

Kompletterande remiss om förhållandet mellan Solvens II-direktivet och tjänstepensionsdirektivet

2012-05-29

Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 223/2009 om europeisk statistik

2012-05-16

EU-kommissionens grönbok om skuggbanksektorn

2012-04-20

Revision i finansiella företag (Ds 2012:4)

2012-04-20

Blankning (Ds 2012:10)

2012-03-08

Stärkt krisberedskap i det centrala betalningssystemet (SOU 2011:78). Beslut om detta yttrande har fattats av Riksbankens direktion.

2012-03-02

Konsultation avseende grönbok om betaltjänster i EU

2012-03-02

Nya regler om prospekt (Ds 2012:1)

2012-01-26

Betänkandet Rörelsereglering för försäkring och tjänstepension (SOU 2011:68)

2012-01-12

Betänkandet Spara i goda tider – för en stabil kommunal verksamhet (SOU 2011:59). Beslut om detta yttrande har fattats av Riksbankens direktion.

Finansinspektionen

2012-12-19

Promemoria upprättad av f.d. justitierådet Johan Munck om implementering av de europeiska tillsynsmyndigheternas riktlinjer och rekommendationer

2012-11-23

Förlängd tillämpning av vissa bestämmelser i föreskrifter och allmänna råd om kapitaltäckning och stora exponeringar

2012-10-18

Förslag till ändringar i redovisningsföreskrifterna (FFFS 2008:25)

2012-09-03

Förslag till Finansinspektionens föreskrifter om säkerställda obligationer

2012-08-23

Förslag till Finansinspektionens föreskrifter om ett kvantitativt krav på likviditetstäckningsgrad och rapportering. Beslut om detta yttrande har fattats av Riksbankens direktion.

2012-06-18

Förslag till ändringar i föreskrifter om försäkringsföretags val av räntesats för att beräkna försäkringstekniska avsättningar

2012-05-25

Förslag till ändrade marknadsplatsföreskrifter

2012-02-20

Förslag till ändring i Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om kapitaltäckning och stora exponeringar

Justitiedepartementet

2012-12-06

Tomträttsavgäld och friköp (SOU 2012:71)

2012-10-16

Promemorian Sekretess i det internationella arbetet (Ds 2012:34)

2012-01-19

EU-förslag om revision – Särskilda krav rörande lagstadgad revision i företag av allmänt intresse samt ett direktiv med ändringar av det s.k. revisorsdirektivet

Utrikesdepartementet

2012-07-16

Kroatiens anslutning till Europeiska unionen (Ds 2012:19)

Publikationer

Riksbanken ger varje år ut ett flertal publikationer, bland annat följande:

Penningpolitisk rapport

Utkommer tre gånger per år och är underlag för penningpolitiska beslut. Genom att publicera rapporten gör Riksbanken sina bedömningar allmänt tillgängliga. På så sätt kan Riksbanken stimulera intresset och underlätta förståelsen för penningpolitiken.

Penningpolitisk uppföljning

Utkommer tre gånger per år mellan två penningpolitiska rapporter. Innehåller ett begränsat antal prognoser och sprider kunskap om de bedömningar som Riksbanken gör i samband med de penningpolitiska beslut som inte grundas på en penningpolitisk rapport.

Redogörelse för penningpolitiken

Årlig redogörelse för den penningpolitik som Riksbanken fört under de närmast föregående åren. Innehåller uppgifter och bedömningar som är nödvändiga för att riksdagen ska kunna utvärdera penningpolitiken. Denna publikation benämndes tidigare Underlag för utvärdering av penningpolitiken.

Finansiell stabilitet

Utkommer två gånger per år. I rapporten presenterar Riksbanken sin bedömning av utvecklingen i det finansiella systemet, lyfter fram potentiella risker mot den finansiella stabiliteten och ger rekommendationer om nödvändiga åtgärder för att minska riskerna.

Den svenska finansmarknaden

Presenterar årligen grundläggande statistik om den finansiella sektorns olika delar och ger pedagogiska förklaringar till hur dessa marknader, institutioner och system fungerar.

Riksbanksstudier och ekonomiska kommentarer

Omfattar längre respektive kortare analyser och utredningar inom något av Riksbankens verksamhetsområden. Publiceras löpande under året.

Penning- och valutapolitik

Utkommer två till fyra gånger per år och innehåller fördjupande artiklar med anknytning till Riksbankens verksamhetsområden.

Riksbankens årsredovisning

Beskriver Riksbankens verksamhet under det gångna året. Innehåller också bokslutet för året.

Working Paper Series

Presenterar utredningar som har anknytning till Riksbankens verksamhetsområden och som bedöms vara av intresse för externa läsare.

Publikationer från Europeiska centralbanken (ECB)

Omfattar svenska versioner av ECB:s månadsrapporter, årsrapporter och konvergensrapporter.

På webbplatsen (www.riksbank.se) presenteras Riksbankens samtliga publikationer i fulltext. Flertalet av dessa publiceras både på svenska och på engelska. Beställning görs enklast på webbplatsen. På webbplatsen publicerar Riksbanken också pressmeddelanden, tal, artiklar och protokoll från direktionens och riksbanksfullmäktiges sammanträden. Från och med 2009 kan även resultaten av Riksbankens företagsintervjuer och riskenkäter laddas ned som separata publikationer i pdf-format.

Adress

Sveriges riksbank

103 37 Stockholm

Telefon 08-787 00 00

www.riksbank.se

Sveriges riksbanks pris i ekonomisk vetenskap till Alfred Nobels minne 2012

Riksbankens pris i ekonomisk vetenskap till Alfreds Nobels minne 2012 tilldelades Alvin E. Roth och Lloyd S. Shapley för teorin om stabila allokeringar och för utformning av marknadsinstitutioner i praktiken. Lloyd Shapley har med hjälp av så kallad kooperativ spelteori studerat olika metoder för matchning och visat hur en viss metod systematiskt kan gynna den ena eller andra parten på marknaden. Alvin Roth har utifrån Shapleys teoretiska resultat genomfört empiriska studier, experiment och praktiskt reformarbete som visar att stabilitet är nyckeln till att förstå vilka metoder för matchning som har varit framgångsrika. Kombinationen av Shapleys grundläggande teori och Roths empiriska arbete har skapat ett nytt forskningsfält och förbättrat många marknadens funktion.

Sveriges riksbanks pris i ekonomisk vetenskap instiftades i samband med Riksbankens 300-årsjubileum 1968. Genom donationen förband sig Riksbanken att för all framtid varje år ge Nobelstiftelsen såväl prissumman som det belopp som behövs för att täcka stiftelsens kostnader för förvaltning och ekonomi. Regeringen har fastställt stadgarna för priset.

Varje år delas priset i ekonomisk vetenskap ut till en eller flera personer som har utfört ett arbete av framstående betydelse inom ekonomisk vetenskap. Kungliga Vetenskapsakademien utser ekonomipristagare enligt samma principer som gäller för Nobelpriset. Prissumman är också densamma som för Nobelpriset. Från och med 2012 uppgår prissumman till 8 miljoner svenska kronor i enlighet med Nobelstiftelsens beslut att sänka prissumman för övriga Nobelpris. Pengarna betalas ut av Riksbanken. Om det är flera pristagare delas prissumman lika mellan dem.

Alvin E. Roth är född 1951 i USA (amerikansk medborgare). Fil.dr 1974 vid Stanford University, Stanford, CA, USA. George Gund Professor of Economics and Business Administration vid Harvard University, Cambridge, MA, USA, och Harvard Business School, Boston, MA, USA.

Lloyd S. Shapley är född 1923 i Cambridge, MA, USA (amerikansk medborgare). Fil.dr 1953 vid Princeton University, Princeton, NJ, USA. Professor emeritus vid University of California, Los Angeles, CA, USA.

Tidigare pristagare

Priset har delats ut varje år från och med 1969 till följande personer:

1969	R. Frisch och J. Tinbergen
1970	P.A. Samuelson
1971	S. Kuznets
1972	J.R. Hicks och K.J. Arrow

1973	W. Leontief
1974	G. Myrdal och F.A. von Hayek
1975	L.V. Kantorovich och T.C. Koopmans
1976	M. Friedman
1977	B. Ohlin och J.E. Meade
1978	H.A. Simon
1979	T.W. Schultz och A. Lewis
1980	L.R. Klein
1981	J. Tobin
1982	G.J. Stigler
1983	G. Debreu
1984	R. Stone
1985	F. Modigliani
1986	J.M. Buchanan Jr
1987	R.M. Solow
1988	M. Allais
1989	T. Haavelmo
1990	H.M. Markowitz, M.H. Miller och W.F. Sharpe
1991	R.H. Coase
1992	G.S. Becker
1993	R.W. Fogel och D.C. North
1994	J.C. Harsanyi, J.F. Nash Jr och R. Selten
1995	R.E. Lucas Jr
1996	J.A. Mirrlees och W. Vickrey
1997	R.C. Merton och M.S. Scholes
1998	A. Sen
1999	R.A. Mundell
2000	J.J. Heckman och D.L. McFadden
2001	G.A. Akerlof, A.M. Spence och J.E. Stiglitz
2002	D. Kahneman och V.L. Smith
2003	R.F. Engle och C.W.J. Granger
2004	F.E. Kydland och E.C. Prescott
2005	R.J. Aumann och T.C. Schelling
2006	E.S. Phelps
2007	L. Hurwicz, E.S. Maskin och R.B. Myerson
2008	P. Krugman
2009	E. Ostrom och O.E. Williamson
2010	P.A. Diamond, D.T. Mortensen och C.A. Pissarides
2011	T.J. Sargent och C.A. Sims

Ordlista

Avveckling

Slutlig reglering av skulder när pengar eller värdepapper överförs från en part till en annan, oftast betalning från ett konto till ett annat konto.

Basel III

Internationellt regelverk för finansiella institut som huvudsakligen reglerar bankernas kapitaltäckning, det vill säga hur mycket kapital en bank måste hålla i förhållande till den risk den tar, och deras sätt att hantera likviditet. Regelverket beslutades under 2010 och ska implementeras gradvis fram till 2019.

Baselkommittén

Globalt forum för samarbete kring frågor om banktillsyn mellan tillsynsmyndigheterna och andra organ ansvariga för arbete med finansiell stabilitet i Argentina, Australien, Belgien, Brasilien, Frankrike, Hongkong SAR, Indien, Indonesien, Italien, Japan, Kanada, Kina, Luxemburg, Mexiko, Nederländerna, Ryssland, Saudiarabien, Schweiz, Singapore, Spanien, Storbritannien, Sverige, Sydafrika, Sydkorea, Turkiet, Tyskland och USA. Kommittén tar bland annat fram internationella standarder, riktlinjer och rekommendationer för reglering av banker.

Betalningsbalans

Sammanställning av ett lands ekonomiska transaktioner med utlandet. Består av bytesbalans, kapitalbalans och finansiell balans. Summan av transaktionerna med utlandet är alltid noll, det vill säga transaktionerna är i balans.

Betalningssystem

Konton, regler och datasystem som behövs för att genomföra betalningar och för att överföra värdepapper mellan olika aktörer.

BIS, Bank for International Settlements

Samarbetsorgan för centralbanker, med säte i Basel. Bedriver utredningsverksamhet och utarbetar normer och standarder för finansiell verksamhet. BIS har även inlåning från och utlåning till centralbanker. Riksbanken är delägare i BIS och representerad i dess styrelse.

BNP, bruttonationalprodukt

Värde av alla de varor och tjänster som produceras i ett land för att användas till konsumtion, export och investeringar under en period, vanligtvis ett år eller ett kvartal.

CEBS, Europeiska banktillsynskommittén

Oberoende organisation som grundades 2004 för att ge EU-kommissionen råd om hur direktiv inom bankområdet i EU bör utformas, arbeta för att medlemsländerna inför direktiven på ett enhetligt sätt och verka för ett djupare samarbete och större informationsutbyte mellan myndigheterna. CEBS bestod av representanter för

tillsynsmyndigheter och centralbanker i EU och ersattes 2009 av Europeiska bankmyndigheten (EBA).

Centralbank

Institution som ansvarar för penningpolitiken i ett land eller valutaområde, det vill säga fastställer en ränta för att bevara värdet på pengar. En centralbank ansvarar normalt även för att stabiliteten i betalningsväsendet kan upprätthållas och ger ut kontanta betalningsmedel. Riksbanken är Sveriges centralbank. I andra länder kan centralbanker också ha andra uppgifter, till exempel ansvara för den finansiella tillsynen eller förvalta statsskulden.

Central motpart

Finansiellt företag som träder in som part i finansiella transaktioner och tar över ansvaret för att förpliktelserna fullgörs.

Clearingsystem

System som används för att på deltagarnas vägnar göra avräkningar i fråga om deras finansiella förpliktelser. Clearingsystem används också av centrala motparter eller andra som ansvarar för att förpliktelser avvecklas genom att överföra likvida medel eller finansiella instrument. Ett clearingsystem drivs av en clearingorganisation.

Compliance

Efterlevnad av externa och interna regelverk. Riksbankens compliancefunktion ska säkerställa att organisationen följer relevanta lagar och regler.

Dagslån

Lån från en bankdag till nästa som bankerna eller andra finansinstitut ger varandra. Bankerna kan också låna eller placera i Riksbanken under bara en dag.

Derivatinstrument

Finansiellt instrument som innebär överenskommelser om förpliktelser, rättigheter eller andra förutsättningar vid en given framtida tidpunkt. Värdet på ett derivatinstrument är kopplat till en underliggande tillgång. De vanligaste derivatinstrumenten är optioner, terminer och swappar.

ECB, Europeiska centralbanken

Gemensam centralbank för de medlemsländer i EU som har infört euron som valuta. Säte i Frankfurt. Bankens uppgifter anges i en stadga som är en del av EU-fördraget. Målet för ECB:s penningpolitik är att upprätthålla prisstabilitet i euroområdet. Högsta beslutsorgan är ECB-rådet, som utgörs av de sex direktionsledamöterna i ECB och cheferna för de nationella centralbankerna i de länder som har infört euron.

ECB:s allmänna råd

Samrådsorgan inom ECBS där centralbankschefer i alla EU-länder samt ECB:s ordförande och vice ordförande ingår.

ECBS, Europeiska centralbankssystemet

Forum för samarbete mellan ECB och de nationella centralbankerna i alla EU:s medlemsstater.

EFK, EU:s ekonomiska och finansiella kommitté

Rådgivande organ till Ekofinrådet och Europeiska kommissionen. Följer bland annat den ekonomiska och finansiella utvecklingen i EU och euroområdet samt granskar medlemsländernas stabilitets- och konvergensprogram. Centralbankerna är företrädare i EFK av vice centralbankschefer.

ESRB, Europeiska systemrisknämnden

Oberoende EU-organ som ansvarar för makrotillsyn av det finansiella systemet inom unionen.

Euroclear Sweden

Dotterbolag till Euroclear som för register över de allra flesta aktier och räntebärande värdepapper som handlas på de svenska finansiella marknaderna. Utför också clearing och avveckling av transaktioner med svenska aktier och räntebärande papper.

Finansiell stabilitet

Tillstånd då det finansiella systemet kan upprätthålla sina grundläggande funktioner och dessutom har motståndskraft mot störningar som hotar dessa funktioner.

Finansiella marknader

Samlingsnamn för de marknader där finansiella tillgångar köps och säljs. De fyra viktigaste marknaderna är valutamarknaden, räntemarknaden, aktiemarknaden och derivatmarknaden.

Finansiellt system

Samlingsbegrepp för ett system som omfattar banker, försäkringsbolag och andra finansiella aktörer samt finansiella marknader och den finansiella infrastruktur i form av tekniska system, dess regler och rutiner som krävs för att göra betalningar och utbyta värdepapper. Till det finansiella systemet räknas även det finansiella regelverket i form av lagstiftning, regleringar och andra normer.

Finansinspektionen

Statlig myndighet med uppgift att övervaka verksamheten för banker, kreditmarknadsbolag, värdepappersbolag, fondkommissionärer, fondbolag, börser, auktoriserade marknadsplatser, clearingorganisationer, försäkringsbolag och försäkringsförmedlare.

Finansutskottet

Riksdagsutskott som bereder ärenden i ekonomiska frågor, bland annat om Riksbankens verksamhet och om statsbudgeten.

Finjusterande transaktioner

Transaktioner som Riksbanken använder för att dra in överskottslikviditet från bankerna eller ge bankerna möjlighet att låna pengar mot säkerhet hos Riksbanken för att hålla dagslåneräntan stabil och nära reporäntan.

FSAP, Financial Sector Assessment Programs

Program för utvärdering av myndigheter, lagstiftning och tillsyn som Internationella valutafonden (IMF) använder för att granska och analysera den finansiella sektorn i ett land. Programmen är obligatoriska för 25 utvalda länder med stora finansiella sektorer.

FSB, Rådet för finansiell stabilitet

Internationell nämnd som samordnar arbete mellan nationella myndigheter och internationella regleringsorgan inom området finansiell stabilitet för att belysa sårbarheter samt utveckla, samordna och införa internationella regleringar och tillsyn.

Guld- och valutareserv

Sveriges reserv av guld och värdepapper i utländsk valuta som förvaltas av Riksbanken. Denna buffert kan användas för att vid behov försvara värdet på den svenska kronan och ge nödkrediter till solventa banker som får problem.

IMF, Internationella valutafonden

Organ som verkar för att det globala finansiella systemet ska vara stabilt och att det inte ska uppstå internationella finansiella kriser. Övervakar och analyserar utvecklingen i de 185 medlemsländerna, ger teknisk assistans och lånar ut pengar till länder som genomför ekonomiska anpassningsprogram.

Inflation

Allmänna prisökningar som gör att pengarnas värde minskar, det vill säga att man kan köpa färre varor och tjänster för samma mängd pengar. Motsatsen är deflation.

Inflationsmätt

Statistiskt mått på inflation, se exempelvis KPI eller KPIF.

Kontracykliska kapitalbuffertar

Reserver av kapital som banker ska hålla för att skydda sig mot förluster som kan följa efter en period av en alltför kraftig kredittillväxt.

KPI, konsumentprisindex

Statistiskt mått på prisnivån. Beräknas av Statistiska centralbyrån (SCB) varje månad. Riksbankens inflationsmål är uttryckt i termer av den årliga procentuella förändringen i KPI.

KPIF, konsumentprisindex med fast bostadsränta

Se KPI. Till skillnad från KPI påverkas inte KPIF direkt av förändringar i bostadsräntorna.

Kärnprimärkapital

Primärkapital med avdrag för kapitaltillskott och reserver som får ingå i kapitalbasen som primärt kapital enligt 3 kap. 4 § lagen (2006:1371) om kapitaltäckning och stora exponeringar.

LCR, Liquidity Coverage Ratio eller kortfristig likviditetskvot

Mått på en banks förmåga att hantera utflöde av likviditet under 30 dagar. LCR på 100 procent innebär något förenklat att en banks likviditetsreserv är tillräckligt stor för att banken ska kunna hantera ett oväntat likviditetsutflöde i 30 dagar utan att fallera.

Likviditet

Mått på ett företags eller en organisations betalningsförmåga på kort sikt. Kan även beskriva hur snabbt det är möjligt att omsätta en tillgång i pengar.

Likviditetsstöd

Åtgärder som en centralbank kan vidta för att stödja ett eller flera finansinstituts betalningsförmåga på kort sikt i syfte att undvika en allvarlig störning i det finansiella systemet och stärka förtroendet för betalningsväsendet.

Makrotillsyn

Åtgärder för att upptäcka, övervaka och förebygga risker i det finansiella systemet som hotar den finansiella stabiliteten.

Massbetalningar

Massbetalningar är ett samlingsnamn på betalningar mellan privatpersoner, företag och myndigheter. De sker i stort antal och utgör merparten av antalet betalningar i ekonomin. Massbetalningar uppstår exempelvis vid försäljningsställen där köpare och säljare möts direkt eller vid distansbetalningar vid till exempel köp av varor på internet. Andra exempel är räknings-, leverantörs- och löneutbetalningar.

Medieakademin

Samarbetsprojekt mellan Göteborgs-Posten, Göteborgs universitet, Forsman & Bodenfors och TNS Gallup (tidigare NFO Infratest). Medieakademin gör sedan 1997 bland annat en årligt återkommande undersökning som mäter förtroendet för samhällsinstitutioner, enskilda företag och massmedier.

Modifierad duration

Mått på hur känsligt värdet på ett räntebärande värdepapper är för förändringar i räntenivån. Anges som procentuell förändring av priset på värdepapperet om räntan stiger med 1 procentenhet.

NSFR, Net Stable Funding Ratio eller strukturell likviditetskvot

Mått på hur mycket stabil finansiering en bank har i förhållande till sina illikvida tillgångar.

Obligation

Räntebärande löpande skuldförbindelse som kan ges ut av staten, kommuner, kreditmarknadsbolag, hypoteksinstitut eller större företag. En obligation har lång löptid, minst ett år. Obligationens nominella belopp återbetalas när löptiden gått ut, och under tiden får innehavaren av obligationen periodiska utdelningar (räntor).

Ogiltigförklaring av sedlar

Att ogiltigförklara sedlar innebär att sedlarna upphör att vara lagliga betalningsmedel. Man kan alltså inte längre betala med de ogiltigförklarade sedlarna. Sedlarna går däremot att lösa in på Riksbanken under förutsättning att Riksbanken bedömer att det inte finns anledning att anta att de härrör från brottsligt förvärv eller att inlösenförfarandet kan dölja att någon har berikat sig genom brottslig gärning.

Penningmarknad

Den del av kreditmarknaden där man handlar med instrument som har en löptid på mindre än ett år, till exempel statsskuldväxlar och certifikat. En av penningmarknadens viktigaste funktioner är att säkra tillgången till likviditet för banker och andra finansiella institut.

Penningpolitik

Åtgärder som en centralbank vidtar för att upprätthålla prisstabilitet i ekonomin.

Penningpolitisk motpart

Kreditinstitut med säte eller filial i Sverige som är deltagare i RIX och som har tillgång till kreditfaciliteter hos Riksbanken. Sedan april 2009 kan kreditinstitut som valt att inte delta i RIX bli begränsade penningpolitiska motparter för att få tillgång till kreditfaciliteterna.

Primärkapital

Eget kapital reducerat med föreslagen utdelning, uppskjutna skattefordringar och immateriella tillgångar (till exempel goodwill). I primärkapitalet får också vissa typer av förlagslån ingå.

Prisstabilitet

Tillstånd där priserna på varor och tjänster ökar endast måttligt eller inte alls. Enligt Riksbankens definition innebär prisstabilitet att inflationen, mätt med konsumentprisindex, begränsas till 2 procent.

Recession

Avmattning i ett lands ekonomiska utveckling.

Repa, repotransaktion

Återköpsavtal som liknar ett kortfristigt lån. Riksbanken lånar ut pengar genom att köpa värdepapper av bankerna. Samtidigt åtar sig Riksbanken att sälja tillbaka dessa värdepapper vid ett bestämt datum för ett något högre pris, där prisskillnaden motsvarar reporäntan. Riksbanken får alltså då tillbaka pengarna, och värdepapperet återgår till den ursprungliga ägaren. Marknadsaktörerna kallar Riksban-

kens återköp av värdepapper för en omvänd repa. Före den finansiella krisen 2008 utfördes reporna vanligtvis varje vecka. Från engelskans repurchase agreement.

Reporänta

Riksbankens viktigaste styrränta genom vilken Riksbanken kan styra de korta marknadsräntorna med avsikt att påverka inflationen. Bankerna betalar reporänta när de lånar pengar i Riksbanken via Riksbankens repotransaktioner. Vid tillfällen då bankerna placerar pengar i Riksbanken kan de i stället köpa riksbankscertifikat. Bankerna erhåller reporänta vid placering i riksbankscertifikat.

Reporäntebana

Prognos för reporäntan för ett antal år framöver som beräknas leda till att Riksbanken når inflationsmålet om 2 procent och bidrar till en allmänt god ekonomisk utveckling. Reporäntebanan publiceras samtidigt som Riksbankens beslut om reporäntan, vilket normalt sett sker sex gånger om året.

Resursutnyttjande

Anger i hur stor utsträckning produktionsresurserna arbete och kapital används.

Riksbankens direktion

Sex ledamöter som utses av riksbanksfullmäktige med mandatperioder på fem eller sex år. Direktionen ansvarar för Riksbankens verksamhet och fattar beslut om penningpolitiken, frågor om finansiell stabilitet, marknadsoperationer och betalningsväsende.

Riksbankscertifikat

Värdepapper med kort löptid som ges ut av Riksbanken i syfte att vid behov dra in överskott av likvida medel. När bankerna placerar pengar i Riksbanken genom att köpa riksbankscertifikat erhåller de reporänta. Riksbanken utfärdar riksbankscertifikat med en löptid på normalt en vecka, det vill säga samma löptid som för repa.

Riksbanksfullmäktige

Elva ledamöter och lika många suppleanter som utses av riksdagen och har samma mandatperiod som riksdagsledamöterna. Utser i sin tur de sex ledamöterna i Riksbankens direktion, följer upp Riksbankens verksamhet och beslutar bland annat om utformningen av sedlar och mynt.

Riksbankslagen

Lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank som fastställer Riksbankens mål och arbetsuppgifter.

Riskvägda tillgångar

Tillgångar på balansräkningen och åtaganden utanför balansräkningen summerade, värderade och riskvägda enligt gällande kapitaltäckningsregler.

RIX, Riksbankens betalningssystem

Centralt betalningssystem som hanterar betalningar till och från bankernas konton hos Riksbanken. Riksbanken fungerar som bankernas bank för betalningar i svenska kronor.

Räntenetto

Ränteintäkter från utlåning minus räntekostnader för upp- och inlåning.

Ränterisk

Risken för att värdet på ett räntebärande värdepapper sjunker till följd av att marknadsräntorna stiger.

Ränteswap

Se swapavtal.

SCB, Statistiska centralbyrån

Central förvaltningsmyndighet för den officiella statistiken och för annan statlig statistik i Sverige.

SDR, Special Drawing Rights eller särskilda dragningsrätter

Reservtillgång som skapats av IMF för tilldelning till medlemsländerna. Värdet på SDR beräknas som en korg av dollar, euro, yen och pund.

Seignorage

Inkomster som en centralbank får på sin sedel- och myntutgivning. Motsvarar avkastningen på de av centralbankens tillgångar som svarar mot utelöpande sedlar och mynt minskad med centralbankens totala kostnad för kontanthantering.

Sharpekvot

Mått på en portföljs riskjusterade avkastning. Beräknas som portföljens avkastning utöver den riskfria räntan i relation till dess risk mätt som standardavvikelse.

SOM-institutet

Centrum för den undersöknings- och seminarieverksamhet som drivs gemensamt av Institutionen för journalistik och masskommunikation (JMG), Statsvetenskapliga institutionen samt Centrum för forskning om offentlig sektor (CEFOS) vid Göteborgs universitet.

SNS, Studieförbundet Näringsliv och Samhälle

Politiskt oberoende ideell förening bestående av opinionsbildare och beslutsfattare i privat och offentlig sektor. Har som mål att genom forskning, möten och bokutgivning bidra till debatt och beslut i samhällsfrågor som baseras på vetenskap och saklig analys.

Standardavvikelse

Statistiskt mått som beskriver hur mycket de olika värdena för en variabel avviker från medelvärdet. Om de olika värdena ligger samlade nära medelvärdet blir standardavvikelsen låg, medan värden som är spridda långt över och under medelvärdet ger en hög standardavvikelse.

Stibor, Stockholm Interbank Offered Rate

Räntor som ett antal banker i genomsnitt anger att de kan erbjuda varandra för lån utan säkerhet i svenska kronor. Stibor bestäms dagligen för åtta olika löptider och används som referensränta vid prissättningen av olika finansiella kontrakt i svenska kronor motsvarande knappt 50 000 miljarder kronor. Stibor har stor

betydelse för räntesättningen i Sverige, fördelningen av kapital i samhället och de finansiella marknadernas funktionssätt.

Stresstest

Analys av olika scenarier för att bedöma vilken motståndskraft bankerna, hushållen eller andra enheter har mot oväntade och negativa händelser.

Styrräntor

Räntor som en centralbank sätter i penningpolitiskt syfte. I Sverige är det reporäntan samt in- och utlåningsräntan till banksystemet.

Swapavtal

Avtal som två parter ingår för att byta ut en valuta eller en ränta mot en annan valuta respektive ränta under en i förväg bestämd tidsperiod och i enlighet med vissa villkor.

Säkerställda obligationer

Obligationer där obligationsinnehavaren har säkerhet i vissa tillgångar. Vad gäller svenska säkerställda obligationer kan dessa tillgångar utgöras av krediter som lämnats mot inteckning i fast egendom samt offentliga krediter.

TCW-index, Total Competitiveness Weights Index

Index som mäter värdet av den svenska valutan gentemot en korg av flera andra valutor. Om TCW-indexet stiger betyder det att den svenska valutan har försämrats, det vill säga det har blivit dyrare att köpa korgen av andra valutor med svenska kronor.

VaR, Value-at-Risk

Statistisk metod som beskriver den största potentiella förlust vid en investering som med en viss statistisk säkerhet (konfidensnivå) kan uppstå under en bestämd tidsperiod. Används för att mäta risken i en specifik tillgång eller i en portfölj av tillgångar. Riksbanken tillämpar konfidensnivån 99 procent och perioden 10 dagar.

Valutakurs eller växelkurs

Värdeförhållande mellan två valutor, det vill säga det pris till vilket en valuta kan växlas mot en annan.

Valutapolitik

Åtgärder som en centralbank vidtar för att påverka den egna växelkursen i förhållande till andra valutor. Kallas också växelkurspolitik. I Sverige beslutar regeringen huruvida växelkursen ska vara rörlig eller fast. Riksbanken har sedan till uppgift att sköta den dagliga politiken inom ramen för det beslutade systemet.

Valutareserv

Se guld- och valutareserv.

Valutaswap

Se swapavtal.

Stockholm den 6 februari 2013

Stefan Ingves
Riksbankschef

Kerstin af Jochnick
Förste vice riksbankschef

Karolina Ekholm
Vice riksbankschef

Per Jansson
Vice riksbankschef

Lars E.O. Svensson
Vice riksbankschef

Barbro Wickman-Parak
Vice riksbankschef